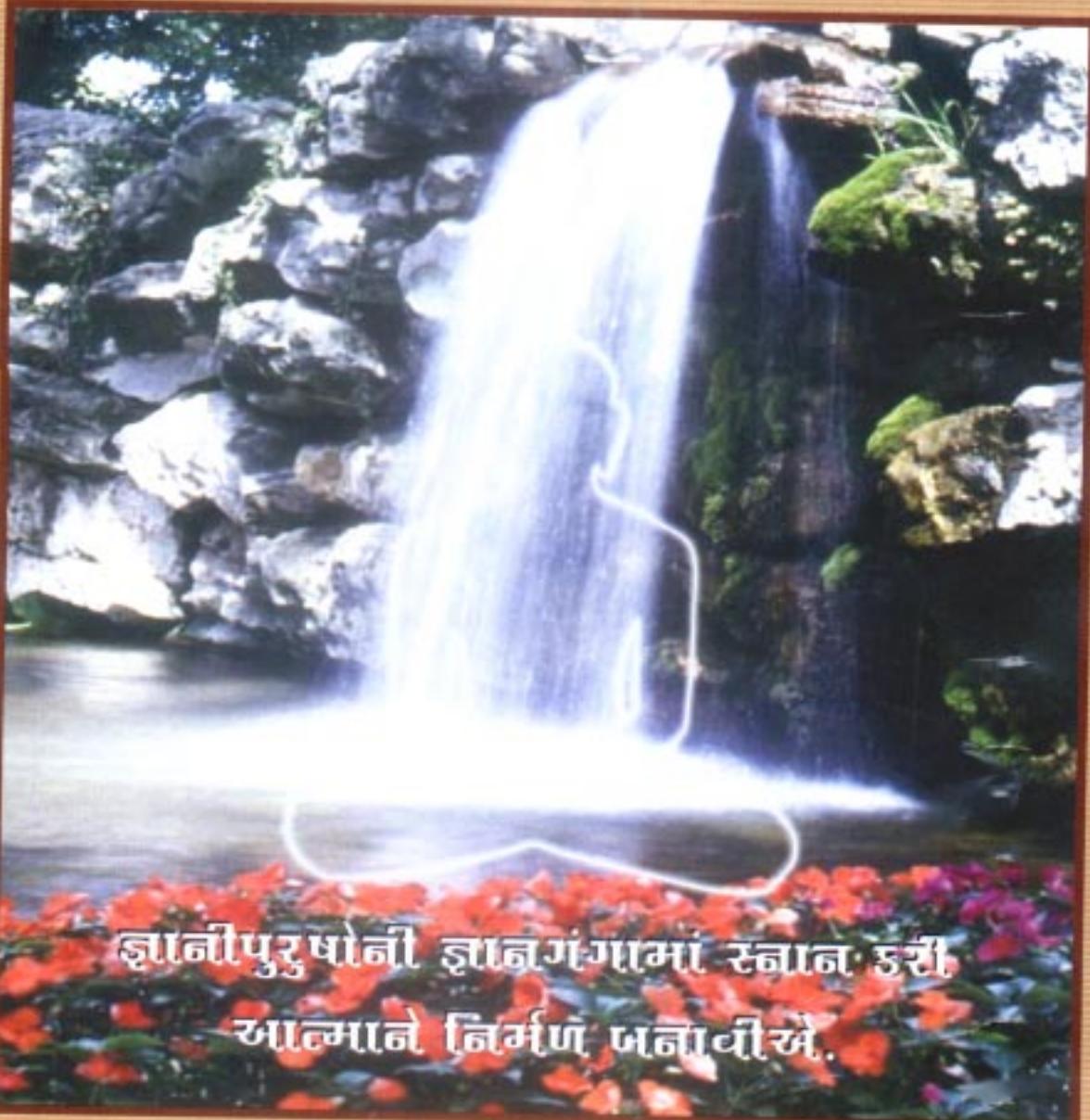

શ્રી રાજ-સોભાગ સદગુરુ પ્રચાર

અંક : ૪૪
(નિમાસિક)
ડિસે. - ૨૦૦૮

જ્ઞાનીપુરુષોની જ્ઞાનગંગામાં સ્વાનંદરી
આત્માને નિર્ભિંબ બનાવીયો.

Published by :

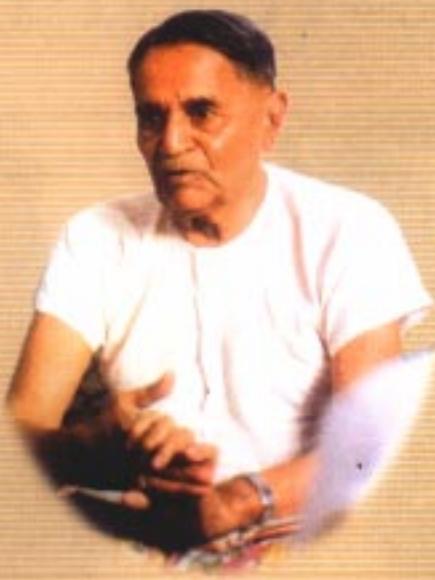
Shree Raj-Sobhag Satsang Mandal

Sobhag Para, SAYLA-363 430 (GUJARAT-INDIA)

Tel. : 02755-280533, TeleFax : 280791

Email : rajsaubhag@yahoo.com

Website : www.rajsaubhag.org

અમારા સત્પુરીખન
અપીણ કૃષ્ણા લે
નાના જદુણા
ટાંકાણો માર્ગચી

♦ ♦ ♦

અને હુદી ના
છેરા વાજનો રિશેન્દ્રા
અંદુણા લીધી નાંદી
ફરી ખેંઢાની ચી

નિજાનંદ નિષ્કર્ષ

દર્શન - જ્ઞાન - ચારિત્ર

- * જ્ઞાન અલ્ય ચાલે પણ શ્રદ્ધા તો પૂર્ણ જ જોઈએ. જ્ઞાનમાં મલિનતા દર્શન મોહનીય કર્મના ઉદ્યને સૂચવે છે. આકાશ ક્ષેત્રથી વ્યાપક છે, તો આત્મા સર્વ પ્રકાશક હોવાના નાતે જ્ઞાનથી સર્વવ્યાપક છે. પરક્ષેત્રે જ્ઞાન જાણે અને સ્વક્ષેત્રે વેદે. જ્ઞાનનું જાણ્યાપણું અપ્રયાસ-સહજપણે જાણે, સ્વાધીનપણે જાણે, વીતરાગભાવે જાણે, અકમથી પૂર્ણપણે જાણે. જ્ઞાનના પ્રમાણની નહિ પણ જ્ઞાનની અસરની કિંમત મોટી છે. કેવળજ્ઞાન જ્ઞેયને જાણે, પણ જ્ઞેયરૂપ થાય નહિ. જ્ઞાન ઉપર દિશિ જાય તો ઉપયોગમાં શાંતિ અનુભવાય.
- * જ્યાં ગુણની સહજતા-સરળતા-સાતત્ય ત્યાં ગુણકાર્યની વ્યાપકતા.
- * અજ્ઞાન પરપદાર્થમાં સુખ બતાવે-સમજાવે, જ્યારે અવિરતિપણું પરપદાર્થમાં સુખ લગાડે-ગમાડે.
- * જણાવું એ જ્ઞાનકિયા છે, પણ જણાયા છિતાં કશું ન થવું તે વીતરાગતા છે.
- * માન્યતા-શ્રદ્ધા-દર્શન વગરનો જીવ કોઈ કાળે હોય નહિ.
- * ઉપયોગથી ઉપયોગને પકડીને ઉપયોગમાં રહીએ તો ઉપયોગવંત થઈએ.
- * જ્ઞાનત્વનો અભાવ એ અજ્ઞાન નહીં પણ જ્ઞાનની વિકૃતિ તે અજ્ઞાન છે.
- * પ્રકૃતિને એટલે કે સ્વભાવને સમજે તો વિકૃતિ વિભાવ-સમજાઈ જાય.
- * વિવેક એ સમ્યકૃતનો વિષય છે. સામર્થ્ય એ ચારિત્રનો વિષય છે.
- * ઉપયોગનાં અંતરાભિમુખ અભિગમ તે જ્ઞાનધારા. જ્ઞાનધારા અને કર્મધારા બને છૂટા

પરી જાય ત્યારે જ્ઞાન તૈલવત્ત ધારાએ પ્રવહે છે. અને તે જ સમ્યગ્રૂદ્ધન છે.

- * આગ્રહ-હઠાગ્રહ-દુરાગ્રહ-કદાગ્રહથી મુક્ત-નિરાગ્રહી બનાશે તો પણ વાણીમાં વ્યક્તતા-હશે પણ ઉપદેશકતા-આદેશકતા-આજ્ઞાર્થતા નહિ રહે.
- * દર્શન મોહનીયનો ઉદ્ય બહારમાં સુખ મનાવે છે અને ચારિત્ર મોહનીયનો ઉદ્ય બહારના સુખને સારું મનાવે છે. મોહનીયના ઉદ્યથી ભતિજ્ઞાનના ઉપયોગમાં આકુળતા-વ્યાકુળતા પેદા થાય છે. શરીરની વ્યાકુળતા અશાતા વેદનીય છે, તો મનનો ખળભળાટ-વ્યાકુળતા એ મોહનીય કર્મ છે.
- * સમ્યગ્રૂદ્ધનની પૂર્વમાં અને પશ્ચાતમાં સમતા હોય છે. સમ્યગ્રૂદ્ધન પૂર્વની સમતા સમ્યગ્રૂદ્ધન પગટાવવામાં સહાયકારી હોય છે અને સમ્યગ્રૂદ્ધન પછીની સમતા સમરૂપતા-વીતરાગતા-કેવળજ્ઞાન લાવનારી છે. તેથી જ 'સમત્વં યોગ (ઉચ્ચતે)' કહેવામાં આવ્યું છે.
- * સ્વરૂપબોધ નય સાપેક્ષ છે, પણ સ્વરૂપપ્રામિ નયનિરપેક્ષ છે.
- * ધર્મની ઓળખ બેદથી થાય પણ ધર્મની પ્રામિ અભેદથી થાય.
- * પરપદાર્થ સાથેનું એકત્વ એ મિથ્યાત્વ છે અને મમત્વ એ ચારિત્ર મોહનીયનો ઉદ્ય છે.
- * ગુરુગમ વિના દ્રવ્યદસ્તિ સમજાય નહિ અને તેના વિના સમ્યગ્રૂદ્ધન થાય નહિ.
- * જ્ઞાનીને સારા કે ખરાબ બધા જ નિમિત્તો ઉપકારી લાગે છે, કારણ કે એના દ્વારા અંદરનો કચરો ખાલી થતાં હળવાશ આવે છે.
- * "કર વિચાર તો પામ"-એક માત્ર આત્મા જ પામવા જેવો છે. તેથી એક માત્ર આત્માના જ

- વિચાર કરવા જેવા છે. અને તે વિચાર જ્ઞાનીપુરુષની આજી અનુસારે હોવા જોઈએ.
- * અઢારમું ‘મિથ્યાત્વ દર્શન’ પાપ પુદ્ગલમાં આસક્તિ અને અભેદતા કરાવે છે. એ મિથ્યાત્વ સમ્યકૃત્વમાં પરિવર્તિત થઈ જાય તો બાકીનાં બધાં પાપો ઉપર નિયંત્રણ આવી જાય અને મિથ્યાત્વનો નિકાલ થવાથી નિષ્પાપ થવાય.
  - * બુદ્ધિ એ જ્ઞાનનો ક્ષયોપશમ છે. વૈરાગ્ય એ મોહનીયનો ક્ષયોપશમ છે.
  - * માત્ર જ્ઞાનકારી એ અધ્યાત્મનો વિષય નથી, પણ જે અનુભવ છે, તે અંતિમ ગ્રમાણ છે.
  - * દુઃખમાં દુઃખી ન થવું તે જ્ઞાનદશા છે.
  - * બોધની સૂક્ષ્મતા એટલે તેની અસરકારકતા. બોધની નિર્વિકલ્પના જ બોધની સૂક્ષ્મતા છે.
  - * અજ્ઞાની સંયોગોનો સ્વીકાર ન કરતાં તેને ફેરવવાના ઉધામા કરે છે તેથી બંધાય છે.
  - * જ્ઞાનમાં શાંતરસ શીતળતા છે. તો રાગમાં અશાંતરસ, તાપ, ઉકળાટ છે. મન સહિત ઈન્દ્રિયો દ્વારા થતા જ્ઞાનના જ્ઞાતા બનવાનું છે. વિકલ્પો ઊભા થાય એ જ્ઞાનદશાની ખામી સૂચવે છે.
  - * અજ્ઞાન અવસ્થામાં વિકૃત ચેતનાનો ભોગવટો હોય છે. જ્યારે જ્ઞાનાવસ્થામાં અવિકૃત ચેતનાનો ભોગવટો હોય છે.
  - * ઉપયોગ જો ઉપયોગને જોતાં શીખે તો બાધ્ય-અભ્યંતર પર બુધ્યું અલોપ થઈ જાય એમ છે.
  - * વાંચન કરતાં વેદનનો અનુભવ સારો, સાચો અને સ્થાયી હોય છે.
  - * વિવેક એ દર્શનનો વિષય છે, જ્યારે આચરણ એ ચારિત્રનો વિષય છે.
  - * પુદ્ગલભાવોમાથી જેનું કર્તૃવ નીકળી ગયું છે, તેનું માનસ જ્ઞાન સિદ્ધિનું છે.
  - * મનની અસ્થિરતા એ આર્તધ્યાન છે. જ્યારે મનની આક્રમકતા એ રૌદ્રધ્યાન છે.
  - * મનની સ્થિરતા એ ધર્મધ્યાન છે, જ્યારે મનની અમનસ્કતા એ શુક્લ ધ્યાન છે.
  - * ભાવપ્રાણથી જીવે તે આત્મા જ્યારે દ્રવ્ય પ્રાણથી જીવે તે જીવ.
  - * વેદના વખતે જ્ઞાનીને દેહ પાડોશી બની જાય છે અને ઉપયોગ જ્ઞાનમય થઈ જાય છે.
  - * હું જ જ્ઞાન ! હું જ જૈય ! હું જ જ્ઞાતા ! એ ત્રણોનું અભેદ પરિણમન તે જ સમ્યકૃત્વ.
  - * જ્ઞાનના વિસ્તારથી નહિ, પણ જ્ઞાયકના જ્ઞાનમાં ઠરવાથી સમક્ષિત છે. જ્ઞાનીની હાજરી માત્રથી એનો પુટ ચડતો જાય અને ઉપાદાન શુદ્ધ થતું જાય.
  - * જ્ઞાનીઓને મન પુણ્ય એ ધર્મ નથી પરંતુ સંવરપૂર્વકની નિર્જરા એ ધર્મ છે.
  - * ચારિત્રમોહના ઉદ્યથી નિપજતા દોષો કોધ-માન-માયા લોભાદિ કખાયો છે.
  - * દર્શન મોહનીયના ઉદ્યથી નિપજતા દોષો અવિનય, આશાતના, વેર, ઈર્ષા, આગ્રહાદિ છે.
  - * જ્ઞાન જ્ઞાતામાં સમાય તે સમ્યગ્જ્ઞાન. જ્ઞાન જ્ઞાતામાં સ્થિર થાય તે ચારિત્ર. જ્ઞાન જ્ઞાતામાં લય પામી જાય તો તે કેવળજ્ઞાન. જ્ઞાન માત્ર ભણવાનું નથી પણ સંસ્કાર રૂપે આત્મામાં વાવવાનું છે. જ્ઞાન તેના મૌલિક (મૂળ) સ્વરૂપમાં નિર્વિકલ્પ અને અકભિક છે.
  - * જીવ ચારિત્ર મોહના ઉદ્યથી નિર્ભળ છે અને મિથ્યાત્વ મોહના ઉદ્યથી આંધળો છે.
  - * સમજવાળો એટલે દેખતો, દેખતો એટલે જાગતો અને જાગતો એટલે કર્મને કાપતો-ખપાવતો.
  - * જેની અંદર પૂર્ણ જાગૃતિ છે તે સ્વરૂપે સર્વજ્ઞ અને સ્વભાવે વીતરાગ છે.

- * બુદ્ધિ જ્યારે અંતરલક્ષી બને ત્યારે પ્રજ્ઞા કહેવાય.
- * પ્રજ્ઞા ખીલવાથી વિજ્ઞાનઘન આત્મા ખૂલવા માટે છે. પ્રજ્ઞાની હાજરીથી અહ્મુનું આત્મામાં વિલિનીકરણ થાય છે.
- * રાગદ્રોષ ઘટતાં જ્ય અને ઉપશમ પરિણાતિ વર્ધમાન થતી જ્ય એ જૈનત્વ છે.
- * કુરુગૃહ મુનિ અશનની આસક્તિથી નહિ પણ અનશનની અશક્તિથી ખાતા હતા.
- * અનંતાનંત ગુણોનું એક સંમિલિત પરિણમન એ વીતરાગતા છે.
- * માનવભવની પ્રાપ્તિ પુણ્યથી છે, પણ સફળતા સમ્યગુર્દ્ધનથી છે.
- * જેમ જેમ વિવેક જાગૃત થાય છે તેમ તેમ રૂપી સ્વરૂપાનુયાયી બને છે.
- * પરિણમન શ્રદ્ધાનુસારી છે.
- * દણ્ઠિ દ્રષ્ટામાં સમાય તો કેવળજ્ઞાન, દણ્ઠિ દશ્યમાં સમાય તો સંસાર.
- * અશાન એટલે જૂનું નીકળે તો ખરું પણ સાથે નવું ભરાતું પણ રહે. જ્ઞાન એટલે જૂનું નીકળે પણ નવું ભરાય નહિ. અહંકાર એ જ્ઞાનનું અજ્રા છે, નમ્રતા એ જ્ઞાનનું પાચન છે. જ્ઞાની પ્રાજ્ઞ અને નિર્દોષ છે. જ્ઞાન સામાન્ય બનતાં જ્ઞાન શૈયાકારે નહિ પરિણમતા જ્ઞાયકરૂપ પરિણમે છે. તે નિર્વિશેષ પરિણમન છે. સ્વની ઓળખ એ જ્ઞાન છે અને સ્વનું અવિસ્મરણ એ ધ્યાન છે. પુદ્ગલમાં રાગાદિ ભાવે પ્રવૃત્તિ ન કરવી તે જ્ઞાનીનું મૌન છે.
- * પોતાની જ ભૂલ દેખાય અને સામો નિર્દોષ દેખાય ત્યારે સમ્યકૃત્વ આવ્યું જાણવું.
- * સ્વદ્રવ્ય-કોગ-કાળ-ભાવની વિચારણા એ નિરાલંબન ધ્યાન છે.
- * વસ્તુ સ્વરૂપ જો વિધેયથી ન સમજાતું હોય, તો નિષેધથી તરત સમજાઈ જશે. નિષેધ જ્ઞાત છે, વિધેય અજ્ઞાત છે. જ્ઞાતમાંથી અજ્ઞાતમાં જવાનું છે.
- * માધ્યસ્થ એવું જ્ઞાન જ્ઞેયમાં ભળી પર્યાય દણ્ઠિ થાય છે તો તે જ્ઞેયાનંદી બને છે અને જ્ઞાન જ્ઞાતમાં ભળી દવ્યદણ્ઠિ થાય છે, તો તે જ્ઞાનાનંદી બને છે.
- * હું જ જ્ઞેય, હું જ જ્ઞાન અને હું જ જ્ઞાતા આવું અભેદ પરિણમન સમક્ષિત પ્રગટાવે.
- * સ્વની ઓળખભાગ તે આત્મજ્ઞાન અને સ્વથી સંધાન તે આત્મધ્યાન.
- * આંખમાં અવિકારીતા, વચનમાં સ્યાદ્વાદતા, વર્તનમાં નિર્લેપતા અને ભાવમાં સમતા એ આત્મજ્ઞાનીનાં લક્ષણ છે; જે મુમુક્ષુ સહેજે ઓળખી લે છે.

આત્મા અને વિકાસ

- * આત્મ વિસ્મૃતિ-પરમાત્મ વિસ્મૃતિ એટલે ભાવમરણ.
- * કષાયભાવે સંસાર. ઉપશમભાવ એ આત્માનું ધર છે.
- * જે સદા ચેતતો રહે, ચૈતન્યભાવમાં રહે જડભાવમાં જતાં અટકાવે તે ચેતન.
- * આત્મામાં નિર્મળ પર્યાયની અનુભૂતિ તે સ્વરૂપ શાસન છે.
- * મિથ્યાત્વના ત્રણ પ્રકાર-કર્તાપણાનું, હુંપણાનું, જાગુંદુંનું.
- * નિર્દોષ બનવા માટે દોષની વકીલાત કરવી છોડી દઈને કબૂલાત કરતા થવું જોઈએ.
- * પરમ આત્મધર્મ આકાશના જેવો અરૂપી, અવ્યાબાધ, નિર્લેપ, સરળ, સહજ, સતત, વ્યાપક છે.
- * ચૈતન્ય સ્વરૂપનું વિસ્મરણ એ આત્માની સ્મશાનયાગા છે. આત્માનું આત્માપણે ગેરહાજરપણું એ આત્માનું ભાવમરણ છે.

- * જેણે આત્મા પામવો છે, તેની બધી કિયા દ્રષ્ટાભાવે થવી જોઈએ. આત્મા સ્વયંભૂ છે એટલે એણે સ્વયં સ્વબળે જ સિદ્ધ થવું પડે. આત્મા આત્માને ઓળખી, એમાં સ્થિત થાય તો કર્મ તૂટે. આત્માની ઓળખાણ ન થાય ત્યાં સુધી જીવને સંસારમાં ચકગતિ છે, એટલે જ્યાં સુધી નજર દેહ ઉપર છે ત્યાં સુધી સંસાર છે.
- * ગુણઆદર, ગુણપ્રમોદ, ગુણપ્રશંસા, ગુણપ્રક્ષપાત આત્મલક્ષે હોય.
- * ઉપયોગને ઉપયોગમાં વાળવો તે ઉપયોગનો સદૃપ્યોગ છે.
- * ચેતન જ્ઞાન પ્રકાશ ફેલાવવા સિવાય કાંઈ કરતો નથી. બીજી કિયામાં પોતાપણની ભાંતિ છે તે જ મિથ્યાત્વ છે.
- * પરમાં સુખ શોધે તે બહિરાત્મા. અંતરમાં સુખ શોધે તે અંતરાત્મા. પોતાના સુખમાં લીન રહે તે પરમાત્મા.
- * ૧ થી ૪ યોગદાસ્થિ યોગની પૂર્વ ભૂમિકાઓ છે. પાંચમી દાસ્થિમાં રહેલ યોગી છે. છીંદી-સાતમી દાસ્થિને પ્રામ થયેલ યોગેશ્વર છે અને આઠમી દાસ્થિમાં રહેલ પરમેશ્વર-પરમાત્મા છે. પહેલાં આત્માભિમુખતા છે, પછી આત્મ-સન્નુખતા છે, જેના પછી મહાત્મા અને અંતે પરમાત્મા છે.
- * આખ્યોય સંસાર અનંતાનુંધીના રસ ઉપર ઊભો થયો છે, માટે પ્રથમ અનંતાનુંધની વ્યવસ્થિત રીતે સમજ કેળવવી જોઈએ.
- * સાધનાના કમમાં પ્રથમ ચિત્તની નિર્ભળતા, પછી સમત્વની સ્થિરતા અને અંતે સ્વમાં લીનતા-સ્વમયતા છે. જો દાસ્થિ સમ્યગું હશે તો ગમે તેવા આકરા ને કપરા સંયોગો આત્મવિકાસમાં આડે નહિ આવે.
- * વાસ્તવિક પહેલું ગુણસ્થાનક એટલે સમ્યકૃત્વાભિમુખ મિથ્યાત્વ.
- * ભોગવિલાસ ત્યાં આત્મવિનાશ, ચિદ્વિલાસ-આત્મવિલાસ ત્યાં આત્મવિકાસ છે.

ઉપાસના - ભક્તિ

- * ભગવાનને નીરખતા નીરખતા સ્વયં ભગવાન સ્વરૂપે નિખરવું એ જ સાચું ભગવાનને નીરખવાપણું છે.
- * મંદિરમાં જઈએ ત્યારે ‘તુંદી તુંદી’ના ભાવ ઉમટવા જોઈએ અને સાધનામાં ‘સોડહં સોડહં’ના ભાવ ઉમટવા જોઈએ. પ્રભુ ‘સાચા’ અને ‘સારા’ લાગે ત્યારથી નહીં. પ્રભુ ‘મારા’ લાગે ત્યારથી જ સ્વધર્મની શરૂઆત થઈ ગણાય. પ્રભુને યાદ કરો-રાખો, વિખાદને દૂર કરો, પ્રસરતાને અંતરમાં સ્થાન આપો.
- * ભક્તિયોગમાં ભક્ત પોતાને ભગવાનનો દાસ સમજે અને સ્થિતિ ‘દાસોડહં’ની છે. સાધના કાળમાં સાધક પોતાને પરમાત્મા અનુભવે તે ‘સોડહં’ની છે. આત્મા પોતે પોતાને પોતા વડે પોતામાં પૂર્ણ રૂપે અનુભવે તે ‘અહ્ં’ની સ્થિતિ છે. એટલે કે ‘દાસોડહં’ વિના ‘સોડહં’ અને ‘સોડહં’ વિના ‘અહ્ં’ ન બનાય.
- * એક પરમાત્મા જ શરણ્ય છે અને પરમાત્મા આગળ હું કાંઈ નથી. આ ઉપાસનાનો અર્ક છે. સાધનામાં કાયાની કઠોરતા છે. અને ઉપાસનામાં મનની મૂદૃતા છે. વિનાશીના વિશ્વાસે રહેવાય નહિ અને અવિનાશીના શરણ વિના જીવાય નહિ.

સુખ - દુઃખ

- * કર્મ કાંઈ રાગદ્રેષ ન કરાવી શકે. કર્મ માત્ર સુખ-દુઃખ કે શાતા-અશાતા આપી શકે. કર્મરૂપ અભ્યંતર નિમિત્તમાં કારણતા છે પણ કારકતા નથી. સુખ એ સ્વભાવ છે, વાસ્તવિક સુખ શુદ્ધ, શાશ્વત, સંપૂર્ણ, સ્વાધીન અને સર્વોચ્ચ છે. તેની ઓળખાણ નથી તેથી આભાસી સુખ તરફ દોડી

- રહ્યા કરે છે. રાગ એ વિકાર છે અને જ્ઞાન એ સ્વરૂપ છે. વિકારમાં દુઃખ જ હોય. સુખ લાગે છે તે મૂઢ્ટા છે. રાગમાં ક્ષણિક અભેદતાનું સુખ છે. વીતરાગતામાં ત્રિકાળી અભેદતાનું, સમગ્રતા-વાપકતાનું સુખ છે.
- * હકીકિતમાં જીવ પરપદાર્થને ભોગવતો નથી પણ પરપદાર્થ ઉપર કરેલા રાગાદિ વિકલ્પને જ ભોગવે છે.
  - * સાચું સુખ તો સ્વરૂપનું સુખ છે, જે સ્વાધીન હોય, વધતું હોય, ભોગવટામાં દુઃખરૂપ ન હોય અને અંતે પૂર્ણતામાં લય પામનારું હોય.
  - * સંસારમાં સંસારીને અનુભવાતું સુખ, એ તો દુઃખ ટાળવારૂપ અને વિષમતામાંથી સમસ્થિતિમાં આવવા રૂપ સુખ છે. એ ક્ષણિકઆભાસિક સુખ છે.
  - * જીવ પોતે અવિનાશી હોવાથી અજ્ઞાનતામાં પણ વિનાશીમાંથી ય અવિનાશીની જાતનું સુખ શોધે છે. જીવ બધે નિત્યતા-સ્થિરતા અને પૂર્ણતાને જ ચાહે છે. ચાહ સાચી છે, પણ ચાલ ઓટી છે.
  - * દોષને ઊભા રાખીને દુઃખ દૂર કરવાથી દુઃખના ડાળ-પાંખડાં કપાય છે, પણ મૂળ કપાતાં નથી.
  - * સુખનું કારણ પરપદાર્થ નથી પણ આત્મામાં રહેલો સ્વયંનો શાંતરસ છે. દુઃખનું કારણ પરપદાર્થ નથી પણ આત્મામાં રહેલાં તમસ્સ-રજસ્સના દુર્ભાવ છે. બાધ સાધન સહિતતાથી નહિ પણ રહિતતાથી સુખ છે.
  - * જો આપણે જેવું હશે તેવું ચાલશે, ફાવશે, ભાવશે, ગમશે એવી વૃત્તિ કેળવીએ તો દુઃખ થાય જ નહિ.
  - * કલ્પિત સુખ શાન્ત (અંત આવે તેવું) હોય છે જ્યારે નિર્વિકલ્પ સુખ અનંત (અંત ન આવે તેવું) હોય છે.
- * સુખ-દુઃખનો અભેદ આધાર આત્મા છે. પરમાં સુખ માનશો તો રોવાનો વારો આવશે.
  - * જ્યાં જ્યાં વિકલ્પતા ત્યાં ત્યાં દુઃખ અને જ્યાં જ્યાં નિર્વિકલ્પતા ત્યાં ત્યાં સુખ.
  - * નરકમાં મિથ્યાત્વીને અનંતગણું દુઃખ થાય છે, જ્યારે સમકિતીને અનંતમાં ભાગે દુઃખ હોય છે. દેવલોકમાં સમકિતીને અનંતમાં ભાવે બાધ સુખ હોય, જ્યારે મિથ્યાત્વીને અનંતગણું બાધ સુખ હોય છે.

નિશ્ચય વ્યવહાર

- * વ્યવહારમાં ગાળ આપનારો દોષિત અને અધ્યાત્મમાં ગાળ ખાનારો દોષિત.
- * સાધના કરવી હોય તેણે અંતરંગ દુનિયામાં પ્રવેશ કરવો જોઈએ. બાધમાં તો જીવદ્યા, જ્યાણ અને બ્રહ્મયર્થની પાલના સચ્ચવાય એટલું ધ્યાન રાખવાનું.
- * અંતર્મુખવૃત્તિ અને અસંગતા એ સાધકના પ્રાણ છે અને બાધ્યાચાર એ ચારિત્રનું બહારનું ખોખું છે. ગુમિ અને આંતર જાગૃતિ એના પ્રાણ છે. ગુમિ એટલે આત્મસાધના રૂપ જીવન અને સમિતિ એટલે પ્રાણી માત્ર પ્રત્યે વાત્સલ્યભાવ, જીવમાત્ર પ્રત્યેના જીવત્વનો આધાર.
- * મળવું એ પુણ્યોદય છે, જ્યારે બનવું એ પુરુષાર્થ છે.
- * એકલા ઉપાદાનથી કાર્યસિદ્ધિ નથી. એકલા નિમિત્તથી પણ કાર્યસિદ્ધિ નથી. ઉપાદાન અને નિમિત્ત પોતપોતાની કક્ષામાં સમાનભાવે ભેગા થાય ત્યારે જ કોઈપણ કાર્યની સિદ્ધિ થાય છે.
- * જે વ્યવહારની પાછળ નિશ્ચયની પ્રાપ્તિ નથી તે શુદ્ધ વ્યવહાર નથી પણ અશુદ્ધ વ્યવહાર છે, જેના ફળમાં નિશ્ચયની પ્રાપ્તિ હોય તે જ શુદ્ધ વ્યવહાર છે.

- * સાધ્યનો નિર્જય તે નિશ્ચય અને સાધ્યની સિદ્ધિ માટે સુયોગ્ય સાધનોમાં પ્રવૃત્તિ તે વ્યવહાર.
- * પર્યાયદિષ્ટ એ વિશેષભાવ છે તેથી એ દિષ્ટિથી જોવામાં રાગ થાય છે અને વિકલ્પ થાય છે. દ્રવ્ય દિષ્ટિમાં રાગ નથી થતો તેથી વિકલ્પરહિતતા હોય છે.
- * નિશ્ચય સૂક્ષ્મગ્રાહી છે, વ્યવહાર સ્થૂલગ્રાહી છે. બીજાના ચિત્તને પ્રસન્ન રાખવું એ વ્યવહાર ધર્મનું ફળ છે, વિકલ્પમાં નહિ અટવાતા સદા આત્મભાવમાં રહેવું એ નિશ્ચય ધર્મનું ફળ છે. નિશ્ચય એટલે પૂર્ણ નક્કર સત્ય અને વ્યવહાર એટલે મર્યાદિત સત્ય. તત્ત્વને જાણવું એ વ્યવહારનય છે. જ્યારે તત્ત્વાનુસારી તત્ત્વદિષ્ટ કેળવવી એ નિશ્ચયનય છે.
- * દોષ એ કાંટો છે. દોષ દિષ્ટ એ બાવળનું જાડ છે.
- * જ્યાં સુધી નિમિત્ત તરફ દિષ્ટ હશે ત્યાં સુધી ઉપાદાન તૈયાર નહિ થાય.
- * કિયા શક્તિ આપણા હાથમાં નથી. ભાવ શક્તિ જ આપણા હાથમાં છે. પ્રભુ તેમજ ગુરુ આજ્ઞાના પાલનના ભાવમાં આપણા આત્માને નિરંતર રાખવાનો છે, પછી જે કિયા થાય તેને જોવાની છે. અને કોઈ પ્રતિકિયા વિના તેનો સ્વીકાર કરવાનો છે.
- * સંસારમાં વસ્તુ નથી નડતી પણ પોતાના ભાવ નહે છે. ભગવાન કહે છે કે :- હે જીવ ! જો તારા દ્રવ્ય પ્રમાણે તારો ભાવ નથી તો તે ધર્મ કર્યો જ નથી અને છતાં ‘મેં ધર્મ કર્યો છે !’ એમ માનવું એ પ્રપંચ કર્યો કહેવાય. એ આત્મવંચના છે.
- * નિમિત્તમાં કારણતા છે, પણ કારકતા નથી.
- * જેને પોતાના આત્માની ભાવ અનુકૂંપા જાગે, તેને બીજા જીવો માટે ભાવ અનુકૂંપા થાય.
- * સંસારમાં કર્તવ્યનું પાલન અવશ્ય કરવાનું, પણ કર્તાપણાના ભાવ દૂર કરીને, છોડીને.
- * આત્માને આત્મામાં સમાવાનાં છે અને કર્મના ઉદ્દે જે કર્તવ્ય આવી પડે તેનો સમભાવે નિકાલ કરવાનો છે. કર્તાપણાનું અભિમાન ન થાય તો નવાં કર્મો બંધાતાં નથી. ‘કરવાનું નથી’ એનું તાત્ત્વય એ છે કે જે કરવાનું પડે તે કરવાનું પણ કર્તૃત્વનું અભિમાન નથી કરવાનું. જ્ઞાન પ્રકાશ કરે, પણ કંઈ કરે નહિ. એ જાણનાર છે પણ કરનાર નથી.
- * અંતરતમથી અભેદ થવાય તો બહારના બધાય ભેદ ટળી જાય.
- * અધ્યાત્મ એટલે ચૈતન્યસ્વરૂપનો પૂર્ણપણે સ્વીકાર અને બાધ્યમાં બનતા બનાવ પ્રતિ દ્રષ્ટાભાવ.
- * આંશિક શુદ્ધિ એ સાધન છે, તો પૂર્ણ શુદ્ધિ એ સાધ્ય છે, ક્ષયોપશમિક ભાવ એ સાધન છે તો ક્ષયિક ભાવ એ સાધ્ય છે.
- * છોડવું એ વ્યવહાર છે પરંતુ છૂટી જવું, ભુલાઈ જવું અને છૂટા પડી જવું એ નિશ્ચય છે.
- * જ્ઞાનધારામાં સ્વપણું છે, જ્યારે યોગધારા, જ્ઞેયધારા, કર્મધારામાં પરપણું છે.
- * ચિત્તશુદ્ધિના લક્ષ વગરની કિયા એ માત્ર કિયા જ રહે છે.
- * કિયામાં જ્ઞાન અને વ્યવહારમાં નિશ્ચય ભણે તો દ્રવ્ય એના સ્વભાવમાં આવે.
- * વ્યવહાર એ કરવાપણું છે. નિશ્ચયમાં થવાપણું છે. જ્યારે આત્મામાં હોવાપણું છે.
- * જે છૂટું ન પડે તે નિરપેક્ષ નિશ્ચય સત્ત છે. જે છૂટું પડી જાય તે સાપેક્ષ-વ્યાવહારિક સત્ત છે.
- * પર્યાયમાં વૈરાગ્યદિષ્ટ-(આસક્તિ રહિતપણું) નથી તો નિત્યદિષ્ટ, નિશ્ચયદિષ્ટ, દ્રવ્યદિષ્ટ સાચી નથી.

- * દાખ્ય સ્વરૂપ ઉપર સ્થિર થાય તો નિમિત્તથી પર ઉઠાય.
- * બહારથી છોડવું પણ અંદરથી પકડમાં રહેવું એ સંસાર.
- * કિયા પણ કર્તાભાવે નથી કરવાની પણ લક્ષને દાખ્યમાં રાખી અકર્તાભાવે કરવાની છે.
- * આત્મા પોતાને ઓળખી પોતામાં સમાય એ સ્વસમય. શુભાશુભ ભાવમાં રહેવું તે પર સમય. આત્મામાં રહેવું તે સ્વસમય. પર દ્વયની અસર ઉપયોગમાં વર્તે તે પરસમય અને પર દ્વયની અસર ઉપયોગમાં ન વર્તે તે સ્વસમય.
- * દેહથી બિન્ન ચૈતન્યનું ભાન તે જ્ઞાનદશા.
- * કિયા કરતાં ભાવનું અને ભાવ કરતાં દાખ્યનું મૂલ્ય વધારે છે.
- * શ્રદ્ધામાંથી સ્વભાવની પ્રતીતિ ખસી જાય તો માત્ર કિયા અને કિયાજન્ય ભાવ જ રહે.
- * જે કિયા કરવામાં આવે તે જ્ઞાનમાં પરિણમવી જોઈએ. જ્ઞાન ધ્યાનમાં અને ધ્યાન સ્વરૂપ લીનતામાં પરિણમવા જોઈએ. અનાદિકાળથી પર્યાયદાસ્થી પરિચિત રહ્યા છીએ. આત્મલીન થવા માટે દ્રવ્યદાસ્થિ-નિશ્ચયદાસ્થી પરિચિત થવું આવશ્યક છે.
- * દ્રવ્યાર્થિક નયથી પર્યાયમાં ધ્રુવની સ્થાપના એ નૈશ્ચયિક સાધના છે.
- * અનંતગુણાત્મક સહજ દ્રવ્યનું આલંબન એ દ્રવ્યદાસ્થિ છે અને પર્યાયનું શુદ્ધીકરણ એ વ્યવહાર છે.
- * બાધ્ય દશ્ય કે બાધ્ય કિયા-એમાં જીવની સ્વાધીનતા નથી. ભાવ કરવામાં જીવ સ્વતંત્ર છે.
- * આત્માએ વિનશ્શર એવા દેહના વ્યવહારના સંબંધોથી ધૂટી શાશ્વત નિશ્ચય એવા આત્મામાં આત્મસ્થ થવા માટે નિર્ભધ-નિર્ગ્રથ થવું પડશે તે
- * માટે-આત્માએ આત્મામાં રહીને આત્મા વડે વિભાવ-પરભાવનું અપાદાન (છોડીને) કરીને આત્મભાવ-સ્વભાવનું સંપ્રદાન (સ્વીકારીને) કરીને પોતાના આત્મસ્વરૂપને પામવાનું છે. ઘટકારકનું જે પ્રવર્તન પરમાં છે તેનું પ્રવર્તન સ્વ એવા આત્મામાં વાળવું જોઈશે.
- * સાધના-અનુષ્ઠાન દરમ્યાન બહારમાં વિષયના સંસારથી ધૂટવાપણું વ્યવહાર છે અને અંદરમાં કષાયના સંસારથી ધૂટવાપણું એ નિશ્ચય છે.

સાધના માર્ગ

- * પ્રત્યેક બનાવમાં સમાધાન એ જ ધર્મ છે.
- * આત્માને એક ક્ષાણ ભૂલવાનો નથી ત્યારે વિચિત્રતા એ છે કે તેને આખા દિવસમાં એક ક્ષાણ માટે પણ યાદ કરતા નથી.
- * જે ભાવ કે પરિણામથી ચેતના મૂર્છિત થાય તે પ્રમાદ. વિષય કષાય, વિકથા, નિંદ્રા, મધ્યપાન એ પ્રમાદના પ્રકાર છે.
- * જેને જીવતાં આવડે તેને મરતાં પણ આવડે જ.
- * પર્યાયમાં ચિચ્ચની વિશુદ્ધિ હોય અને સ્વરૂપનું લક્ષ તીવ્ર હોય તેટલું અશુભથી બચાય.
- * વર્તમાનમાં રહેવું, નિમિત્તનો સ્વીકાર કરવાનો પણ ભળવાનું નહીં. પર્યાયની વિશુદ્ધિ અને સ્વરૂપના લક્ષનું સતત સ્મરણ, એ સાધકની સાધનાનાં લક્ષણો છે.
- * ચિચ્ચની નિર્મળતા અને સ્વરૂપ મેળવવાની તીવ્રતા આત્માનુભૂતિનાં દ્વાર ખોલી નાએ. જ્યાં સર્વત્ર પ્રેમનું નિતરણ ત્યાં વીતરાગતાનું અવતરણ-સર્વાત્મમાં સમદાસ્થ હો, આ વચનને હંદ્યે લખો.
- * ચાર મહાસત્યો : ૧. બન્યું તે ન્યાય. ૨. ભોગવે તેની ભૂલ. ૩. બનનાર છેતે ફરનાર નથી. ૪. જે કાળે જે પર્યાય આવીને ઊભી રહી તેને પોતાની તથાપ્રકારની યોગ્યતા સમજ સમભાવે

- તેનો સ્વીકાર કરીને ઉકેલ લાવવો—નિકાલ કરવો. પ્રથમ સત્યના સ્વીકારથી ભૂતકાળ ઉપર ચોકડી મૂકાય. બીજા સત્યના સ્વીકારથી વર્તમાન સુધરે છે. ત્રીજા સત્યના સ્વીકારથી ભવિષ્યની ચિંતાથી મુક્તા થવાય છે અને ચોથા સત્યના સ્વીકારથી આપણી અને આપણા સંયોગ-ત્રણાનુંબંધના સંબંધમાં આવનારી સમાધિ ટકે છે. ભાવ બગડતા નથી.
- * વીતરાગના શાસનમાં ક્યારેય વ્યક્તિના બંધનમાં ન આવવું.
  - * તું તારામાં સ્થિર થઈ જા તો તને ભાન થશે કે, તું જ ભગવાન છે.
  - * જ્ઞાયકભાવમાં પાછા ફરવું એ જ સાચું-સાર્થક પ્રતિકમણ છે.
  - * આનંદ વાટે, ઘાટે કે હાટે વેચાતો નહિ મળે. આપણામાં રહેલા આપણા જ આનંદનું આપણે સંવર્ધન કરીને આપણે જ આપણા વર્ધમાન થવાનું છે.
  - * ચાર પ્રકારના મનુષ્યો : ૧. ઈહલોક છે, પણ પરલોક નથી માટે ખાવું, પીવું લહેર કરવી એવું માનનારા વિલાસી છે. ૨. ઈહલોક નથી પણ પરલોક છે માટે પરલોકને સુધારનાર જે છે તે યોગી છે. ૩. ઈહલોક નથી અને પરલોક પણ નથી એવું માનનારા તામસિક મૂઢ લોકો છે. ૪. ઈહલોક અને પરલોક છે. એવું માનનારા પાપભીરું ધર્મ સદ્ગુહસ્થ છે. ૫. આલોક અને પરલોકની પેલે પાર પરમલોક છે એમ માનનારા અને પામવાનો પુરુષાર્થ કરનાર મહાત્મા છે.
  - * ત્રણાભાર એટલે કે ત્રણાનુંધ પૂરા કરીએ તો ધનત્વને-આનંદધનને પામીએ.
  - * જીવદ્યા અનુકૂળ-નિષેધાત્મક અહિસા છે. જ્યારે પ્રેમ, મૈત્રી, વાત્સલ્ય એ વિધેયાત્મક અહિસા છે.
  - * મુક્ત થવું છે તેણે કોઈનો પણો બાંધા વિના, મુક્તપણે પોતામાં રહી, શબ્દના મૂળમાં રહેલા અશબ્દના સ્પંદનને જીલતા જીલતા અંતર્મુખ બની, વસ્તુ, વ્યક્તિ, સંયોગ પ્રસંગ અને પરિસ્થિતમાંથી અસરગ્રસ્ત થયા વિના પસાર થઈ જવું અને દ્રષ્ટા બનીને રહેવું. દ્રવ્ય-ક્ષેત્ર-કાળ-ભાવ પ્રમાણે અપ્રતિબદ્ધપણે વિકાસયાત્રા સાધતા રહેવું. (સાધના માટે આત્મજ્ઞાની પુરુષનો માર્ગદર્શક રીતે સ્વીકાર જરૂરી અને અગત્યનો છે. તે જ્યાલમાં રાખવાનું છે પણ આસક્તિપણે નહિ.)
  - * જ્ઞાનનારો સતત જ્ઞાયા કરે તો સાધનામાં વિકાસ થાય. આપણું અરૂપી સ્વરૂપ જે છે તે ઉપયોગની પકડમાં આવવું જોઈએ.
  - * જ્ઞાન અને રાગ જ્યાં જોડાયેલા છે ત્યાં પ્રજ્ઞારૂપી ધીણી મારી જ્ઞાન અને રાગને જુદા પાડવાના છે.
  - * સમાધિ આત્માનો શુદ્ધ પર્યાય છે, એને એમ બગાડાય ? ન જ બગાડાય. ભૌતિક નુકસાન થતું હોય તો તે સહન કરી લેવું પણ પરિણામ બગડતાં હોય તો ત્યાંથી ખસી જવું.
  - * પર્યાયમાં અઢાર પાપસ્થાનકની પરિણાતિરૂપ સંકલેશનું અનુભવન એ જ સંસાર છે. કદાગણ એ એકાંત છે-મિથ્યાત્વ છે. સ્યાદ્વાદ દર્શનમાં તેને સ્થાન જ નથી.
  - * ઉદાસીનતા એટલે સંસાર ભાવથી ઉપર ઉઠી જઈ બેસવું તે. ઉદાસીનતા એ અધ્યાત્મની જનની છે. ઉદાસીનભાવ આવે ત્યારે જ આત્મા ઉપશમભાવને સ્પર્શી શકે છે. જેને દેહ એ ભાડાનું મકાન સમજાય છે, તેને પછી સંસારમાં ઉદાસીનતા સહજપણે વર્તાય છે. ભીતરમાં સાવધાન થઈ બહાર ઉદાસીન રહો.
  - * મિથ્યાત્વ કે કષાયની મંદતા નિરાનુંધ નહિ પણ જો સાનુંધ થાય તો વિકાસ સધાય.

- * અજ્ઞાનીને પુણ્યનો ભરોસો છે પણ આત્માનો ભરોસો નથી.
  - * શ્રદ્ધા હોય તો પુરુષાર્થ થાય. શ્રદ્ધાનું બળ પુરુષાર્થને વેગ આપે છે.
  - * સંસારના વિધવિધ રંગબેરંગી, કાબર ચીતરા, ચિત્રવિચિત્ર, વિનાશી સ્વરૂપની સમજથી સંસાર પ્રત્યે વૈરાગ્ય જાગે તે નિર્વદ છે.
  - * કિયા રહે પણ કર્તાભાવ નીકળી જાય ! સંસાર રહે પણ સંસારભાવ નીકળી જાય ! તે ખરી સાધના છે.
  - * પદાર્થ ઉપરનું મમત્વ એ નબળાઈ છે અને પદાર્થ સાથેનું એકત્વ એ મુખ્યાઈ છે.
  - * શાંતિ સમતા-સમાવિની ઉપેક્ષા કરીને કદીય ધર્મ નહી પામી શકાય.
  - * સામાનો દાખિકોણ નથી સમજાતો તેથી આપણને કષાય થાય છે.
  - * જે બીજાની ભૂલને ભૂલે એ ખરેખર ભૂલ કરતો નથી અને જે બીજાના ગુણને જુઓ તે દોષ સેવતો નથી.
  - * વૃત્તિઓ પોતાના આત્મધર તરફ પાછી ફરવા માંડે તે સંયમ કહેવાય અને પરપરિણાત્રી જ ઉત્પત્ત ન થાય તે સંપૂર્ણ સંયમ કહેવાય.
  - * અનુભવ દશ્યને અદશ્ય કરે છે અને અદશ્યને પ્રતીતિમાં લાવે છે.
  - * પ્રકૃતિનો નિયમ છે કે જે ધૂટવાનો કામી છે, તેને બાંધતી નથી અને જેને બંધાવું છે તેને છોડતી નથી.
- જન્મી જિનશાસન વિષે મુનિ થયો લખવાર, મુનિદશા સમજ્યા વિના હું ભટક્યો બહુવાર. મુનિ થયો, વાચક થયો, સૂરિ થયો બહુવાર. ન થયો મૂર્ખ આત્મા, અંતમુખ અણગાર.
- * સમભાવ એટલે બંનેને નુકસાન ન થવું જોઈએ. એકને પણ નુકસાન થાય તો સમભાવ ન કહેવાય.
  - * આત્મા અસ્તિત્વરૂપે તો છે જ પણ વસ્તુ સ્વરૂપે ઓળખાય તો પરિણમન સાચું થવા માંડે.
  - * આત્મામાં એવી કલ્ય શક્તિ છે કે એ જેવું ચિંતવે છે તેવો થાય છે.
  - * ધર્મને બધું બગડે તે પોષાય, પણ ભાવ બગડે અને આત્મામાંથી દાઢિ-ઉપયોગ ખસે તે ન પોષાય.
  - * પૂર્ણજ્ઞાની, તેનો ઉપદેશ અને તેનું અનુશાસન અનુસારે જીવતા આત્મજ્ઞાની વખાણવા યોગ્ય છે.
  - * સાંભળવા જેવાં પૂર્ણ જ્ઞાનીનાં વચન છે. જેમ છાશમાં રહેલું માખણ જુદું તરે છે તેમ સંયોગોની વચ્ચે જ્ઞાની સંયોગોની અસરથી મુક્ત રહે છે.
  - * સ્વયંના આત્માને તીર્થરૂપ બનાવવો તે ઊંચામાં ઊંચી તીર્થ પ્રભાવના છે.
  - * બુદ્ધિ ઊંઘી જાય અને આત્મા જગી જાય તો મોહનિદ્રા પૂરી થાય. પાંચ ઈન્દ્રિયો ઉપર જય તે રાગદ્વેષ ઉપરનો વિજય છે.
  - * ઉપકાર પરનો, ઉપયોગ સ્વનો, જાગૃતિ પોતાની જાતની-એ છે, વીતરાગતાની જાનની.
  - * પાંચેય જ્ઞાનેન્દ્રિયોના વિષયો મૌલિક તત્ત્વ છે, કષાય આગંતુક તત્ત્વ છે.
  - * દુર્યોધનનો દર્પ (અહંકાર) અને રાવણનો કંદર્પ-(કામ)એ બસ્તે દમન-દફનને યોગ્ય છે.
  - * વસ્તુનો યથાર્થબોધ અને વસ્તુનો યથાર્થ ઉપયોગ એ ધર્મ છે. કર્મના ઉદ્યના સાગરમાં ન ભળતાં ચૈતન્યના મહિસાગરમાં ઉપયોગને તુબાડવાની જરૂર છે.

- * વૈરાગ્ય એટલે વીતરાગતાના અંશનું પ્રગાટીકરણ અથવા રાગ પ્રત્યે અનાસક્તિપણું.
- * પદાર્થ પ્રત્યેનું મમત્વ એ નબળાઈ જ્યારે પદાર્થ સાથેનું એકત્વ એ મિથ્યાત્વ છે. પરપદાર્થને પોતાના માનવા તે જ મિથ્યાત્વ છે.
- * દણ્ણિના વિકાસથી જ સમ્યગુર્દર્શન આદિ સ્વરૂપની પ્રાપ્તિ થાય છે.
- * અહંનું ખાલી થઈ જવાપણું છે તે જ શૂન્યતા છે કે જે અવસ્થામાં માત્ર ચેતનાનું અસ્તિત્વ છે.
- * જેને ખરેખર ધૂટવું હોય તેણે પર પદાર્થને એક ક્ષણ માટે પણ પોતાનો માનવાની ભૂલ કરવી નહીં.
- * પર પદાર્થનો જરૂરી હોય તો ઉપયોગ કરાય પણ તેને પોતાનો મનાય નહિં.
- * ઉચિત વર્તન કરીએ પણ મારું ન માનીએ, એ પરમગતિનો માર્ગ છે.
- * સંસાર એ મોહરાજાની રાજ્યાની છે, જેમાં સર્વોપરી અજ્ઞાન છે.
- * જાણનારો સતત જણાયા કરે તેવી જ સાધના આત્મધર તરફ વળી શકે છે.
- * જે રાગના સ્વરૂપને ઓળખે તેને જ રાગનો વિકારીભાવ અટકે. પર પદાર્થમાં રાગાદિ ભાવે પ્રવર્તન એ ઉપયોગનો દુરૂપયોગ છે.
- * જે કાયમ ટકે એ સ્વરૂપ અને જે બદલાય એ સંયોગ.
- * જેટલાં પ્રમાણમાં ઉપયોગ સૂક્ષ્મ બને તેટલા પ્રમાણમાં ઘાતીકર્મો તૂટે.
- * નિમિત્તાધીન દણ્ણિમાં સ્વાધીનતા નથી. ઉપાદાનમાં નહિ રહેતા નિમિત્તમાં જ રહ્યા કરવું એ વિનાશીમાં રહેવાપણું છે. દણ્ણિ દ્રવ્યમાં સ્થિર થાય તો નિમિત્તથી પર ઉઠાય.
- * ગુણ-ગુણીની અભેદતાથી જ્ઞાન-જ્ઞાયકની અભેદતા છે.
- * શુભકાળે દણ્ણ શુદ્ધ તરફ જાય તો શુભમાંથી શુદ્ધમાં જવાય અન્યથા શુભનો ચક્કાવો ચાલુ રહે. માટે લક્ષ્ય શુદ્ધતાનું જ હોવું જોઈએ.
- * આત્મા તેના મૌલિક સ્વરૂપમાં એક તણખલાના બે ટુકડા પણ કરી શકતો નથી.
- * કરતાં કરતાં જોવાની એટલે કે માત્ર દ્રાઘા રહેવાની ભૂમિકા ઊંચી છે.
- * બીજાને ઉપયોગી બનવાથી યોગી બનવાના શ્રીગણેશ મંડાય છે.
- * અલ્ય પદાર્થનું સેવન પેટને હળવું રાખે, અલ્ય અપેક્ષાઓ મનને પ્રસમતાસભર રાખે છે.
- * માત્ર આંખ જ ખૂલે એને ઉઠચા કહેવાય, દણ્ણ ખૂલે તેને જાગ્યા કહેવાય.
- * મનુષ્યનો મોટામાં મોટો દોષ એ છે કે એ પોતાને નિર્દ્ધારણ સમજે છે.
- * સમ્યકૃત્વ પ્રાપ્તિ માટે ઉપયોગમાં પરમાત્મા-સ્વરૂપને ખૂબ ધૂટવું જોઈએ.
- * રાગાદિની ચીકાશ જડમૂળથી કાઢવા વીતરાગભાવ સિવાય કોઈ સર્મર્થ નથી.
- * અજ્ઞાની બધું કર્યા કરે જ્યારે જ્ઞાનીને બધું થયા કરે.
- * સંસારભાવનો વિવેક માણસને સજજન બનાવે છે, જ્યારે અધ્યાત્મનો વિવેક દેહાતીત બનાવે છે.
- * વિકલ્યમાં અનુભૂતિનું સ્મરણ હોય જ્યારે નિર્વિકલ્યમાં માત્ર અનુભૂતિ હોય.
- * બાહ્ય અસરથી તિભન્ન એવું ભીતરી તત્ત્વ તે સમાપ્તિ.
- * સ્વાદનો ત્યાગ એ આહારનો ખરો ત્યાગ એમ જ્ઞાની કહે છે.

- * જે ધૂટવા માટે જીવે છે તે બંધનમાં આવતો નથી. જે સાધક સિદ્ધિ ઈચ્છે છે તે પ્રસિદ્ધિથી પર રહે છે.
- * આત્માની વિસ્મૃતિ એ જ અજ્ઞાન, નિદ્રા અને પ્રમાદ છે. સતત આત્મસ્મૃતિ પૂર્વકનું આત્મ-પ્રવર્તન એ અપ્રમતતા છે.
- * જોનારાને જોવો અને જાણનારાને જાણવો તે અધ્યાત્મ છે.
- * માન્યતાની ગુલામી તે જ દર્શિ રાગ.
- * અંદર જતો ઉપયોગ ઘનીભૂત બની આત્મકેન્દ્રિત થઈ આનંદધન રૂપે પરિણામે છે.
- * ભાવપ્રાણથી જીવે તે આત્મા, દ્રવ્યપ્રાણથી જીવે તે જીવ.
- * જે દાનાંતરાય તોડવા પ્રયત્નશીલ થતા નથી તે લાભાંતરાયનો બંધ કરે છે.
- * વિવેક અને ઔચિત્ય ધર્મના પાચા છે.
- * સત્તંગ એ ૧૧મું કલ્પવૃક્ષ છે, જે જીવને ગમતું નથી, એ જ ૧૧મું આશ્રય છે. આદર અને બહુમાનની પૃષ્ઠભૂમિ ઉપર સેવાયેલ સત્તંગ ફળદાયી થાય.
- * સ્વપ્નથી સુકૃતના અનુમોદન કરતાં સુકૃતના વિસ્મરણનું મૂલ્ય ઊંચું છે.
- * ઉપયોગ દ્રષ્ટામય બને છે ત્યારે એવી શક્તિ પેદા થાય છે કે થોકબંધ કર્મ બહાર નીકળે છે. ‘કર્મનો ઉદ્ય એ પરસતા છે.’ એમ જે જાણે છે તે પરસતાનો સમભાવે નિકાલ કરી શકે છે.
- * આત્માએ પોતે પોતાને અનુશાસન આપી પોતામાં રહેવાનું છે, કારણ કે ગામ નહિ ફરે ગાડું ફરે.
- * ચલચિત્ત અવસ્થા એ સંસાર છે. હજુ સુધી ઉદ્યના સાગરમાંથી બહાર નીકળ્યા નથી, તેથી
- * ચેતનના મહાસાગરનો આનંદ માણ્યો નથી. તેથી સંસારસાગર તર્યા નથી.
- * ગુરુઆજામાં વિકલ્પ શોધવો એ શિષ્યની અપાત્રતા છે. પ્રબળ પુણ્યના ઉદ્યે જ સત્ત્ર પુરુષનો સુયોગ થાય છે.
- * પરમ પારિણામિકભાવ સ્વરૂપ ત્રિકાળી ધ્રુવ દ્વય જેટલું વિશેષ સમજાય તેટલો કયોપશમ ભાવ તૈયાર થાય. અકમ થવાય નહિ ત્યાં સુધી અકાલ બનાય નહિ.
- * સાધનાનો ગર્વ આવી જાય તો સાધનાથી દૂર જવાનું થાય છે.
- * સહાય કરે, સહન કરે, સમતા રાખે છતાં અપ્રમત્ત રહે તે સાધુ કે મુનિ.
- * અધ્યાત્મમાં સંધર્ષ એટલે ચેતન્ય સ્વરૂપનો સ્વીકાર અને બહારના બનાવોમાં દ્રષ્ટાભાવ.
- * પરમાત્મ તત્ત્વનું વિસ્મરણ એ ત્રિકાળી ધ્રુવ તત્ત્વની ધોર આશાતના છે.
- * પૌરુગલિક પદાર્થો જીવને કીમતી લાગે છે, તેના જેવો પાપોદય એકેય નથી.
- * સાધના માટે મનોયોગ સ્વર્ચ હોવો જોઈએ.
- * સંસ્કારયુક્ત પુણ્ય એ પુણ્યાનુબંધી પુણ્ય.
- * પોતે પોતાને પોતાનામાં પોતાનામાંથી અનુભવે તે પરમ ધર્મ છે.
- * વિપરીત પરિણામન યુક્ત કિયા તે બંધન. સમ્યક્ પરિણામન યુક્ત કિયા તે મુક્તિ. આત્મામાં સ્થિત રહેનારને બાધ્ય કિયાનાં બંધન લાગતાં નથી.
- * કર્મના ઉદ્યનો સહજ સ્વીકાર તે આત્મા ઉપરથી અનંતકર્મો નીકળી રહ્યાં છે તેની પ્રતીતિ છે.
- * સ્વભાવનું અવલંબન છોડી બીજાનું અવલંબ લે તે પરસમય. પોતે પોતાનું જે સ્વરૂપ છે તેને જાણે અને પછી શ્રદ્ધા કરે તે સ્વસમય.

-
- * ભેદજ્ઞાન માટે સ્વમાં ઠરવું અને પરથી ખસવું જરૂરી.
  - * કર્મના ઉદ્યને જોતાં શીખો. જ્ઞાતા-દ્રષ્ટા ભાવમાં રહેવાનું છે.
  - * સંસારમાં રખડાવે તે રાગ. રાગ એ ફાટી ગયેલા દૂધ જેવો છે.
  - * ગુણાનુરાગ વ્યક્તિરાગમાં પરાવર્તીત થતાં એ સ્નેહરાગ બને છે. સ્નેહરાગ એ ચીકાશ છે. અને ગુણાનુરાગમાં ખતવવાની ભૂલ કરવાની નથી. માટે સ્નેહરાગ હેય છે, તત્ત્વરાગ ઉપાદેય છે.
  - * સાધનાનું ખૂટટું અંગ જો કોઈ હોય તો તે તત્ત્વનિર્ણય નામનું અંગ છે.
  - * સત્પુરુષનો સુયોગ થવો એ સદ્ભાગ્યના અંધાણ છે.
  - * અનંતગુણોનું એક પરિણમન તે વીતરાગતા.
  - * આત્માની અનુભૂતિ માટે વૃત્તિઓના વમળમાંથી બહાર નીકળવાનું છે.
  - * ચૈતન્ય સ્વરૂપનું વિસ્મરણ એ ચૈતનાનું મરણ છે. આ ભાવમરણ જ દ્રવ્યમરણનું મૂળ છે. પર્યાય એના આધારભૂત ત્રિકાળી ધ્રુવ દ્રવ્યને-કારણે પરમાત્માને અનુસરે એ મોક્ષમાર્ગ છે.
  - * પર્યાયમાં અવિનાશી સ્વરૂપ જળકે એ સાધના છે.
  - * ધનની મૂછના ત્યાગની વૃત્તિ, ધનના ત્યાગ કરતાં મહત્વની છે.
  - * પુષ્યના ઉદ્યકાળમાં શુદ્ધિ અગત્યની અને મહત્વની છે.
  - * વ્યવહારમાં જે મોટો બનશે એ અધ્યાત્મમાં નાનો બની રખડશે.
  - * જ્ઞાની પ્રવૃત્તિ બદલવા કરતાં વૃત્તિ બદલવા ઉપર ભાર મૂકે છે. જ્ઞાયકની વિચારણાથી બુદ્ધિસૂક્ષ્મ (પ્રજ્ઞા) બને છે અને સંકલ્પ-વિકલ્પનું બળ તૂટે છે.
  - * મનુષ્યભવ આત્માના સ્વાતંત્ર્યની પ્રાપ્તિ માટે મળેલ છે.
  - * અભિપ્રાયથી મન ઊભું થાય છે અને તેની નોંધથી સંસાર ઊભો થાય છે.
  - * આત્મા આત્મામાં રહે અને માંગણ વૃત્તિ ધૂટી જાય તે સાચી લિક્ષુકતા છે.
  - * પ્રભુ મહાવીરનું જીવન જાગૃતિ કેળવવા માટે આદર્શરૂપ છે.
  - * સંત પ્રતિકાર ન કરે, પણ સહજ સ્વીકારવાળા હોય.
  - * સમજણના ઘરમાં આવ્યા વિના કર્મને ખાલી કરી શકાય એમ નથી.
  - * દ્રવ્ય પર્યાયાત્મક સંસારમાં કોઈનું કશુંય ચાલતું નથી કારણ કે ધ્રુવ એવા દ્રવ્યને ફરવી શકાતું નથી અને ફરનારી એવી પર્યાયને ફરતી રોકી શકાતી નથી.
  - * ખાલી છોડો એમ નહિ પણ બહારથી છોડો અને અંદરથી ભૂલો.
  - * સ્વરૂપની ખરલમાં ઉપયોગને ધૂંટવો તેવું નામ જ સાધના.
  - * સમજથી જે કાર્ય થાય તે આગ્રહથી નહિ થાય. જીવને સજજનતા તો ફાવે છે પણ સાત્ત્વિકતા ફાવતી નથી.
  - * જ્ઞાન સ્વરૂપના બીબામાં ટળે તો વીતરાગ બની જવાય. સંયોગના દ્રષ્ટા બનવાથી સંયોગોને પ્રેમથી વિદાય આપી કહેવાય.
  - * સંયોગો એ પરની સત્તા (કર્મની સત્તા) છે અને સમ્યગ્રૂદ્ધિ એ સ્વસત્તા છે.
  - * દુઃખ ભોગવવાથી મુક્તિ નહીં થાય પણ સાચી સમજથી મુક્તિ થાય.
  - * જ્ઞાનીની વાતો સાંભળીએ છીએ ખરા, પણ

- સાંભળીને સમજણમાં લાવી અને વળી તેનો સ્વીકાર કરવો. પણ તે રીતે કરતાં નથી ત્યાં જ ભૂલ થાય છે.
- * તત્ત્વમાર્ગને સાક્ષીપણા અને પ્રામાણિકતા સાથે ગાઢ સંબંધ છે.
  - * ભવે મોક્ષે સમ મુનિની સ્થિતિ આવે પછી જ ક્ષપકશ્રેણીનાં મંડાજા થાય છે.
  - * પરમાર્થ સાધી લે તે સાધુ. ‘સ્વ’ સાથે જ અભેદ પરિણમન શક્ય છે.
  - * સુકૃત અનુમોદનાની પહેલાં દષ્ટૂત ગહીની અત્યંત આવશ્યકતા છે.
  - * સ્વદ્રવ્ય-ગુણ-પર્યાયનું અભેદ પરિણમન એ જ મોક્ષ. વ્યક્તિ વ્યક્તિત્વથી મહાન બને તો મોક્ષે જાય.
  - * શાયકની સાથે કિયા તો હોઈ શકે પણ કર્તાભાવ નથી રહી શકતો.
  - * અન્યના હિતાહિત, લાભાલાભની વિચારણા એ જ સાન્નિકતા છે.
  - * વિવેક અર્થાત્ મજાની હાજરીથી ‘અહ્મુ’નું વિલીનીકરણ થાય છે.
  - * આત્માએ પોતે પોતાને સ્વરૂપાનુશાસન આપી પોતામાં ઠરવાનું છે. જે ભીતરમાં જાગી જાય તે બંધાતો નથી.
  - * જ્ઞાતા-દ્રષ્ટા બની જીવન જીવાય તો જ સંસારના ઋણાનુંબંધ પૂરા થાય.
  - * જ્ઞાનીને પ્રયોજન વીતરાગતા સાથે છે, પણ જગતના પદાર્થો પ્રત્યે નથી.
  - * સાધનાના પરિણામની વૃદ્ધિથી શુદ્ધિની વૃદ્ધિ અને તેથી સત્ત્વની વૃદ્ધિ છે.
  - * અર્થ અને કામને ધર્મથી નાથવાના છે.
  - * કાયસ્થિત શુદ્ધ ચૈતન્યના લક્ષ્યથી કે પછી કાયાની અશુચિમયતાથી કાયાની મમતા તોડો.
  - * પદાર્થના દ્રષ્ટા બનવાનું છે, તેમ વિકલ્યના પણ દ્રષ્ટા બનવાનું છે.
  - * ઉપયોગ ઉપયોગ ઉપર રાખવાથી તેમજ દષ્ટી દ્રષ્ટા ઉપર રાખવાથી ભગવાન આત્મા પ્રગટ થશે.
  - * વર્તમાનમાં રહેતાં નથી આવડતું, તે સાધક નથી.
  - * અધ્યાત્મિક વિષે માત્ર ઔદ્ઘિક એટલે કે શરીરલક્ષી ભાવ હોવાથી પુરુષાર્થ નથી થતો.
  - * વિનય એટલે કૃતજ્ઞતા, અહ્મુક્તિ અને અર્પણતા.
  - * અંતરમાં ચૈતન્યની સ્વસત્તાનું જેટલું અવલંબન તેટલો સાધકભાવ. જે અસ્ત્રનો દ્રષ્ટા બને તે જ સત્રનો ભોક્તા બની જાય.
  - * સર્વ સંયોગ, પ્રસંગ, પરિસ્થિતિમાં ચિત્તપ્રસંગતા એ જ સ્થિતપ્રક્ષતા.
  - * જ્ઞાનનું કથાયરૂપ વિકારી પરિણમન ન થતાં જ્ઞાનભાવે ઉપમશમભાવમાં પરિણમન થાય તો શુદ્ધાત્મ સ્વરૂપ પ્રગટે.
  - * જેને પોતાની ભૂલ સમજાય-દેખાય અને જગત આપું નિર્દ્દ્દિષ્ટ જ્ઞાય તે પરમ સજજન છે.
  - * જેનો મહિમા તેની ચાહના, જેવી ચાહના તેવી ચાલ અને જેવી ચાલ તેવું પરિણમન.
  - * દેહાધ્યાસ છે, ત્યાં સુધી કર્તાપણું છે અને કર્તાપણું છે ત્યાં સુધી સંસાર છે.
  - * જીવને સંસાર પર્યાયદસ્તિથી છે. જીવના સંસારનો અંત દ્રવ્યદસ્તિથી છે. માટે જ્ઞાની શુદ્ધ સ્વરૂપ ઉપર ભાર આપે છે.
  - * જો કાક્તાલીય ન્યાયથી જૈનકુળમાં જન્મ થયો છે, તો તેને પરમગતિનું કારણ બનાવવું, નહિ કે દેવગતિનું.

- * લક્ષ્યમાં જો સ્વરૂપ છે, તો પછી પરિણામન શુદ્ધ કેમ ન હોય ? હોય જ.
- * દ્રવ્ય દણ્ણિની તાકાતથી વિશુદ્ધિ થયા કરે છે, કારણ કે જેના પર દણ્ણ સ્થાપી છે તે વિશુદ્ધિનો મહાસાગર છે.
- * જ્ઞાયકભાવમાં રહેવું એ થડ સમાન છે. જ્યારે પર્યાય એ ડાળ પાંખડા છે. થડ પકડાયું હશે તો વિકાસ જડપી થશે.
- * સમ્યગ્રૂદ્ધન કે સમ્યગ્રૂચારિત્રની ગમે તેટલી શુદ્ધિ પર્યાયમાં પ્રગટે અને આનંદ અનુભવાય, પણ જો તે વખતે ધ્રુવ તત્ત્વ જ્ઞાયકની પકડ પકડાયેલી રહેશે તો જ ટકી શકાશે. જ્ઞાયકની પકડ જો છૂટી જોશે તો શુદ્ધિ-લાભ્ય અને આનંદમાં અટવાઈ જવાનું થશે.
- * હું પરમાત્મ સ્વરૂપ હું અને કાયા એ મારી નથી તેથી કાયાની આળપંપાળ કરવાની નથી. આ સાધનાનો અર્ક છે.
- * નમ્રતા એ જ્ઞાનનું પાચન છે. અહંકાર એ જ્ઞાનનું અજ્ઞાઈ છે. પોતાના ઉપયોગને કર્મના ઉદ્ય સાથે જોડવો કે જ્ઞાતાની સાથે જોડવો એ નક્કી કરવા માટે જીવ સ્વતંત્ર છે.
- * પોતે પોતાને જાણીને પોતામાં સમાઈ જાય તે અધ્યાત્મનું પ્રયોજન છે.
- * ધર્મની કિયા એ ઉપચાર ધર્મ છે અને ધર્મની પરિણાતિ એ વાસ્તવિક ધર્મ છે.
- * અધ્યાત્મમાં સમાધાન જ હોય અને તેથી સમાધિ જ હોય અને કલેશ હોય ત્યાં અસમાધિ હોય.
- * રાગભાવમાં એકત્વ તે બંધ. શુદ્ધાત્મની અનુભૂતિ તે સંવર અને શુદ્ધિમાં વૃદ્ધિ તે નિર્જરા.
- * પુણ્ય-પાપ-આઙ્રાવ, સંવર, નિર્જરા, બંધ, મોક્ષ એ જીવ દ્રવ્યના નહિ પણ પર્યાયનાં લક્ષણો છે.
- * સ્વીકારની ભૂમિકા પર નિર્વિકલ્પતા છે. સહન કરવાની ભૂમિકા ઉપર વિકલ્પ છે.
- * પાપ પ્રકૃતિના ઉદ્યમાં જીવને પુણ્ય કિયા શક્ય ન હોય ત્યારે પણ તે ભાવપુણ્ય કરી શકે છે, કારણ કે ભાવ કરવામાં જીવ સ્વતંત્ર છે.
- * ‘અનિષ્ટાભિષ્ઠે’—અનિષ્ટાની જ એક ઈચ્છા રાખવા જેવી છે.
- * યોગસંબંધી ભૂલોનું પ્રાયશ્ચિત રોજિંદા પ્રતિકમણ છે, જ્યારે ઉપયોગ સંબંધી ભૂલોનું પ્રાયશ્ચિત-પ્રતિકમણ ધ્યાન છે.
- * વિકલ્પ, વાસના, વૃત્તિ અને વિચારથી ચેતનાને ઉપર ઉઠાવવાની છે. જેટલી ઉપયોગની શુદ્ધિ તેટલો નિશ્ચય અને તે શુદ્ધિ કાળમાં યોગનું પ્રવર્તન તે ધર્મકાર્ય.
- * પુણ્યના માલિક નહિ પણ ટ્રસ્ટી બનવાનું છે. વિશ્વાસ મૂકીને પ્રકૃતિએ પુણ્યશાળી બનાવવા દ્વારા વિશ્વસ્થ બનાવ્યા છે તેને વફાદાર રહેવાનું છે.
- * અસ્ત્રનો રંગ ઊતરે અને સત્રનો રંગ ચઢે તેનું નામ સત્સંગ.
- * ધ્રુવથી અભેદ થવા સાધકે, અધ્રુવના હુંપણાને ધ્રુવના હુંપણામાં વાળવું જોઈશે.
- * સંસારમાં ધર્મ લાભકારી પણ ધર્મમાં સંસાર નુકસાનકારી.
- * પુદ્ગલાનંદી-ભવાભિનંદી જીવોને અલ્યવિરામ હોઈ શકે છે, પણ પૂર્ણવિરામ હોતો નથી. પૂર્ણ-વિરામ તો આત્માનંદી ભવ્યાત્માઓને હોય છે.
- * ચિત્તા મડદાને બાળે, ચિત્તા મનને બાળે અને ચિત્તન દોષોને-પાપોને-કર્મોને બાળે.
- * પ્રારબ્ધ એટલે પૂર્વકર્મનો ઉદ્ય. પુરુષાર્થ એટલે સંવર અને નિર્જરા.

- * વીતરાગ દેવ દર્શન દે ! આત્માના પરમાત્મા-સ્વરૂપની ઓળખાજા કરાવે ! ગુરુ દેવની ઓળખ કરાવે અને દેવ થવા જ્ઞાન દે ! ધર્મ સદ્ગૃહી કરાવે અને આત્મધર્મમાં દોરે !
- * જેને પરમાત્મા અને આત્મજ્ઞાનીના બેદ જણાય છે તેને આત્મતત્ત્વ હજુ પકડાયું નથી.
- * ‘દેહ હું જ છું !’ એવું માને તે સુખ-દુઃખમાં ભલે અથડાતો. દેહ, દેહી જેને મન જુદાં, તે મૃત્યુથી નથી અકળાતો.
- * જગત મને બંધન કરી શકે નહીં. મોહવશ થઈ હું પોતે જ એનાથી બંધાઉં છું.
- * ધનવાન પુણ્યથી થવાય પણ ધર્મત્મા તો પુરુષાર્થથી જ થવાય.
- * સંયોગો ફેરવવા આપણા હાથની વાત નથી. વિચારો ફેરવવા આપણા હાથની વાત છે.
- * તારામાં સુખ ભલે ઉભરાય પરંતુ તું સુખમાં ન ઉભરાતો. કારણ કે આ તો બિંદુ પ્રમાણ સુખ છે. હજુ સાગર પ્રમાણ કેવળજ્ઞાનનાં આનંદના વેદનને પામવાનું બાકી છે.

મોક્ષ માર્ગ

- * જ્ઞાનસિદ્ધ થવું તે મોક્ષમાર્ગ છે. અજ્ઞાનદશામાં કર્મને વિપાકઉદ્યથી ભોગવવા પડે છે. જ્ઞાનદશામાં કર્મને પ્રદેશોદ્યથી ભોગવીને નિર્જરા થઈ જાય છે. તે મોક્ષમાર્ગ છે. આત્માને ઓળખી લઈને, આત્માની શ્રદ્ધા કરી ચોવીસે કલાક ઉપયોગ આત્મચિંતનમાં રમમાણ રહે, તે નૈશ્વયિક મોક્ષમાર્ગ છે. આત્મભાન વિના આત્મધ્યાન નથી અને પરમાત્મસ્વરૂપનું પ્રગટીકરણ નથી. આત્માની ઓળખ ન થાય ત્યાં સુધી તો સત્સંગ સેવવો જ હિતાવહ છે. આત્માની રુએ આત્મા પામવા પમાડવા બોલીએ તે મૌન છે, કારણ આત્મા અબોલ તત્ત્વ છે.

દ્રવ્ય-ગુણ-પર્યાયથી આત્માની ચિંતવના એ જ મોક્ષમાર્ગ. બાધ્યમાં જોડાનું પડે, પણ અંતરમાં જો છૂટા રહેવાપણું હોય તો તે મોક્ષમાર્ગ છે. પ્રતિ સમય અક્ષાયનું પરિણામન એ મોક્ષમાર્ગ છે અથવા પ્રતિ સમય નિર્વિકાર પરિણામન એ મોક્ષમાર્ગ છે, પ્રતિ સમય વીતરાગતાનું પરિણામન એ મોક્ષમાર્ગ છે. ગુણો દ્વારા સદ્ગુરૂએ કરતાં જીવ આત્મામાં ઠરતો હોય તો તે વ્યવહારનાં મોક્ષમાર્ગ છે. વ્યવહારનયના અવલંબને સંસાર દ્વિધાભાવે ચાલે છે તે દ્વિધાભાવ ઘટતો જવો તે મોક્ષમાર્ગ. સંપૂર્ણ નાશ તે મોક્ષ. ભિથ્યાત્વદશાનું સમ્યકૃત્વદશા તરફનું પ્રયાણ એ વ્યવહાર મોક્ષમાર્ગ છે. ગ્રંથિભેદ દ્વારા મેળવેલ સમ્યકૃત્વદશા પદ્ધીનું વીતરાગતા તરફનું પ્રયાણ એ નૈશ્વયિક મોક્ષમાર્ગ છે. ધર્મ કિયા નથી પણ રૂચિ મોક્ષની છે તો ત્યાં મોક્ષમાર્ગ છે, કારણ કે રાગાદ પરિણામની હાનિ છે. કરવાપણું એ સંસાર છે, બનવાપણું-થવાપણું એ મોક્ષમાર્ગ છે. ત્રિકાળી ધ્રુવ તત્ત્વના અસ્તિત્વની સમાનતા અને પર્યાયમાં ઊઠતા તરંગો પ્રતિ નિર્લેખતા તે મોક્ષમાર્ગ. કર્મના ઉદ્યે આવતા સંયોગોનો વિકલ્પરાહિત સહજ સ્વીકાર તે જ મોક્ષ પુરુષાર્થ. જેના વડે પ્રયોજનની સિદ્ધિ થાય તે કારક, કારક બહારમાં પ્રવર્તે તો સંસાર માર્ગ ગમન, કારક અંદરમાં પ્રવર્તે તો મોક્ષમાર્ગ ગમન. સંયોગોથી જુદા રહેતા આવડે તે મોક્ષમાર્ગ. પર્યાય એના આધારભૂત ત્રિકાળી ધ્રુવ દ્રવ્યને-કારણો પરમાત્માને અનુસરે એ મોક્ષમાર્ગ છે. મોક્ષમાર્ગ ત્યાગથી નથી પણ પરિત્યાગથી છે એટલે કે ત્યાગની સહજ વર્તના થવારૂપથી છે. આત્મસાક્ષીએ જીવ જેટલો પ્રામાણિક બની ઋજુ અને મૂઢ બન્યો તેટલો તે મોક્ષમાર્ગ. સમ્યગ્ર શ્રદ્ધાયુક્ત બોધ તે શ્રદ્ધા. શ્રદ્ધા અનુસારી

પરિણમન તે મોક્ષમાર્ગ. બાકી કષાય અનુસારી પરિણમન તે સંસારમાર્ગ. કષાય અને ભાંતિ થવામાં ધાતી કર્મનું નિમિત્ત છે. પ્રતિકૂળતા થવામાં અધાતી કર્મનું નિમિત્ત છે. કષાયનું ઘટવાપણું એ મોક્ષમાર્ગ છે. પરિણમનની શુદ્ધ એ મોક્ષમાર્ગ છે.

મોક્ષ

- * પોતાના જ્ઞાનને જ પોતાનું જ્ઞેય બનાવી, જ્ઞાતા પોતે પોતાના જ્ઞાનમાં સમાઈ જાય તે મોક્ષ છે. મતિજ્ઞાન કેવળજ્ઞાનમાં લય પામે તે મોક્ષ છે. પ્રકૃતિ (કર્મ) અને પુરુષનો સંયોગ તે સંસાર, તે બશેનો વિયોગ તે મોક્ષ. આચાર વિશુદ્ધિથી જીવન વિશુદ્ધ આવે છે અને કાયયોગ તથા વચ્ચનયોગ નિર્મળ બને છે. ચિત્ત વિશુદ્ધિથી મનોયોગ નિર્મળ બને છે. ચિત્ત વિશુદ્ધિથી આગળ વધતાં આવતી આત્મલીનતામાં ઉન્મનીભાવરૂપ-અમનદશા હોય છે. તેમાં ટકીને ક્ષપકશ્રોણી દ્વારા મોક્ષ મળે છે. આત્માના બધા ગુણોનું શુદ્ધપણે અભેદ પરિણમન તે મોક્ષ. તે માટે અનંત ગુણોનો અભેદ આધાર ત્રિકળી ધ્રુવ દ્રવ્યને જોવાથી નિર્વિકલ્પતાને પામી શકાશે. ભેદગ્રાહી દાષ્ટિ વિકલ્પ સ્વરૂપ છે અને વિકલ્પથી નિર્વિકલ્પને પામી શકાતું નથી. ત્રણે કાળમાં રત્નત્રયની અભેદતા એ જ મોક્ષ છે. ચોથા ગુણાણે જ્ઞાન-દર્શન છે પણ બાધ્ય ચારિત્ર નથી. છઠે ગુણાણે જ્ઞાન-દર્શનની સાથે બાધ્ય તેમજ અંતર ચારિત્ર હોય. પાંચમે દેશચારિત્ર હોય. સાતમા ગુણાણે રત્નત્રયની અભેદતા છે. પરંતુ હજુ અબુદ્ધિપૂર્વકના વિકલ્પો સંપૂર્ણ ગયા નથી તેથી અપૂર્ણતા છે. કષાયોના દબાવાપણાથી મોક્ષ નથી. કષાયોના ઘટવાપણાથી મોક્ષ છે. વિધિ નિષેધની પાલના એટલે દ્રવ્ય આજ્ઞાપાલન અને ચિત્ત સ્ફેટિક સમ નિર્મળ બનવું એટલે ભાવ

આજ્ઞાપાલન. દ્રવ્ય આજ્ઞાપાલનથી સદ્ગતિ મળે. ભાવ આજ્ઞાપાલનથી મોક્ષ મળે. પર દ્રવ્યની અસર ઉપયોગમાં વર્તે તે પર સમય અને પર દ્રવ્યની અસર ઉપયોગમાં ન વર્તે તે સ્વસમય. જેવું આત્મદ્રવ્યનું સ્વરૂપ તેવો જ શુદ્ધ પર્યાય, તેનું નામ મોક્ષ અને આત્મદ્રવ્ય શુદ્ધ છતાં કર્મના યોગથી વર્તમાનમાં અશુદ્ધ પર્યાય, તેનું જ નામ સંસાર. આત્મશ્રદ્ધા દંડ થવાથી કે નિઃસ્વાર્થભાવે પરોપકાર કરવાથી જ પુણ્યાનુબંધી પુણ્યનો બંધ પડે છે. ગુણ સિદ્ધિથી પુણ્યાનુબંધ પુણ્ય બંધાય અને સ્વરૂપ સિદ્ધિથી મોક્ષ પમાય. ગુણરૂપિ એ તત્ત્વતઃ મોક્ષરૂપિ છે. જ્યારે મોક્ષ પામવા સિદ્ધાવસ્થાના નિતાંત, નિર્મળ, નિત્ય, નિરપેક્ષ, નિરાલંબ નિષ્પાપ, શુદ્ધ, સંપૂર્ણ, શાશ્વત, સ્વાર્થીન, અપ્રતિપાતી, અવ્યાબાધ એવાં આત્મયંતિક સુખની શ્રદ્ધા થાય અને એની તલપ લાગે તો મોક્ષ પામવા માટેના પુરુષાર્થમાં વેગ આવે તે સંવેગ. આત્મવીર્યનો પ્રવાહ સંસાર ભણી ન વહેતા મોક્ષપ્રાપ્તિ ભણી વહે તે જ જરૂરી છે. સાપને દરમાં પેસતા સીધા થવું પડે છે તેમ જીવે સ્વધામ-મોક્ષમાં જવું હશે તો સીધા-સરળ થવું જોઈશે. ગુરુતમ અહંકારથી સંસાર ઊભો થાય છે. લઘુતમ અહંકારથી મોક્ષ જવાય છે. હું કંઈ જ નથી એ લઘુતમ અહંકાર, હું કંઈક દ્ધું એ મધ્યમ અહંકાર અને હું બધું જ દ્ધું એ ગુરુતમ અહંકાર છે. કર્તૃત્વભાવ છે ત્યાં મોક્ષ નથી. મોક્ષ થવા દ્રવ્યકર્મ, ભાવકર્મ, નોકર્મનો છેદ કરવો જરૂરી છે. જ્યાં જ્યાં વિકલ્પતા ત્યાં ત્યાં દુઃખ અને જ્યાં જ્યાં નિર્વિકલ્પતા ત્યાં ત્યાં સુખ. નિર્વિકલ્પતા એ આત્માનો મોક્ષ છે—ભાવમોક્ષ છે. મિથ્યાત્વ છોડવાનું છે, સમ્યક્રત્વ મેળવવાનું છે અને મોક્ષ પ્રાપ્ત કરવાનો છે. મોક્ષ તરફ પ્રયાશ કરવું હોય તો સંસારમાં લઘુતમ

આવે જીવતાં શીખવું જરૂરી છે. પરપદાર્થ સાથે અભિશ પરિણામન એ જ સંસાર. વ્યક્તિ વ્યક્તિથી મહાન બનવા જાય તો સંસારમાં ભટકે. પહેલાં બોધ પદ્ધી શ્રદ્ધા ત્યાર પદ્ધી પરિણામન એવો આત્મવિકાસનો કમ મોક્ષમાર્ગમાં હોય છે. અધ્યાત્મ એટલે જાત-તપાસ-સ્વશોધન. અધ્યાત્મ માર્ગમાં કરવાનું કાંઈ નથી, પ્રત્યેક પ્રસંગમાં વસ્તુ જેવી છે તેવી યથાતથ સમજવાની છે અને સમજ્યા પદ્ધી પ્રસંગને અવસરોચિત વિવેકપૂર્વક સાનુકૂળ બની ભાવ બગાડ્યા વિના એ પ્રસંગમાંથી પાર ઉત્તરી જવાનું છે. આ મોક્ષમાર્ગ છે. ઉપયોગ જો શુદ્ધ દ્રવ્ય તરફ ઢળી તેમાં ભણે તો તે મોક્ષમાર્ગ અને સંપૂર્ણ ભળી જાય તો તે મોક્ષ. જીવને પોતાની ચિંતા નથી અને મુક્તિની તાલાવેલી નથી. તેથી એ મોક્ષમાર્ગથી દૂર છે. સાધના કાળમાં જેટલું સ્વસમયમાં રહેવાશે તેટલું જલદી સ્વસમય-મોક્ષમાં પહોંચાશે. આજીવનો અભાવ એ સંવર છે, અને બંધનો અભાવ મોક્ષ છે. ગીતાર્થનો મોક્ષ છે. ગીતાર્થની નિશ્ચામાં રહેનારનો પણ મોક્ષ છે, પરંતુ સ્વચ્છંદીનો મોક્ષ નથી. સદ્ગતિ-દુર્ગતિનું મૂળ શુભાશુભ ભાવ છે. મોક્ષનું મૂળ શુદ્ધભાવ છે.

દ્રવ્ય દર્શિ

દૈવ (ભાગ્ય) અને મૃત્યુ માટે બનેનું નિરાકરણ નથી થઈ શકતું ત્યારે રક્ષણ અથવા શરણ માટે કોઈનું પણ અનુશરણ કરવું અથવા કોઈની સામે દીનતા પ્રગટ કરવી વર્થ જ છે, કારણ કે કોઈ મારા ભાગ્યમાં પરિવર્તન કરી શકતું નથી અને મારા મૃત્યુને પણ રોકી શકતા નથી. આ બને કાર્ય અશક્ય છે. તેથી એના માટે ધૈર્ય ધારણ કરવું એ જ સત્પુરુષો માટે

ઉચિત (યોગ્ય) છે. (અનાગાર ધર્મામૃત-અધિ-૬, ગાથા-૬૦)

લોકનો સમાગમ કરવો તે અમને દુઃખરૂપ લાગે છે. અને ભૂપતિને મળવું તે તો મરણ તુલ્ય દુઃખ લાગે છે. ધનવાનોનો સમાગમ તેથી પણ વિશેષ દુઃખરૂપ લાગો છે. એકલી એકાંત દશા અમને પ્રિય લાગે છે. ઈચ્છારૂપી અજિનથી મૂર્ખ જીવો ભળી રહ્યા છે. ઈચ્છા રહિત નિઃસ્પૃહી મહા સુખી છે. જ્ઞાની નિઃસ્પૃહી નિર્વાચિક થઈને કર્મની સર્વ પ્રવૃત્તિને ટાળે છે. (ધ્યાનત વિલાસ, સવૈયા ૨૩)

પંચ મહાવતનું પાલન કરવું, બ્રહ્મચર્ય પાળવું, ગુમિ સમિતિઓનું પાલન કરવું, પરિષહો જીતવા, ચારિતાનું પાલન કરવું, તપશ્ચર્યા કરવી, ઇ આવશ્યકોનું પાલન કરવું, ધ્યાન કરવું, શાસ્ત્રનો અભ્યાસ કરવો-આદિ બધુ સમ્યગ્રદર્શન વિના ભવભ્રમણનું બીજ સમજો. (રયણસાર : ગાથા-૧૨૭)

પોતે કરેલાં કર્મનાં ફળાનુભંધને સ્વયં ભોગવવા માટે તું એકલો જન્મમાં તેમજ મૃત્યુમાં પ્રવેશે છે, બીજું કોઈ સુખ-દુઃખના પ્રકારોમાં બિલકુલ સહાયભૂત થતું નથી. પોતાની આજીવિકા માટે માત્ર પોતાના સ્વાર્થ માટે કુટુંબરૂપી ધૂતારાની ટોળી તેને મળી છે. (યશઃ તિલકચંપુ : અધિકાર-બીજો, શ્લોક-૧૧૯)

જો સદ્ગુરુના ઉપદેશ દ્વારા જિનશાસનના રહસ્યને બરાબર નક્કી કર્યું હોય, નિશ્ચય કર્યો હોય, સમજ્યા હોઈએ, તો ‘હું કરું છું’ તેવી અહંકારપૂર્ણ કર્તૃત્વની ભાવનાનો ત્યાગ કરવાનો છે અને ભગવતી ભવિતવ્યતાનો આશ્રય કરવાનો છે. (અધ્યાત્મ રહસ્ય : શ્લોક-૬૬)

જે મુનિ આ પવિત્ર શરીરથી પોતાના આત્માને બિશ જ્ઞાયક સ્વરૂપ જાણે છે, તેણે સર્વ શાસ્ત્રો જાણ્યાં. (સ્વામી કાર્તિકેયાનુપ્રેક્ષા : ગાથા-૪૬૩)

આ જીવ દ્રવ્યલિંગનો ધારક મુનિ હોવા છતાં

ગ્રાણલોક પ્રમાણ સર્વસ્થાન છે. તેમાં એક પરમાણુ પરિણામ એક પ્રદેશમાત્ર પણ એવું સ્થાન નથી કે જ્યાં જન્મ મરણ કર્યું ન હોય. (ભાવપાહૃત : ગાથા-૩૩)

જે યોગી કે સાધક કલ્પનાના ભયથી-નિર્વિકલ્પ ધ્યાન નહિ થઈ શકે એવા ભયથી-શુત્રજ્ઞાનની ભાવનાનું અવલંબન કરતા નથી તે અવશ્ય પોતાના આત્માના વિષયમાં મોહિત થઈ જાય છે તથા અનેક બાધ્ય ચિંતાઓને ધારણ કરે છે. તેથી મોહનો નાશ કરવા માટે અને એકાગ્રતાની સિદ્ધિ કરવા માટે સૌથી પહેલાં શુત્રથી પોતાના આત્માનો વિચાર કરવો જોઈએ. (તત્ત્વાનુશાસન : શ્લોક-૧૪૫, ૧૪૬)

હે આત્મહિતૈષી ! પુણ્ય તેમજ પાપના ફળોમાં હર્ષ ન કર, દ્વેષ ન કર. કારણ કે આ પુણ્ય-પાપ પુદ્ગળના જ પરયિ છે, ઉત્પન્ન થઈને નાશ પામી જાય છે. પાછા ફરીને ઉત્પન્ન થાય છે. પોતાના અંતરમાં નિશ્ચયથી-ખરેખર લાખો વાતોનો સાર આ જ પ્રમાણે ગ્રહણ કરો કે પુણ્ય-પાપરૂપ બધાય જન્મ-મરણના દ્વારારૂપ વિકારી મલિનભાવો તોડી હંમેશાં પોતાના આત્માનું ધ્યાન કરો. (ધારણ-૪ : શ્લોક-૮)

‘હું’ પણ જિનેન્દ્રાદેવ જેવો જ જ્ઞાનગોચર છું, સ્વાનુભવ ગોચર છું, પરમાનંદ સ્વભાવને ધારણ કરનાર છું, મારા આનંદમય સ્વરૂપમાં મળન છું, સિદ્ધ સ્વભાવનો ધારક છું.’ આ પ્રમાણે સાધકે એક દ્રવ્યાર્થિક નયની અપેક્ષાથી પોતાના આત્માસ્વરૂપને મનન કરવું જોઈએ. (મમલ પાહૃત-ભા.૧, પા.-૩૨૧)

જીવની જેવી ભવિતવ્યતા એટલે કે પર્યાયની કમબદ્ધતા હોય છે, તેવી જ તેની બુદ્ધિ થાય છે અને તે પુરુષાર્થ પણ તેવો જ કરે છે અને સહાયક કે નિમિત્ત પણ તેવા જ મળી જાય છે. (અષ્ટ સહસ્ત્રી-આચાર્ય અકલંકદેવ)

પ્રશ્ન : સમ્યકૃત સહજ છે કે યત્ન સાધ્ય છે ?

સમાધાન : જેમ કોઈ ધનનો અર્થી પુરુષ યથાયોગ્ય

ઉદ્યમ કરે, પણ ધનની મામિ ભાગ્યના ઉદ્યથી થઈ છે, તેમ સમ્યકૃતવની મામિ કાલલાલ્યિ પરિપક્વ થવાથી થવાની છે, પણ જે કાર્યની લાલ્યિ (મામિ) થાય છે, તે કાર્યની સિદ્ધિ પુરુષાર્થ વગર થતી નથી. જ્યારે પણ થશે ત્યારે પુરુષાર્થથી જ થશે એ નિયમા છે.

જીવ ભિન્ન છે અને પુદ્ગળ ભિન્ન છે, આટલો જ તત્ત્વ કથનનો સાર છે. બીજું જે કાંઈ કહેવાય છે, તે એનો જ વિસ્તાર છે. (ઈષ્ટોપદેશ ગાથા-૫૦)

વહુ શું કહેતું ? સ્વગથી ચ્યુત થવાની પહેલાં મિથ્યાદિદેવને જે તીવ્ર દુઃખ થાય છે, તે નારકીને પણ નથી હોતું (મહાપુરાણ)

કર્મરૂપી શત્રુઓને પકડવાની ઈચ્છા કરવાવાળા બુદ્ધિશાળીએ સંસાર, ભોગ અને શરીર પ્રત્યે વૈરાગ્ય ભાવના ભાવવા યોગ્ય છે. (સારસમુચ્ચય શ્લોક-૧૨૭)

જેની અંદર જ્ઞાન સ્વભાવી આત્માનો પ્રકાશ નથી તો તેનું પ્રત કરવું, તપ કરવું, કિયા કરવી, ઉપસર્ગ સહેવાનું નિષ્ઠળ છે. આત્મજ્ઞાન સ્વભાવના પ્રકાશ વિના અન્ય અનેક પ્રકાર ચારિત્ર નિદા ને યોગ્ય છે (જ્ઞાનસમુચ્ચયસાર શ્લોક-૨૨૭)

હે ભગવાન ! દીનતાપૂર્વક સમસ્ત સંસારમાં બ્રમણ કરીને જેનો આત્મા થાકી ગયો છે એવો હું, મારી સર્વ શક્તિ લગાવીને, અત્યંત લોભથી આજ આપના શરણમાં આવ્યો છું. આપ જ મારું સર્વસ્વ છો. આપને મેળવીને વિવાદોથી મારે શું પ્રયોજન છે. (લઘુત્વસ્ફોટ સ્તુતિ-૮, શ્લોક-૨૫)

આ આત્મા કર્મકૃત રાગાદિ અથવા શરીરાદિથી સંયુક્ત જેવો પ્રતિભાસે છે અને તે પ્રતિભાસ જ નિશ્ચયથી સંસારના બીજરૂપ છે. (પુરુષાર્થ સિદ્ધિ ઉપાય : ગાથા-૪૪)

આ અનંતાનુંધીનો વાસનાકાળ સંખ્યાત, અસંખ્યાત અનંતભવ પર્યત ચાલે છે. એક વખત કોઈ જીવ ઉપર કરેલ કોધાદિભાવ અનંતકાળ સુધી દુઃખ આપનાર છે. તેથી તેને પ્રગટ થવાના કારણો ઘટાડતા જવા, તેનો અભાવ થવાના કારણોને ધારણ કરવા, સુસંગતિમાં રહેવું, કુસંગતમાં રહેવું નહિ. આને નાશ કરવાનો પ્રથમ ઉપાય તો આ છે. પછી જેમ બને તેમ તેને છોડવાનો ઉપાય કરતા રહેવું. (ભાવદીપિકા-પાનુ-૬૨)

પ્રશસ્ત રાગ ખરેખર, જે સ્થૂલ લક્ષ્યવાળો હોવાથી કેવળ ભક્તિપ્રધાન છે એવા અજ્ઞાનીને હોય છે, ઉપરની ભૂમિકામાં સ્થિતિ પ્રાપ્ત ન કરી હોય ત્યારે, અસ્થાનનો રોગ અટકાવવા અર્થે અથવા તીવ્ર રાગ જવર હઠાવવા અર્થે કદાચિત્ જ્ઞાનીને પણ હોય છે. અહીંત, સિદ્ધ, સાધુઓ પ્રત્યે ભક્તિ, ધર્મમાં ખરેખર રૂચિ અને ગુરુઓનું અનુગમન તે પ્રશસ્ત રાગ કહેવાય છે. (પંચસ્તિકાય ગાથા-૧૩૬)

આ ચૈતન્ય આત્માનું સ્વરૂપ ખરેખર જ્ઞાનાવરણાદિ દ્રવ્યકર્મથી મિત્ર, રાગાદિ ભાવકર્મથી રહિત અને શરીરાદિ નોકર્મથી રહિત છે, તેને યથાર્થપણે જાણવું જોઈએ. (શ્લોક-૮) જેમ કમળપત્ર અને પાણી સદાય જુદા જ રહે છે. તેમ શરીરના સંયોગમાં રહેલો આ આત્મા પોતાના સ્વભાવથી નિર્મળ છે અને શરીર, કર્મ તથા રાગાદિ મળથી સદા અલિમ રહે છે. (પરમાનંદ સ્તોત્ર : શ્લોક-૭)

પરમ શુદ્ધ નિશ્ચય નયથી જીવમાં સંવર જ નથી તેથી સંવરના વિકલ્પ રહિત આત્માનું શુદ્ધભાવપૂર્વક નિરંતર ચિંતન કરવું. (૫૮) બધાય પદાર્થો કાલાદિ લાભ્ય સહિત થતાં અનેક શુક્તિયુક્ત છે. તેમજ સ્વયં પરિણમે છે. તેને તમે પરિણમનાં કોઈ અટકાવવાં સમર્થ નથી. (૨૧૮) (બારભાવના/ અનુપ્રેક્ષા)

સમ્યગ્રદર્શનથી વિભૂષિત જીવને નરકાવાસ પણ સારો છે, પરંતુ સમ્યગ્રદર્શન રહિતને સ્વર્ગમાં રહેવાનું પણ શોભા આપતું નથી. (શ્લોક-૭૮)

પરસ્પર જધો કરીને ઘણા નાશ પામ્યા, મોટા મોટા ધનવાન પણ નાશ પામી ગયા, જેઓ દુષ્ટ છે તેમની સાથે જધો કરવો સારું નથી; તે માટે દ્રવ્યનો ત્યાગ કરવો પડે તો તે ઠીક છે. (૨૮૩) (સાર સમુચ્ચય)

જે પરમાત્મા છે તે જ હું છું. તથા જે હું છું તે પરમાત્મા છે. તેથી જ હું મારા વડે ઉપાસવા યોગ્ય છું. બીજો કોઈ ઉપાસ્ય નથી. એવી વસ્તુ સ્થિતિ છે (૩૧). આ શરીરાદિ દશ્ય પદાર્થ ચેતના રહિત જરૂર છે અને જે ચૈતન્યરૂપ આત્મા છે તે ઈન્દ્રિયો દ્વારા દેખાય તેવો નથી; તેથી હું કોના ઉપર રોષ કરું ? અને કોના ઉપર રાણ થાઉં ? એટલા માટે હું મધ્યસ્થ થાઉં છું, એમ-અંતરાત્મપણે વિચારણા કરું છું. (સમાધિતંત્ર-૪૬)

આ જિનાગમ સર્વ પ્રાણીઓનું રક્ષણ કરનારું છે, તેનો જે જીવોએ આશ્રય લીધો છે તે અનંત સંસાર સાગરને ઓળંગીને મુક્ત થયા છે. આવું આ જિનશાસન સદાય વૃદ્ધિગત હો. આ જિનશાસનને હું નમસ્કાર કરું છું. (૧૧). આ જગતમાં અનંત જીવ એવા છે કે જેને બે ઈન્દ્રયાદિ સ્વરૂપની પ્રાપ્તિ કરી થઈ નથી. મિથ્યાત્વાદિ ભાવકલંકથી ભરેલ જીવ સર્વકાળ નિગોદવાસને છોડતાં નથી. સૂક્મ વનસ્પતિરૂપથી રહેલ એવા જીવ અનંત છે. એટલે કે આ સંસારમાં જીવને ગ્રસપણું પ્રાપ્ત થવું અત્યંત દુર્લભ છે. (૧૮૭) આપણને ગ્રસપણું પ્રાપ્ત થયું છે, તેમાં પણ સંજીવી પંચેન્દ્રિય મનુષ્ય દેહ પણ મળ્યો છે, તો આના વડે પરમાત્મ સ્વરૂપને ઓળખી લઈને મુક્ત થવા પુરુષાર્થી થઈએ. (મૂલાચાર)

- (અપૂર્ણ)

એકાંત મૌન આરાધના તથા આરાધના શિબિર

"સ્વરૂપ સહજમાં છે. જ્ઞાનીના ચરણસેવન વિના અન્તંત
કાળ સુધી પણ પ્રાત્મ ન થાય એવું વિકટ પણ છે."

"જ્ઞાની પુરુષની આજ્ઞા છે તે, ભવમાં જવાને આડા પ્રતિબંધ જોવી છે."

પ.પુ.ભાઈશ્રીની નિશામાં દર મહિને આરાધના શિબિર અને એકાંત મૌન આરાધના શિબિર યોજવામાં આવે છે. આ શિબિરોથી સાધકના જીવનમાં આમૂલ પરિવર્તન સર્જતું હોય છે અને સાથે સાથનામાં પણ ખૂબ જ પ્રગતિકારક પરિણામ જોવા મળે છે.

નવેમ્બર માસની આરાધના શિબિર

નવેમ્બર માસમાં તા. ૧૪-૧૧-૨૦૦૮ થી ૧૮-૧૧-૨૦૦૮ સુધી એકાંત મૌન આરાધના શિબિર તથા આરાધના શિબિર યોજવામાં આવેલ. એકાંત મૌન આરાધના શિબિરમાં ઉપ ઉચ્ચ શ્રેણીના સાધકોએ ભાગ લીધો.

એકાંત મૌન આરાધના શિબિરમાં પ.પુ. ભાઈશ્રીએ પૂજ્યપાદ સ્વામી (આચાર્ય શ્રીમદેન્દ્રજી) રચિત "સમાધિશતકમ્" નો સ્વાધ્યાય કરાવેલ. પ.પુ. ભાઈશ્રીએ ખૂબ જ સુંદર શૈલીથી ઊડાણપૂર્વક સમજ આપી, જેની અસર સાધકો ઉપર ખૂબ જ ઉંડી થઈ.

આ વખતની આરાધના શિબિરમાં ૪૩ સાધકો હતા. જેમાં ઉચ્ચશ્રેણીના ૦૩, પૂર્ણપ્રામિનાં ૨૬ અને અર્ધપ્રામિના ૧૪ સાધકો હતા. જેમાં ૩૦ સાધકો રાજમાર્ગનું યોગારોહણમાં જોડાયેલ હતા. આરાધના શિબિરમાં પ.પુ. ભાઈશ્રીએ શ્રી હેમચન્દ્રાચાર્ય વિરચિત યોગશાસ્ત્રમાંથી "આત્મજ્ઞાનનાં સાધનો" નો સ્વાધ્યાય કરાવેલ. વિષય ગહન હોવા છતાં ખૂબ જ સરળ ભાષામાં સચોટ સમજણ આપેલ. બ્ર.નિ.શ્રી રસિકભાઈનો વિષય નિજાનંદ નિષ્કર્ષ "દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્ર" હતો. તેની સરળ અને ઉંડી સમજણ આપેલ. ઉપરોક્ત બંને શિબિરમાં લંડન, શિકાગો, નાઈરોબી, મુંબઈ, અમદાવાદ, દિલ્હી, રાજકોટ, સુરેન્દ્રનગર, બોટાદ, પેટલાવણ તથા સાયલા એમ જુદા જુદા ક્ષેત્રોથી આવેલ સાધકોએ ભાગ લીધેલ.

ડિસેમ્બર માસની આરાધના શિબિર

ડિસેમ્બર માસમાં દર વર્ષની જેમ તા. ૨૫-૧૨-૦૮ થી ૩૧-૧૨-૦૮ સુધી આરાધના શિબિર યોજવામાં આવેલ. આ શિબિરમાં ઉચ્ચ શ્રેણીના રર સાધકો, પૂર્ણપ્રામિનાં ૩૮ તથા અર્ધપ્રામિના ૪૭ સાધકોએ ભાગ લીધો. એમ કુલ મળી ૧૦૮ સાધકોએ ભાગ લીધો. જેમાં ૫૭ સાધકો રાજમાર્ગનું યોગારોહણમાં જોડાયેલા હતા. આ આરાધના શિબિરમાં પ.પુ. ભાઈશ્રીએ શ્રી વિજયસિંહ સૂર્રિ મહારાજ સાહેબ વિરચિત "સાભ્યશતક" નો સ્વાધ્યાય કરાવેલ. પ.પુ. ભાઈશ્રીએ આ વિષય ઉપર ખૂબ જ સુંદર સૂક્ષ્મતાપૂર્વક છિણાવટ કરેલ. જેની દરેક સાધકો ઉપર ખૂબ ઉંડી અસર થયેલ. બ્ર.નિ.શ્રી રસિકભાઈએ શ્રી રત્નશેખર સૂર્રિશર વિરચિત વૈરાગ્યશતકમાંથી સ્વાધ્યાય કરાવેલ. સરળ ભાષામાં વૈરાગ્ય ઉપર તલસ્પર્શી સમજ આપેલ. ઉપરોક્ત શિબિરમાં લંડન, નાઈરોબી, અમેરિકા, મુંબઈ,

અમદાવાદ, કલક્તા, વડોદરા, આંશંકા, ઈન્દોર, કોટા, રાજકોટ, સુરેન્દ્રનગર, બોટાઈ તથા સાયલા એમ જુદા જુદા ક્ષેત્રેથી આવેલ સાધકો હતા.

ડિસેમ્બર માસની યુવા શિબિર

મુંબઈ, રાજકોટ, અમદાવાદ, કલક્તા, દહીસરા, ઈન્દોર, સુરેન્દ્રનગર, બોટાઈ, લીંબડી, થાન, સાયલા તેમજ દુબઈ અને લંડનથી આવેલા ૪૭ મુમુક્ષુઓએ યુવા શિબિરનો લાભ લીધો હતો. બ્ર.નિ.મિનળબેને વચ્ચનામૃતના પત્રો-૩૮૭, ૩૮૮, ૩૮૯, ૩૯૫, ૩૯૮ તેમજ બ્ર.નિ.વિકમભાઈએ વીસ દોહરા તેમજ નિષ્કામ પ્રેમના વિષય ઉપર અસરકારક સ્વાધ્યાય કરાવેલ. કથાઓ તેમજ પદોએ તે સ્વાધ્યાયોને વધુ રસપ્રદ બનાવ્યા હતા.

એકાંત મૌન આરાધના શિબિરના સાધકોની ફળશુદ્ધિ

- ❖ આ એકાંત મૌન આરાધના મારા માટે ખૂબ મહત્વની રહી, કારણ કે તે મારા દ્વારા કરવામાં આવેલી ‘સ્વ’ની ઉપાસના છે. એકાંત અને મૌન ઘણી જગ્યાએ મળે પણ તેનો સુંદર સમન્વય અહીં સહજ રીતે સધાઈ ગયો. આ અનુભવ અલોકિક છે. – ઉચ્ચ શ્રેષ્ઠી
- ❖ આ શિબિરમાં પણ ખૂબ જ ફાયદો થયો. આત્મદર્શન તો કરી લીધું છે અને આ વખતે પણ પાછી આત્મ-અનુભૂતિ થઈ અને સતત પ્રતીતિ રહી છે. નિર્વિકલ્પતાના કારણે સહજ સ્થિતિ રહે છે. – ઉચ્ચ શ્રેષ્ઠી
- ❖ અહીં રહીને ખૂબ ખૂબ હળવા થઈને જઈએ છીએ. આપ સૌ એક જ કહી રહ્યા છો કે ‘જડ’ પ્રત્યે ત્યાગવૃત્તિ ખીલવે અને સચ્ચિદાનંદની મોજ માણીને અમારા જેવા થાઓ. – ઉચ્ચ શ્રેષ્ઠી
- ❖ સદ્ગુરુદેવની નિર્મલ ચેતનાના પ્રભાવવાળાં અમૃત વચ્ચનો મુમુક્ષુઓના હદ્યને કોઈ અલોકિક રીતે ચેતનવંત કરી, શાંત સ્વભાવી બનાવ્યાં. તેઓશ્રીની સરળ નિષ્કામ અનુકૂળ ભરેલી વાણીએ સમાધિસુખ પ્રાપ્ત કરવાને ખૂબ જ પ્રેરણા આપી છે. – ઉચ્ચ શ્રેષ્ઠી
- ❖ મૌન શિબિર એ આત્માના ઘરતરને મજબૂત કરનાર વાહન છે. ઘરમાં બિરાજમાન આત્માની ઓળખ કરવા નીકળેલ અમ જેવા મુસાફરોને પુરુષાર્થ કરવામાં પુષ્ટિ મળે એવું અમૃતનું ભોજન મળ્યું છે. જે જેટલું તેના ઘરમાં પચાવશે તેટલો ફાયદો થશે અને મોકધામ તરફની સરફરમાં અવશ્ય સર્જણતા મળશે જ. – ઉચ્ચ શ્રેષ્ઠી
- ❖ ધ્યાન સાધનામાં સ્વરૂપનું ચિંતન, મનન પોતાની મેળે શરૂ થતું હોય છે અને ધીમે ધીમે બંધ થઈ એક જ્ઞાયક સ્વભાવની લીનતા, રમણતા રહે છે. નિરાકૃણ શાંતિ, આનંદનો અનુભવ અને ચિત્તમાં પ્રસન્નતા અનુભવાય છે. પોતાના અસ્તિત્વ ગુણનું હોવાપણું વેદાય છે. – ઉચ્ચ શ્રેષ્ઠી

- ❖ ધ્યાનમાં ચિંતન જાગૃતિ સાથે ધારું થાય છે તેમ તેમ આંતરિક પરિણામમાં ઉલ્લાસભાવ વધતો જાય છે. બે વાર ધ્યાનમાં ચિંતન કરતાં કરતાં થોડીવાર બંધ થયું હતું અને દેહ તથા આત્મા સાવ જુદા છે એમ જણાયું ત્યારે ખૂબ જ આનંદ થયો. તે આનંદ હજી પણ અનુભવાય છે. મોહના લશ્કરને હરાવવાનો પુરુષાર્થ કરતા રહીને તેને ક્ષય કરવાનો છે. તે પ્રમાણે ફરી કરાશે તેવી દૃઢતા આવતી જાય છે. – ઉચ્ચ શ્રેષ્ઠી
- ❖ પૂર્વ થઈ ગયેલા જ્ઞાનીઓએ બોધેલાં વચનો, પ્રત્યક્ષ સદ્ગુરુના સ્વાનુભવ રૂપે બોધ વચનો જીવને પોતાના વસ્તુ સ્વરૂપ સુધી પહોંચાડવા ઉત્કૃષ્ટ નિભિત મળ્યું છે. ધ્યાન-ચિંતન કરતાં અંતર્લક્ષ પર એકાગ્રતા થતાં લીનતા આવી ગઈ. આ સ્થિતિમાં માત્ર ‘હું’ બીજું કંઈ નહીં. પોતાના હોવાપણાનું વેદન-નિરાકૃષ્ણ વેદન. તેમાંથી બહાર આવ્યા પછી પણ મનની હળવાશ ખૂબ જ અનુભવાતી રહી. કર્મનો ભાર હળવો થતો જણાયો. – ઉચ્ચ શ્રેષ્ઠી
- ❖ આ મનુષ્યભવને હારી જવો નથી. સહજપણે આત્મસાક્ષાત્કારની સ્થિતિ મેળવવાનો પુરુષાર્થ કરીને જંપવું છે. એવી શક્તિ અંતરમાં આવી ગઈ છે. ‘હરિનો મારગ છે શૂરાનો, નહીં કાયરનું કામ જોને’—આ કાવ્યની લીટીના ભાવ પ્રમાણે શૂરવીર બની જવું છે. – ઉચ્ચ શ્રેષ્ઠી
- ❖ પુરુષાર્થ મંદ થતો હતો તેથી આ શિબિર અતિ આવશ્યક બની છે. પ્રતિ માસે થતી એકાંત મૌન આરાધના શિબિર સ્વઅવલોકન માટે શ્રેષ્ઠ છે. નિજ પરિણાતિ સાથે શ્લોકની મેળવણી અને તે રીતે પુરુષાર્થની દાસ્તિ કેળવવી-આ વાત હદ્યગત થઈ. – ઉચ્ચ શ્રેષ્ઠી
- ❖ જેનાથી સહેલાઈથી આત્મદર્શન થઈ શકે તે સાધના હસ્તગત છે. તેથી સાધના પર અપૂર્વ સ્નેહ આવ્યો. ઘણો કાળ પ્રમાદમાં ગુમાવ્યો તે બદલ ખેદ થયો. અત્યાર સુધી મોહ-માયાથી પર વસ્તુમાં જ મારાપણાની માન્યતા કરી છે. તેની જાગૃતિ કરી, આત્માને આત્મારૂપે જાણવાનો પુરુષાર્થ કરવો જ છે. – ઉચ્ચ શ્રેષ્ઠી

❖ ❖ ❖

પરદેશના એક મુમુક્ષુ બહેનનો પત્ર

કરુણાના સાગર પરમ પૂજ્ય ભાઈશ્રી,

અનન્ય શરણના આપનાર એવા શ્રી સદ્ગુરુ-દેવને અત્યંત ભક્તિથી નમસ્કાર !

ભગવાન સ્વરૂપ શ્રી ભાઈશ્રીને કોટી કોટી વંદન છે ! અદ્ભુત ગુણોના ભંડાર-મહાન મહાન, ભાઈશ્રી.

આપ શાતામાં હશો. ભાઈશ્રી આપનું સ્વરૂપ અત્યંત મોટું, વિશાળ ને મહાન. મહાન છે તે મને ભાસ્યા કરે છે. આપના હદ્યમાંથી વહેતી કરુણાની ધારા ભાસ્યા કરે છે. ભલે બીજું કંઈ જ ન હોય પણ મારા ભગવાન તો મારી સાથે જ છે. આપે જણાવેલ તે મુજબ સંકલ્પ બળવાન કરી હંમેશાને માટે ટકાવી રાખીશ. પ.પુ.ભાઈશ્રી આપે જે આશીર્વાદ મોકલ્યા, સુંદર પત્ર લખ્યો અને ભેટ મોકલી, તે મળતા અમો ખૂબ જ આનંદ વિભોર થઈ ગયા, મનહું નાચી ઊઠ્યું ને એ અમારા અહોભાગ્ય કે

આપના આશીર્વાદ પાભ્યા ને ભાગ્યશાળી થઈ ગયા. પ.પૂ.ભાઈશ્રી તે બદલ આપનો ખૂબ જ આત્માર માનીએ છીએ.

ભાઈશ્રી સાધના બરાબર ચાલે છે. નિત્યક્રમ સમજુને કરવાથી ઘણો ફાયદો થાય છે. ખૂબ જ પુરુષાર્થ કરી આગળ વધવાનું છે. સત્સંગમાં આપના સ્વાધ્યાયમાં (C.O.) પત્ર નં.-૩૭૩ મનજે લઈને આ બધું છે તે ખૂબ જ ઊંડાણથી આપે સમજાયું. પહેલાં આ પત્ર ઘડીવાર વાંચ્યો છે પણ આટલો ઊંડાણથી સમજાણો ન હતો. તેના પર વિચાર કરતાં થાય કે મન કેટલી બધી રીતે નચાવે છે. તેને એક બાજુ બેસાડીને વશ કરવાનું છે ને તેનો ઉપાય, સમજાણ સાથે સાધના કરવાની છે.

- લિ. એક ફોરેનનાં મુમુક્ષુ બહેન

❖ ❖ ❖

ઉસેમ્બરની આરાધના શિબિરની પૂર્ણાહૃતિ પ્રસંગે
મુમુક્ષુ રંજનબહેન કક્કડના વ્યક્ત થયેલા હદ્યના ભાવ

ગુરુદેવાય નમ:

પરમ ઉપકારી કરુણાસાગર શ્રી સદ્ગુરુદેવને અનન્ય ભક્તિભાવે નમસ્કાર હો.

ધર્મરક્ષક સર્વ બ્રહ્મનિષ્ઠ ભાઈઓ અને બહેનોને ભક્તિભાવે વંદન.

આ રાજ-સોભાગ આશ્રમમાં ‘સત્ત’નું આવાહન નિરંતર થાય છે. ધર્મરત્ન નિજામ ભાઈશ્રીએ ખૂબ પ્રેમપૂર્વક જે બોધ આપ્યો છે તે મોક્ષપુરી જવા માટેની નાવ છે. વૈરાગ્ય અને સમતાને જીવનમાં વણી લઈશું તો ગુરુદેવના આશિષથી આનંદ, આનંદ અને આનંદ જ અનુભવીશું. ભાઈશ્રીએ નિઃસ્પૂહ અપૂર્વ સાધન આપ્યું છે, અને તેઓશ્રીની આજ્ઞા પ્રમાણે અગ્રમાદથી પુરુષાર્થ કરીશું તો આપણે પામીશું શાંતિઃ શાંતિઃ અને ત્યારબાદ ઊં તત્સત્ત્વ.

પૂ.ભાઈશ્રી મેં મારા હદ્યમંદિરમાં આપનું સ્થાપન કર્યું છે. જ્ઞાન સેતુબંધ બંધાઈ ગયો છે. બસ આપ નિરંતર જ્ઞાન અને આશિષની વૃદ્ધિ કરતા રહેજો. કારણ કે હવે મારા ક્ષેત્રે જઈશ ત્યારે આપની પૂજા કરતાં પરોક્ષ રીતે જ આપને નિહાળી શકીશ. દર્શન દેવા પ્રભુ જલદી આવજો. આપની ચેતનયાત્રામાં મારે યાત્રી બન્ની ધીમે ધીમે આપની જ્ઞાનધારાએ મોક્ષ પાટણ પહોંચવું છે તે નિશ્ચિત છે. મને પાકી શ્રદ્ધા અને અટલ વિશ્વાસ છે કે હું ભવસાગર આપની આંગળી પકડી ચોક્કસ ઓળંગી શકીશ. આપે આપેલ ઉપદેશ ઉપર ચિંતન, મનન કરી વૈરાગ્ય ને સમતા આદિ પ્રગટ કરી કલ્યાણ- માર્ગ પ્રગતિ કરી શકું એ જ અભિલાષા, એ જ પ્રભુ અર્થના !

ચાલો આપણે સહુ સાથે મળી ઉત્કૃષ્ટ ભક્તિભાવે બોલીએ...

શ્રી સદ્ગુરુદેવ જ્યવંત રહો.

શ્રી જૈન શાસન જ્યવંત રહો.

સત્પુરોણું યોગબળ જગતનું કલ્યાણ કરો.

❖ ❖ ❖

પ. પુ. ભાઈશ્રીના જન્મદિવસની ઉજવણી

નદીનાં વહેણ ગમે તે દિશામાં વળે પણ એ મહાસાગરને મળવા જ ઉત્સુક હોય છે. મહાસાગરમાં વિલીન થતા જ નદીને સાગરની અમાપતા, અસીમિતતા, નિર્બધતાની ખબર પડે છે. એ નદીઓની જેમ દરેક માનવી સુખને પામવા સતત પ્રયત્નશીલ છે. મનુષ્ય માટે પૂર્ણતા એ જ પરમ સુખનો મહાસગાર છે. પૂર્ણ મન, પૂર્ણ હૃદય અને પૂર્ણ આત્મભાવ પ્રગટ કરવો એ માણસનું અંતિમ ધ્યેય છે. જે આ પૂર્ણતાને પ્રાપ્ત કરી લે છે તે મનુષ્યદેહમાં ઈશ્વર છે. વર્તમાનની દરેક પળમાં જેઓ અખંડ શાશ્વત સુખાનંદમાં બિરાજમાન છે તે નરદેહના જન્મદિનની ઉજવણી દ્વારા મોક્ષાભિલાષી આત્માઓ ધન્યતા અનુભવે છે.

તા. ૨૪-૧૧-૨૦૦૮, સોમવારના નારણજી શામજની વારી, માટુંગા-મુંબઈ ખાતે પરમ પૂજય સદ્ગુરુદેવ ભાઈશ્રીનો જન્મદિવસ ખૂબ ઉત્સાસ અને ભક્તિપૂર્વક ઉજવવામાં આવ્યો. પ.પુ.ગુરુમાનો જન્મદિન તા. ૨૫ નવેમ્બરના હોવાથી તેમના દિવ્યજ્ઞાનમય વ્યક્તિત્વને યાદ કરી તે જ દિવસે સાથોસાથ ઉજવવામાં આવ્યો.

આત્માર્થી સુજીત તેમજ પાયલના શુભ લગ્ન નિમિત્તે સદ્ગુરુદેવના જન્મદિવસની ઉજવણીનું આખુયે આયોજન ડૉ. જીતુભાઈ તથા તેમનાં ધર્મપત્ની ડૉ. સુહાસીનિબેન નાગદાએ કર્યું હતું. ૪૫૦ થી પણ વધુ સંખ્યામાં મુમુક્ષુઓ, આમંત્રિત મહેમાનો, પૂજય ભાઈશ્રીના કુટુંબીજનો તથા ભિત્રો હૃદયના ઉમંગ સાથે જોડાયાં હતાં.

સાંજે ૫.૩૦ વાગ્યે મુમુક્ષુઓએ પુ.ભાઈશ્રી પધાર્યા ત્યારે તિલક તેમજ આંટી પહેરાવી તેમનું ભવ્ય સ્વાગત કર્યું અને ત્યાર બાદ ગુરુઆરતી ગાઈ તેમના દિવ્ય આત્મિક ગુણોનું પૂજન કરવામાં આવ્યું. કેક કટિંગ બાદ સર્વોચ્ચ ભોજન લીધું.

પ્ર.નિ.મિનળબેન સૌનું સ્વાગત કર્યા બાદ દેશ પરદેશના ઈમેલ, કાર્ડ તથા ટેલિફોન દ્વારા આવેલા સંદેશાઓનું વાંચન કર્યું હતું. મિનળબેન પ.પુ.ભાઈશ્રી પ્રત્યેના ઉત્કૃષ્ટ ભક્તિભાવને પ્રગટ કરી સૌ ઉપસ્થિત મુમુક્ષુઓમાં ગુરુભક્તિ જગાડી હતી. ત્યાર બાદ તેઓએ સહુને પ્રેરિત કર્યા કે આજના દિવસે આપણે જે આજાઓ પાળીયે છીએ તે ઉપરાંત દરેક મુમુક્ષુ પોતપોતાની શક્તિ અનુસાર વધુ પુરુષાર્થ કરવાનો સંકલ્પ જાહેર કરશે તો તે આ જન્મદિવસે ભાઈશ્રીને આપવા માટે ઉત્તમ ઉપહાર ગણાશે. અનેક મુમુક્ષુઓએ તે પ્રેરણાને અનુસરી એક કાગળની કાપલી ઉપર તેઓ શું અધિક પુરુષાર્થ કરશે તે લખી ત્યાં રાખેલા ઉભામાં નાખી હતી. જેમાં ૨૭ મુમુક્ષુઓએ મળી આખા વર્ષ દરમ્યાન ૪૧૩૪ વધુ ધ્યાન કરશે તેવો સંકલ્પ કર્યો હતો. તદ્વપરાંત માળાઓ ગણવી, સામાયક કરવી, મૌન વ્રત પાળવું તેમજ સમભાવની સાધના—આમ અનેકવિધ પુરુષાર્થવર્ધક મક્કમતા વડે ઉત્તમ સાધના કરવાના સંકલ્પો લેવાયા હતા.

પ્ર.નિ. વિકમભાઈ તથા આત્માર્થી હિરેનભાઈ દ્વારા ગવાયેલાં પદો દ્વારા હૃદયગત ભાવો આ મંગલ અવસરે વ્યક્ત થયાં અને ત્યારબાદ છેલ્લા એક વર્ષ દરમ્યાન આશ્રમમાં થયેલ પ્રવૃત્તિનો અહેવાલ શ્રી વિકમભાઈએ આખ્યો.

પ.પૂ.ભાઈશ્રીએ "વૃદ્ધાની જ્ઞાનનિષ્ઠા" વાતનિ કહી સંભળાવીને પરમકૃપાળુ દેવનાં વચનામૃતો દ્વારા સત્સંગનો મહિમા જજાયો હતો. ભાઈશ્રીનાં જ્ઞાનગંભીર મધુર વચનો તેમજ મુખ ઉપરની સ્વરૂપલક્ષી પ્રસન્નતામાંથી સહુને સમ્યક્ સમજણ તેમજ દિવ્યતા પ્રાપ્ત થઈ.

રાત્રે ૮.૧૫ થી ૧૦ સુધી ગીતાબેન ઘરોડે ભાવવાહી ભજનો ગાઈને સંગીતમય અંતરયાત્રા કરાવી હતી. પ.પૂ.બાપાજી શ્રી રાકેશભાઈ જવેરીની પ્રત્યક્ષ ઉપસ્થિતિએ આ પ્રસંગને વધુ સાત્ત્વિક તેમજ પવિત્ર બનાયો. બંને સંતજનોને સાથે નિહાળી સહુએ પરસ્પરની પ્રેમસભરતાનો અનુભવ કર્યો.

આ પુણ્યાત્મક સુઅવસરે જીવદ્યા તથા અન્ય શુભ કાર્યમાં મુમુક્ષુઓએ મોટી રકમ વાપરી હતી. પ.પૂ.ભાઈશ્રીનો જન્મદિવસ ૧૯-૧૧-૨૦૦૮ના સાયલા આશ્રમમાં ઉજવાયો તેમજ લંડન, નાઈરોબી, રાજકોટ તથા કલકત્તામાં ભક્તિ સત્સંગના કાર્યક્રમો દ્વારા તેમના દિવ્ય ગુણોનું સ્મરણ કરી ઉજવાયો હતો.

સૂર્ય, પાણી, વાયુ કે અને બધાં જ સમગ્ર સૂચિને જીવંત રાખી તેના વિકાસમાં મદદરૂપ થાય છે. તેવી જ રીતે સદ્ગુરુ સંતનું પ્રત્યક્ષ યોગબળ મોક્ષાર્થી સાધકોને સમ્યક્ પુરુષાર્થ કરવા મદદરૂપ થાય છે.

છેલ્લે રાસ ગરબા બાદ કાર્યક્રમ સમાપ્ત થયો હતો.

અનંત કાળથી પોતાને પોતા વિષેની જ ભાંતિ રહી ગઈ છે; આ એક અવાચ્ય, અદભુત વિચારણાનું સ્થળ છે. જ્યાં મતિની ગતિ નથી, ત્યાં વચનની ગતિ ક્યાંથી હોય ?

નિરંતર ઉદાસીનતાનો ક્રમ સેવવો; સત્પુરુષની ભક્તિ પ્રત્યે લીન થવું; સત્પુરુષોનાં ચચિત્રોનું સ્મરણ કરવું; સત્પુરુષોનાં લક્ષણનું ચિંતન કરવું; સત્પુરુષોની મુખાકૃતિનું છુદ્યથી અવલોકન કરવું; તેનાં મન, વચન, કાયાની પ્રત્યેક ચેષ્ટાનાં અદભુત રહસ્યો ફરી ફરી નિદિષ્યાસન કરવાં; તેઓએ સમ્મત કરેલું સર્વ સમ્મત કરવું.

આ જ્ઞાનીઓએ છુદ્યમાં રાખેલું, નિવર્ણિને અર્થે માન્ય રાખવા યોગ્ય, શ્રદ્ધવા યોગ્ય, ફરી ફરી ચિંતિવવા યોગ્ય, ક્ષાણે ક્ષાણે સમયે સમયે તેમાં લીન થવા યોગ્ય, પરમ રહસ્ય છે. અને એ જ સર્વ શાસ્ત્રનો, સર્વ સંતના છુદ્યનો, ઈશ્વરના ઘરનો મર્મ પામવાનો મહા-માર્ગ છે. અને એ સધળાનું કારણ કોઈ વિદ્યમાન સત્પુરુષની પ્રાપ્તિ, અને તે પ્રત્યે અવિચાળ શ્રદ્ધા એ છે.

અધિક શું લખવું ? આજે, ગમે તો કાલે, ગમે તો લાખ વર્ષે અને ગમે તો તેથી મોડે અથવા વહેલે, એ જ સૂજ્યે, એ જ પ્રાક્ત થયે છૂટકો છે. સર્વ પ્રદેશો મને તો એ જ સમ્મત છે.

સર્વકાળ એ જ કહેવા માટે જીવવા ઇરણનાર રાયચંદની વંદના. (પત્રાંક-૧૭૮)

- શ્રીમદ્ રાજચન્દ્ર

"A spiritual bonanza by the vibrant youth"

– Mumbai

તા. ૧૩-૧૨-૨૦૦૮ના રોજ શ્રી રાજ-સોભાગ સત્સંગ મંડળના મુંબઈ સેન્ટરના બાળ મુમુક્ષુઓએ પ.પૂ.ભાઈશ્રીની સમક્ષ એક રંગબેરંગી કાર્યક્રમ પ્રસ્તુત કર્યો. બાળ મુમુક્ષુઓના "યુવા સ્વાધ્યાય"ની પહેલી વર્ષગાંઠ નિમિત્તે આ કાર્યક્રમનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. શ્રી રાજ-સોભાગ સત્સંગ મંડળની ઉજ્જવળ પ્રથાઓમાં આ "યુવા સ્વાધ્યાય" એ સૌથી તાજ અને નવીન પ્રથા છે. જે બ્ર.નિ.વિકમભાઈ તથા રીટાબેન શાહના સુપુત્ર મનનની માંગાયીથી બ્ર.નિ.મિનળબેન તથા બ્ર.નિ. વિકમભાઈની નિશા હેઠળ ૨૦૦૭માં ચાલુ થઈ હતી. અમે "યુવાન" બાળકો જે પ.પૂ. ભાઈશ્રીના દુલારા છીએ, તે બધા દરેક મહિને એક દિવસ ૨-૩ કલાક માટે ભેગા થઈ બ્ર.નિ. મિનળબેન તથા બ્ર.નિ. વિકમભાઈ પાસેથી "જીવન જીવવાની કળા" શીખીએ છીએ. કારણ કે જૈન ધર્મ તે ફક્ત ધર્મ નથી પણ જીવન જીવવાનો પરમોત્તમ માર્ગ છે.

આ સુંદર અને ભવ્ય કાર્યક્રમનું આયોજન મુંબઈ સેન્ટરલ ખાતે આવેલ નાયર ડેન્ટલ કોલેજના સેમિનાર હોલમાં થયું હતું. સહુ આમંત્રિત મુમુક્ષુઓ ખૂબ ઉત્સાહથી "A spiritual bonanza by the vibrant youth" ની મજા માણવા ઉત્સુક હતાં. કાર્યક્રમની શુભ શરૂઆત બપોરે ૪ વાગ્યે થઈ હતી. પ.પૂ.ભાઈશ્રીએ બરાબર ૪ વાગ્યાના ટકોરે આગમન કર્યું. એમનું સ્વાગત કરતી વખતે બાળ મુમુક્ષુઓ "ખ્વાજા મેરે ખ્વાજા"ની ધૂન પર ઝૂમી રહ્યાં હતાં. ચાર બાળકોના હસ્તે ગુલાબના અભિવાદન પછી પ.પૂ.ભાઈશ્રીને મનન તથા શ્રીભાએ ચાંદલો કરી, આંટી પહેરાવી એમનું સ્વાગત કર્યું હતું. કાર્યક્રમની શુભ શરૂઆત સુતિથી થઈ. આઠ બાળકોથી ગવાયેલ સુતિ બાદ મનીષભાઈ તથા નિકિતાબેનના સુપુત્ર વીરની સ્વરચિત સુંદર કવિતા "Today I pray" નું તેના જ મુખે પઠન થયું. નવેમ્બર-૨૦૦૮માં મુંબઈ શહેર પર થયેલ આતંકવાદી હુમલાએ વીરના સંવેદનશીલ હદ્યને ખૂબ ભાવુક કરી આ કવિતા રચવાની પ્રેરણા આપી હતી જે ખૂબ હદ્યસ્પર્શી હતી. સહુએ એક મિનિટનું મૌન જાળવીને મૃતકો તથા પીડિતોની શાંતિ અર્થે પ્રાર્થના કરી. આતંકવાદના તોડ્રૂપ એકતા અને શક્તિની યશગાથા ગાતા "યે તારા વો તારા, હર તારા"ના તાલે આઠ બાળકોએ એક નૃત્ય પ્રસ્તુત કર્યું. આ નૃત્યનું દિગ્દર્શન હીનાબેન તથા દીપકભાઈ શાહની સુપુત્રી ભાવિકાએ કર્યું હતું. આ નૃત્યને "વન્સમોર, વન્સમોર" તથા તાળીના ગડગડાટ સાથે સૌએ બિરદાવ્યું. ત્યારબાદ યુવા મુમુક્ષુ તુલસી, ટીના તથા પૂર્વિએ "ચાલો પૂજા કરીએ" નામનો પપેટ શો રજૂ કર્યો. આ શોએ નવઅંગી પૂજાની વિધિ તથા મહત્વની સાથે દર્શનના મહિમાથી સૌને વાકેફ કર્યો. પપેટ શો પછી એક ખૂબ સુંદર, ભાવ રસથી ભરપૂર એવું થનગનતું નૃત્ય છાયાબેન તથા હેમેન્ડ્રભાઈ શાહની સુપુત્રી પ્રિયંકા જે ફક્ત ૧૧ વર્ષની છે તેણે રજૂ કર્યું. "રાધા કેસે ન જલે"ના મધુર ગીત પર પ્રસ્તુત થયેલ આ નૃત્યે સહુનાં મન મોહી લીધાં અને આખો હોલ ફરીવાર તાળીના ગડગડાટથી ગુંજ ઊઠ્યો. ત્યારબાદ કાર્યક્રમમાં કલણી રૂપે એક સુંદર નાટિકા "ઘર ઘરમાં વહે છે પ્રેમની ગંગા"ની પ્રસ્તુતિ થઈ. કમલેશભાઈ મોતા જે ભારતીય વિદ્યાભવનના ડાયરેક્ટર છે, તેમના કુશળ માર્ગદર્શન હેઠળ

સિતાબેન તથા ચંદ્રેશભાઈ શાહની સુપુત્રી ગ્રીઝાએ નાટિકાનું દિગ્દર્શન કર્યું હતું. આ નાટિકાનાં મુખ્ય પાત્રો હતાં બે ભાઈઓ, રામ અને જ્ય. તેમની ભૂમિકા વીર તથા કુશલે (નીપાબેન તથા ધર્મેશભાઈ દલાલના સુપુત્ર) નિભાવી હતી. તેને એક બહેન હતી પ્રેમા, જેનું પાત્ર જાહેન્વીએ ભજવ્યું હતું. બંને ભાઈઓ એકબીજાથી સ્વભાવમાં વિપરીત હતા. મોટો ભાઈ રામ ધાર્મિક પ્રકૃતિવાળો હતો અને નાનો ભાઈ જ્ય દિશાવિહીન જિંદગી જીવતો હતો. બેન પ્રેમા મોટાભાઈના ધાર્મિક પગલે ચાલતી હતી. નાનો ભાઈ ઘણી ઠોકરો ખાદ્ય પછી મોટા ભાઈ-બહેનની ગુરુભક્તિ તથા જીવન અને ધર્મનાં આંતરિક મૂલ્યોને સમજે છે અને સદ્ગુરુના શરણે જાય છે. કાયમની પ્રથા મુજબ કાર્યક્રમને અંતે બાળ મુમુક્ષુઓએ "મમસદ્ગુરુચરણસદાશરણાં"ની ધૂન બોલાવી હતી.

કાર્યક્રમની સંઘળી રજૂઆતોએ બાળકોની એક વર્ષની "યુવા સ્વાધ્યાય"ની શિક્ષાની સહૃદૈ જાંખી કરાવી. જેટલા ગુણો અને શિક્ષાઓ અમ બાળ મુમુક્ષુઓએ "યુવા સ્વાધ્યાય"ના એક વર્ષના સફર દરમ્યાન શીખ્યા તે આ કાર્યક્રમની પ્રસ્તુતિનો આધાર બન્યા. જેને અમે ઘારથી "Pearls of Wisdom" કહીએ છીએ. એ સર્વેએ શોધેલા "મોતીઓ"ને રૂપક રીતે કાર્યક્રમના અંતે દર્શાવ્યાં. આ સમગ્ર કાર્યક્રમ ૧૮ બાળ મુમુક્ષુઓએ પ્રસ્તુત કર્યો. તેમાંનાં ૧૮ બાળકો ગુરુના અઠાર ગુણ સ્વરૂપોને ધારણ કરી વર્તુળમાં ગોઠવાયાં હતાં કે જેના કેન્દ્રમાં ગુરુના ચૈતન્ય સ્વરૂપને ધારણ કરી ૧૮મો બાળક ઊભો હતો. કાર્યક્રમ ચરમસીમાએ હતો, કે બાળ મુમુક્ષુઓએ આ પ્રદક્ષિણાથી દર્શાવ્યું કે પ્રગતિની ચાવી આ ગુણોમાં સમાયેલ છે જે સદ્ગુરુમાંથી સ્ફુરે છે.

આ સુંદર અને ભવ્ય કાર્યક્રમનું સૂત્ર-સંચાલન બ્ર.નિ.મિનળબેન તથા રોહિતભાઈ શાહના સુપુત્ર સોઝ્મ તેમજ રૂપાબેન તથા ડિમાંશુભાઈ જૈનની સુપુત્રી જાહેન્વીએ કર્યું હતું. બસેએ કાર્યક્રમ અંતે પ.પૂ.ભાઈશ્રીને વિનંતી કરી કે તેઓ "Vibrant Youth" માટે આશીર્વચનથી કાર્યક્રમની પૂર્ણાહૃતિ કરે.

પ.પૂ.ભાઈશ્રીએ એમના ઉત્સાહ અને ઉમ્ભગને બિરદાવતા કહ્યું કે, "આજે જો અધ્યાત્મના સંસ્કાર તમારા જીવનમાં વણાઈ જશે તો તમને ચોક્કસપણે ખાતરી થશે કે બાહ્ય ચમકદમકમાં સુખ નથી, આનંદ નથી, સંતોષ નથી. પણ જેમ જેમ અધ્યાત્મના સંસ્કારો વણાતા જશે તેમ તેમ તેમાં આંતરિક સુખ અને શાંતિ છે તેવી પ્રતીતિ થશે. એના જેવી સુખ અને શાંતિ બીજે ક્યાંયથી પણ મળવાની નથી. તમે લોકએ એક વર્ષની અંદર વણા બધા ગુણોના અંશો પ્રાપ્ત કર્યા તે તમારામાં વણાયેલા હશે અને હવે મને એવું લાગે છે કે બીજું વર્ષ શરૂ થાય છે તો બીજા વર્ષની અંદર જે અત્યાર સુધી થયું એનાથી પણ વિશેષ પ્રગતિ થશે અને પાંચ વર્ષની અંદર એક જબરદસ્ત યુવાનોનું શ્રુપ તૈયાર થશે, જે આધ્યાત્મિક કેડીએ પ્રગતિ કરશે, એવું હું જોઈ રહ્યો છું.

પ.પૂ.ભાઈશ્રીએ પ્રોત્સાહન વધારવા ત્રણ બાળ મુમુક્ષુઓને ઈનામ આપ્યાં. પ્રથમ ઈનામ (એક સુંદર કોતરણીવાળી સોનાના પ્લેટિંગથી સુશોભિત ભગવાન પાર્શ્વનાથની ફેમ) જાહેન્વીને મળ્યું. બીજું ઈનામ (એક સુંદર કોતરણીવાળી સોનાના પ્લેટિંગથી ભગવાન મહાવીરની ફેમ) પ્રિયંકાને મળ્યું. જ્યારે ત્રીજું ઈનામ (એક એક પેન સેટ) વીર તથા કુશલને પ્રાપ્ત થયું. સોઝ્મને પણ એક પેન ઈનામમાં મળી. સર્વે ૧૮ બાળકો અને ગ્રીઝા તથા ભાવિકાને પ.પૂ.ભાઈશ્રીએ ચાંદીના સિક્કા

તथा ચોકલેટથી નવાજ્યાં. આ નાવીન્ય પ્રથાથી ખુશ થઈને પ.પૂ.ભાઈશ્રીએ બ્ર.નિ.મિનળબેન તથા બ્ર.નિ.વિકમભાઈને પણ ઉપહાર આપ્યા. આમ બાળ મુમુક્ષુઓએ અમારી લાગણીના પ્રતીક રૂપે પ.પૂ.ભાઈશ્રી, બ્ર.નિ. મિનળબેન તથા કમલેશભાઈને અનુરૂપ ભેટો આપી. અંતમાં ડો. સુહાસિનીબેન નાગદાને ખૂબ ધન્યવાદ અપાયા. કારણ કે એમણે કાર્યક્રમના આયોજનમાં ખૂબ સહાયતા કરી. કાર્યક્રમના અંતે પ.પૂ.ભાઈશ્રીની પૌત્રી મોક્ષાએ "પ્રણીપાત સ્તુતિ" ગાઈ તથા ધ્રુવે (રૂપા તથા હિમાંશુ જૈનના સુપુત્ર) "હે પરમ કૃપાળુદેવ !" કહ્યું.

સહુ બાળ મુમુક્ષુઓએ સૌને સાંજના જમાણ માટે આમંત્રિત કર્યા. સહુ ૧૫૦ આમંત્રકોને સાઉથ ઇન્ડિયન વાનગીઓ પીરસાઈ. પ.પૂ.ભાઈશ્રીને પીરસનારાઓમાં ફક્ત બાળ મુમુક્ષુઓનો જ સમાવેશ હતો. પીરસનારાની જેમ સમગ્ર કાર્યક્રમના કાર્યકર્તા પણ સર્વ બાળ મુમુક્ષુઓ જ હતા. આમંત્રણ પત્રિકાથી માંડીને સૂત્ર સંચાલન, નાટ્ય દિગ્દર્શન, નૃત્ય દિગ્દર્શન વગેરે સંઘળાં કાર્યો બાળ મુમુક્ષુઓએ જ કર્યા. કાર્યક્રમની સફળતા એમાં સમાઈ કે બાળ મુમુક્ષુઓએ બીજા વર્ષના અંતે હજુ વધુ મોટા અને કીમતી મોતીઓના ખજાના સાથે ફરી આવવાનો પ.પૂ.ભાઈશ્રીને વાયદો કર્યો. ઘણા મુમુક્ષુઓએ એમના બાળકોને યુવા સ્વાધ્યાયમાં મોકલવાની ઉત્સુકતા દર્શાવી.

બ્ર.નિ.મિનળબેને અમ કાચના ટુકડાઓને પોતાનાં પ્રેમ, શ્રદ્ધા, ધૈર્ય અને આધ્યાત્મિક સંસ્કારો વડે ઘસીને અમારી અંદરના હીરાની પ્રતિભાને પ્રકાશી તે બદલ અમે હમેશાં તેમના ઋણી રહીશું.

તો ફરી મળીએ ત્યાં સુધી.....

સુરક્ષિત રહો....

સ્વસ્થ રહો....

અને મસ્ત રહો.....

— "શ્રી રાજ-સોભાગ સત્સંગ મંડળના
બાળ મુમુક્ષુઓના જ્ય ભગવાન !"

પ્રેમની પરબ-વાર્ષિક ઉત્સવ

પાંચ વર્ષથી ચાલતા પ્રેમ દ્વારા પરિવર્તનના શૈક્ષણિક અભિયાન પ્રેમની પરબનો પાંચમો વાર્ષિકોત્સવ સંભવત: તા. ૨૮-૨-૨૦૦૮ અને ૧-૩-૨૦૦૮ (પ.પૂ.બાપુજીના જન્મોત્સવની સાથે) ના રોજ સાયલા આશ્રમમાં ઉજવવાનું આયોજન વિચારેલ છે.

સંસ્થા સમાચાર

"પંચમદી - ધર્મયાત્રા"

પ્રકૃતિ એ પરમાત્મભાવનું ઉદ્ગમસ્થાન કહેવાય છે. પ્રકૃતિમાં રહેલું રમણીયપણું, સમભાવ, શીતળતા, વિશાળતા અને તેના સંસર્જમાં આવનાર દરેક જીવને અનુભવાતો નિર્દ્દિષ આનંદ એ સૌ ચૈતન્યતાના લક્ષણો છે. સુંદર નૈસર્જિક શાંત વાતાવરણમાં રમણ કરી રહેલ આધ્યાત્મિક જીવ પ્રકૃતિનાં આ લક્ષણોને જ્યારે નિહાળે છે ત્યારે તેના અંતરજગતમાં પણ સુષુપ્ત થયેલ ચૈતન્યતાનો આર્વિભાવ થાય છે.

પ્રકૃતિના વિવિધ પયદ્યો જીવને નિરંતર અંતરમુખ થઈ સ્વઅવલોકન કરવા પ્રેરે છે. પણ રોજબરોજનાં સાંસારિક કાર્યોની જંજાળમાં મોહવશે ફસાયેલ જીવ પ્રકૃતિનાં સૂચનોને સમજ શકતો નથી. પૂર્જ્ય સદ્ગુરુદેવના સાનિધ્યમાં જ એ સૂચનોને સમજવાની તથા આત્મસાતુ કરવાની પાત્રતા અને યોગ્યતા આવે છે. કંઈક આવી જ પાત્રતા ધરાવતા દરેક મુમુક્ષુઓએ પૂ.ભાઈશ્રીના સથવારે મધ્યપ્રદેશમાં પ્રાકૃતિક સૌંદર્યની વચ્ચે વસેલા "પંચમદી" નામના રમણીય સ્થળે પ્રકૃતિની સાથે એકમેક થઈ આત્મવિકાસ સાધવાનો પ્રયત્ન કર્યો.

પૂ.ભાઈશ્રીની નિશ્રામાં બ્ર.ભૂપતભાઈ તથા હંસાબેન, આત્માર્થી લક્ષ્મીકાંત તથા ચંદ્રિકાબેન જસાણી તથા આત્માર્થી ચંદ્રકાંત તથા હંસાબેન જસાણી, આત્માર્થી અનિલભાઈ તથા મંજૂલાબેન શેઠ, આત્માર્થી મમતાબેન તથા ચિરંજીવ મેહુલ મહેતા તેમ કુલ ૧૧ જણાની ટીમ તા. ૮-૧૦-૨૦૦૮ મુંબઈથી હાવડા મેલ વાયા અલહાબાદમાં રાત્રે ૮.૨૫ કલાકે રવાના થઈ તા. ૧૦-૧૦-૨૦૦૮ના સવારે ૧૧.૧૫ કલાકે પિપરિયા સ્ટેશને પહોંચાં. પિપરિયાથી મોટરમાં રવાના થઈ પછી કિ.મી. પર

આવેલ પંચમદી હિલ સ્ટેશને બપોરના ૧.૧૫ વાગ્યે પહોંચાં. મધ્યપ્રદેશ સરકાર સંચાલિત પહાડની ઊંચાઈ પર કુદરતી સૌંદર્યની વચ્ચે નીલામ્બર કોટેજીસમાં મુકામ રાખવામાં આવેલ.

પંચમદી : સતપુડા પર્વતની હારમાળાની વચ્ચે તપ્પણી ફીટ ઊંચાઈ પર આવેલ રમણીય પંચમદી મધ્યપ્રદેશના હોસંગાબાદ જિલ્લામાં આવેલું એકમાત્ર હિલસ્ટેશન છે. અહીંનાં જોવાલાયક સ્થળો બેજોડ છે. રોમાંચક વન્યજીવન, ગાઢાં જંગલો, પક્ષીઓનો ગુંજારવ અનેક ધોખ તથા ગુફાઓ, પહાડમાં દોરેલાં ચિત્રો બધી બાજુ ફેલાયેલું અદ્વિતીય સૌંદર્ય શંકર ભગવાન તથા ભસ્માસુર રાક્ષસના બનેલ પ્રસંગો, પાંડવોનો વનવાસ સમયનો નિવાસ અનેક લોકોના આકર્ષણનું કેન્દ્ર બનેલ છે. પંચમદીને "સતપુડાની રાણી" તથા મધ્યપ્રદેશનું 'કાશ્મીર' કહેવામાં આવે છે. અનેક પ્રકારની આયુર્વેદિક ઔષધિઓ કુદરતી રીતે જંગલોમાં ઊગે છે. રેતીમાંથી બનેલ પથ્થરોના પહાડોથી આખું પંચમદી ઘેરાયેલું છે.

તા. ૧૦-૧૦ બપોરથી તા. ૧૩-૧૦ બપોર સુધી અંદાજે ૨૫ કલાક સુધી નીચેનાં સ્થળોએ ફર્યા હતા.

ગુફાઓ : ભગવાન શંકર તથા ભસ્માસુર રાક્ષસના પ્રસંગ સાથે જોડાયેલ (૧) જટાશંકરની ગુફા (૨)

ખૂબ જ સાંકડી ૪૦ ફૂટ લાંબી ગુમ મહાદેવની ગુફા અને (૩) જયાં ભસ્માસુર રાક્ષસનો નાશ કર્યો હતો તે મહાદેવની ગુફા (૪) પાંડવોએ ગુમવાસ દરમ્યાન નિવાસ કરેલ તે પાંડવ ગુફા. (૫) રીંછિગઢની ગુફા.

ધોખ : (૧) ૧૫૦ ફૂટ ઉપરથી પડતો "બીફોલ" (૨) રજતપ્રાપત કે જેમાં પડતુ પાણી ચાંદી જેવું લાગે. (૩) નાના નાના જરણામાંથી પડતા પાણીના જળકુંડ બનેલ છે તે અપ્સરાવિહાર (૪) પાંચ ધોખનું પાણી જમા થાય છે તે પાંચાલીકુંડ (૫) ડ્રેસ ફોલ. (આ ફોલ સમયના અભાવે જોઈ શક્યા નથી.)

વ્યુ પોઈન્ટ-કુદરતી સૌંદર્ય માટે : (૧) હંડી ખો (૨) પ્રિયદર્શિની (૩) ધૂપ ગઢ જ્યાંથી સૂર્યોદય તથા સૂર્યાસ્ત જોઈ શકાય છે. આ સ્થળ ૪૪૨૮ ફૂટની ઊંચાઈએ આવેલ છે. (૪) રાજેન્ડ્રગિરિ-પેનોરમાહિલ

અન્ય સ્થળો : (૧) વન્યજ વસ્તુઓનું મ્યુલ્યિમ (૨) ધૂપ-ગઢમાં પંચમદીની માહિતી દર્શાવતું ફોટાનું મ્યુલ્યિમ (૩) પંચમદી તળાવ કે જ્યાં બોટિંગ થાય છે. (૪) એકો પોઈન્ટ વગેરે સ્થળોની વિજિટ કરેલ.

સતપુડા રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન (નેશનલ પાર્ક) : આને નીલધામ પણ કહેવામાં આવે છે. આ ઉદ્યાન પરણ સ્કેવર કિ.મી.માં ફેલાયેલ છે. આ ઉદ્યાનમાં ઉપ કિ.મી. અંદર સુધી ટ્રેકિંગ કરી અને ગાઢા જંગલની સુંદરતાનાં દર્શન કરેલ. પંચમદીમાં મહાવીર સ્વામી ભગવાનનું એક સુંદર દિગ્ભર જિનાલય પણ આવેલું છે, જેમાં બધા મુમુક્ષુઓએ દર્શન કર્યા હતાં.

પંચમદીમાં આવેલ દરેક સ્થળો ખૂબ જ કપરા ચઢાણ ઉત્તરાણમાં આવેલ છે. સાવ કાચા રસ્તા કે જેના પર ફોરવીલ ડ્રાઇવ જીપ અથવા જીપ્સી જ ચાલી શકે, ગાઢા જંગલમાંથી પસાર થવાનું, બહુ જ સાંકડી ગુફા કે જેમાં એક વ્યક્તિ આડી થઈને જ ચાલી શકે. આવી બધી જગ્યાઓમાં ફરી અને કુદરતની કરામત તથા સુંદરતાનાં દર્શન થતાં હતાં. ખૂબ જ પરિશ્રમ પછી સ્થળ પર પહોંચી કુદરતનાં દર્શન કરતાં અથવા ધોધના પાણીના પ્રવાહમાં પગ બોળી અને થોડો વખત બેસ્તાં બધો જ થાક ઉત્તરી જતો.

સમગ્રે પ્રવાસ દરમ્યાન ટ્રેનમાં/કારમાં કે જ્યાં મુકામ હોય ત્યાં બધે સ્વાધ્યાય-ભક્તિ-ધ્યાન તથા આત્મસિદ્ધિનો દોર ચાલુ જ રહેતો. ટ્રેનમાં મુંબઈથી પિપરિયા આવતાં, ઈટારસી રેલવે સ્ટેશને આ.યશોમતીબેન તેમના પરિવાર સાથે ચા-નાસ્તો લઈને પૂ.ભાઈશ્રીના દર્શનાર્થે આવેલ. યશોમતી-

બેનની નાદુરસ્ત તબિયતને કારણે ઘણા લાંબા સમયથી સાયલા આવી શક્યા ન હોવાથી તેમને ઈટારસીમાં જ પૂ.ભાઈશ્રીનાં દર્શન થયાં તેથી ખૂબ જ ભાવવિભોર બની ગયાં હતાં. તા. ૧૩-૧૦ રાત્રે ૮.૩૨ વાગ્યે પિપરિયાથી હાવડામેલમાં રવાના થઈ અને બીજે દિવસે સવારે ૧૧.૦૦ વાગે મુંબઈ પહોંચ્યાં હતાં.

સત્તું એટલે ચૈતન્યત્વ-એ દરેકના હૃદયમાં બેઠેલું જ છે. ફક્ત કર્માના આવરણો હેઠળ આત્મજ્યોતનો પ્રકાશ અનુભવી શકાતો નથી. પૂ.ગુરુદેવની નિશ્ચા, કરુણા અને માર્ગદર્શન તે ધૂપાયેલા ‘સત્ત’ પ્રત્યે શ્રદ્ધા કરાવે છે. કર્માના આવરણને દૂર કરવાની કૂંચી આપે છે. અને છેલ્લે પોતાના સ્વરૂપમાં જ સમાઈ જવાનો રસ્તો દેખાડનાર જબરદસ્ત માધ્યમ બની રહે છે. પંચમદીના સુંદર આધ્યાત્મિક વાતાવરણમાં પૂ.ગુરુદેવની આવી કૃપાનો સાક્ષાત્ અનુભવ કરનાર મુમુક્ષુઓ માટે એ યાત્રા “ધર્મયાત્રા” બની ગઈ.

❖ ❖ ❖

“નવપદ ઓળીની આરાધના”

અષ્ટ સકળ સમૃદ્ધિની ઘટમાંછે ઋષિ દાખી રે; તિમ નવ પદ ઋષિ જાણજો, આત્મરામ છે સાખી રે.

વીર જિણસેર.

યોગ અસંખ્ય છે. જિન કલ્યા, નવપદ મુખ્ય તે જાણો રે; એહ તણે અવલંબને, આત્મરધ્યાન, પ્રમાણો રે.

વીર જિણસેર.

દર વર્ષની જેમ, આ વર્ષે પણ સાયલા આશ્રમમાં આસો સુદુર થી આસો સુદુર-પૂનમ, સંવત ૨૦૬૪ તા. ૬-૧૦-૨૦૦૮ થી ૧૪-૧૦-૨૦૦૮ સુધી ખૂબ જ ઉલ્લાસ અને ભાવથી “નવપદ ઓળીની આરાધના” કરવામાં આવી. આશરે ૩૦ જેટલાં મુમુક્ષુઓએ લાભ લીધેલ.

૮ મુમુક્ષુઓએ પૂર્ણ ઓળીની તપસ્યા ખૂબ જ શાતાપૂર્વક કરેલ. કુલે ઉદ્ઘાટન આયંબિલો થયા.

આસો મહિનાની ઓળિનો કાયમી લાભ લેનાર ભાગ્યશાળીઓ છે. આ કાયમી તિથી છે.

- (૧) વિજયાબેન ફુલચંદ શાહ (વેરાવળ)
- (૨) જ્યાબેન રાયચંદ ગાલા (લંડન), સ્વ. આ.
- રાયચંદભાઈના સ્મરણાર્થે. (૩) એક મુમુક્ષુ (લંડન)

પ્રથમ દિવસે સવારે ૮.૩૦ વાગે પ.પૂ.બાપુજીની કુટીરમાંથી "શ્રીપાળ મહારાજાનો રાસ" પુસ્તક, ખૂબ ઉલ્લાસપૂર્વક વાજતે-ગાજતે 'કલ્યાણ હોલ'માં લાવવામાં આવેલ છે. શ્રી વિનુભાઈને વાંચવા માટે વહોરાવવામાં આવેલ. દરરોજ સવારે તથા બપોરે આ રાસ વંચાતો. વિનુભાઈની ભાવપૂર્વકની સ્પષ્ટ અને શુદ્ધ વાંચવાની શૈલીથી બધાને ખૂબ જ આનંદ તથા ભાવો આવતો હતા. વાંચનમાં જે પદો આવે છે તે ગાવામાં બ્ર. રમાબેને ગાયાં હતાં.

વિશિષ્ટ પ્રોગ્રામરૂપે જે દિવસે જે પદની એક માળા તથા પૂજા હોય તે પદની પૂજા (૧) પૂ. ઉપાધ્યાય યશોવિજયજી તથા (૨) પૂ. વિરવિજયજીના નવપદની પૂજામાંથી રોજ રાત્રે ગાવામાં આવતા. આ બંને પૂજાના અર્થ, બ્ર. શ્રી રસિકભાઈએ સમજાવેલ. જેથી બધાના આનંદમાં વધારો થતો હતો.

નવમા દિવસે વાંચણી પૂરી થયા પછી પાછું શ્રીપાળ મહારાજાના રાસનું પુસ્તક વાજતે ગાજતે પ.પૂ.બાપુજીની કુટીરમાં લઈ ગયા.

આ રાસનો નકરો ઝા. પાંચસો (ઝા. ૫૦૦) રાખવામાં આવેલ. જેથી ઘણા લોકો આ ધર્મક્રિયામાં લાભ લઈ શકે. ૨૫ મુમુક્ષુઓએ આનો લાભ લીધો. આ નકરાનો ઉપયોગ 'જ્ઞાનભાતા'માં કરવામાં આવશે.

તા. ૧૫-૧૦-૨૦૦૮ સમૂહ પારણાં સૌઅંકર્ય. પારણાંનો લાભ બ્ર. રમાબેન અનુભાઈ ઘેલાણીને મળ્યો. ખૂબ જ ભાવપૂર્વક તથા ચઢતા ભાવે આ મહોત્સવ ઉજવાયો.

દીપોત્સવી મહોત્સવ - ૨૦૦૮

દર વર્ષે આશ્રમમાં દીપોત્સવી મહોત્સવનું આયોજન કરવામાં આવે છે. આ વર્ષ રવિવાર, તા. ૨૬-૧૦-૨૦૦૮ થી બુધવાર તા. ૨૮-૧૦-૨૦૦૮ સુધી એટલે કે ધનતેરસ, કાળીચૌદશ, દિવાળી અને નૂતનવર્ષ નિમિત્તે પ.પૂ.ભાઈશ્રીની શુભ નિશ્રામાં ખૂબ જ આનંદ-ઉલ્લાસપૂર્વક આ મહોત્સવ ઊજવવામાં આવેલ. જેમાં શ્રી રસિકભાઈ, શ્રી વિનુભાઈ, શ્રી ભુપતભાઈ, શ્રી દિપકભાઈ, શ્રી કરશનભાઈ, શ્રી રમાબહેન ઉપરાંત ટ્રસ્ટી શ્રી વરણવનદાસભાઈની ઉપસ્થિતિ સૌને પ્રેરણાના પાન કરાવતી હતી.

દરરોજ સવારે પાંચ વાગ્યાથી ધ્યાનની શરૂઆત થતી પછી આજ્ઞાભક્તિ-સમૂહ ચૈત્યવન્દન-સ્વાધ્યાય-ધર્મસભા-આત્મસિદ્ધિ વગેરે કાર્યક્રમો દિવસસભર ચાલતા હતા. આ મહોત્સવ નિમિત્તે સમાવિમરણ આરાધનાર્થે તેમજ માળા ગજાવામાં આવતી. દીપાવલીના રાત્રે બાર વાગ્યે તીર્થકર પ્રભુ મહાવીરસ્વામી નિર્વાણ પામ્યા હોવાથી બાર વાગ્યા પહેલાં "ॐ હ્રીં શ્રી મહાવીરસ્વામી સર્વજ્ઞાય નમः", બાર વાગ્યા બાદ "ॐ હ્રીં શ્રી મહાવીરસ્વામી પારગતાય નમः" તેમજ નૂતનવર્ષના વહેલી સવારે પ્રથમ ગજાધર શ્રી ગૌતમસ્વામીને કેવળજ્ઞાન પ્રામ થયેલ હોવાથી "ॐ હ્રીં અહ્ શ્રી ગૌતમસ્વામી સર્વજ્ઞાય નમઃ" એ માળા ગજાવામાં આવેલ. આ દરેક માળા ત્રણ ત્રણ વખત ગજાવામાં આવેલ હતી. નૂતનવર્ષના સવારે પાંચ વાગ્યે પ.પૂ.ભાઈશ્રીના વરદ્ધકસ્તે દહેરાસરજ્ઞાના દ્વાર ઉદ્ઘાટનનો કાર્યક્રમ યોજાયેલ. જેમાં તમામ મુમુક્ષુભાઈ-બહેનોએ ભક્તિભાવ તેમજ ઉત્સાહપૂર્વક ભાગ લીધેલ હતો.

પ.પૂ.ભાઈશ્રીએ આ મહોત્સવને અનુલક્ષી બુધવાર, તા. ૨૨-૧૦-૨૦૦૮ થી જ મહર્ષિ શ્રી સિદ્ધર્જિગણિ વિરચિત "શ્રી ઉપમિતિભવ પ્રપંચાક્યા"

ના સ્વાધ્યાયની શરૂઆત કરેલ. કથાનાયક તરીકે નિપુણ્યક દરિદ્રી છે. જે ખરેખર તો આપણો જ જીવ છે. અનાદિકાળથી ચાર ગતિમાં રખડતા આ જીવને સંસારીભાવો-પ્રપંચોમાંથી અધ્યાત્મિક માર્ગ વાળવા થયેલ પ્રયાસો અને નિપુણ્યકમાંથી સપુણ્યક થવા વિષેની અત્યંત રોચક કથા આત્માને સ્પર્શી જવા સક્ષમ છે. પ.પુ.ભાઈશ્રીએ સવાર-બપોરના સ્વાધ્યાય ઉપરાંત શક્ય હોય ત્યારે રાત્રે પણ આ કથાનો સ્વાધ્યાય કરાવવા જે પરિશ્રમ-જહેમત ઉઠાવેલ તે અવર્ણનીય કહી શકાય. કથા દ્વારા જે સંદેશ તેઓશ્રી આપવા ઈચ્છતા હતા તે મુમુક્ષુજ્ઞનો પ્રામ કરી શક્યા છે તે નિઃશંક વાત છે.

દીપોત્સવી મહોત્સવ તેમજ ૨૦૬૫ના નૂતનવર્ષ નિમિત્તે આશીર્વચનમાં પ.પુ.ભાઈશ્રીએ ધર્મ-અર્થ-કામ અને મોક્ષ માટે પુરુષાર્થી થવા અનુરોધ કરતાં દરેક સાધક પ્રગતિ સાધે એવા શુભાશિષ વ્યક્ત કરેલ.

આશ્રમમાં આ મહોત્સવ નિમિત્તે રોશની, દહેરાસરાંજમાં આકર્ષક આંગી, નયનરમ્ય રંગોળી દ્વારા સર્વનો ઉલ્લાસ પ્રગટ થતો હતો.

સાંજે શાંતિવનમાં પ.પુ.ભાઈશ્રીની શુભ નિશ્ચામાં ધર્મસભામાં ભક્તિ-વાર્તા થતાં જે ન ભૂલ્યી શકાય એવાં અદ્ભુત હતાં. સંઘપૂજન પણ મુમુક્ષુજ્ઞનો દ્વારા કરવામાં આવેલ. આ મહોત્સવનો લગભગ ૨૨૦ મુમુક્ષુજ્ઞનોએ લાભ પ્રામ કરેલ. આ વર્ષે અલગ અલગ જૂથ દ્વારા ઘણાં મુમુક્ષુઓ આશ્રમની મુલાકાતે પદ્ધારેલ હતાં.

પ. કૃ. દેવના ૧૪૨મા જન્મોત્સવની ઉજવણી

સર્વ મુમુક્ષુજ્ઞનોના આરાધ્ય દેવ એવા પ.કૃ.દેવ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજ્ઞના ૧૪૨મા જન્મોત્સવની આશ્રમમાં ઉત્સાહભેર ઉજવણી કારતકી પૂનમ,

ગુરુવાર, તા. ૧૩-૧૧-૨૦૦૮ના રોજ પ.પુ. ભાઈશ્રીની નિશ્ચામાં કરવામાં આવેલ હતી. સવારના ધ્યાન અને આજ્ઞાભક્તિ બાદ તમામ મુમુક્ષુજ્ઞનો કલ્યાણહોલના નીચેના ભાગમાં ધ્યાનખંડમાં જ્યાં પરમકૃપાળુ દેવની આરસની પ્રતિમાજી બિરાજમાન છે ત્યાં એકત્ર થયેલ. દર વર્ષે કારતકી પૂનમના દિવસે આરતી અને મંગળદીવાની વિધિ થાય છે જે માટે આગળના ચૌદશના દિવસે બોલી બોલવામાં આવે છે. આરતી ઉતારવા માટે શ્રી વરજીવનદાસ શાહ તેમજ મંગળદીવા માટે બ્ર.નિ. લલિતાબહેન ભાગ્યશાળી બન્યાં હતાં. શરૂઆતમાં બ્ર.નિ. વિક્રમભાઈએ સ્તુતિ કર્યા બાદ પ.પુ. ભાઈશ્રીના વરદ્દ હસ્તે આરતી-મંગળદીવો થયો ત્યારે સહૃદ ભાવવિભોર બની ગયાં હતાં. આ પવિત્ર દિવસે "પ્રશાંત નિલય" નામાભિધાન ધરાવતા ધ્યાનખંડ કે જે ૨૧ લાખ રૂપિયાના ખર્ચે બાંધવામાં આવશે તેનું ભૂમિપૂજન સવારે ૮ કલાકે પ.પુ.ભાઈશ્રીના શુભહસ્તે કરવામાં આવતાં સોનામાં સુગંધ ભળી.

સવારે ૧૦ કલાકે શરણાઈના સૂરો વચ્ચે ભવ્યાતિભવ્ય શોભાયાત્રા કાઢવામાં આવેલ. આકર્ષક રીતે શાણગારેલ વાહનમાં પ.કૃપાળુદેવના ચિત્રપટને ગોઠવવામાં આવેલ. માથે સાફ્ફા પહેરેલ મુમુક્ષુ ભાઈઓ તેમજ અવનવી સાડીઓ પરિધાન કરેલ બહેનો ઢોલ-નગારાંના તાલે નાચતાં-ગાતાં-રાસ રમતાં જોવાં એ પણ અનન્ય લહાવો હતો. આ શોભાયાત્રા ૧૧ કલાકે કલ્યાણહોલમાં પ્રવેશ્યા બાદ આનંદના માહોલમાં ભક્તિની શરૂઆત થયેલ. હોલમાં રહેલ પરમકૃપાળુદેવના ચિત્રપટ, પ.પુ. પ્રભુશ્રીજીના ચિત્રપટ તેમજ પુ.શ્રી સોભાગભાઈના ચિત્રપટ પર હારારોપણ કરવામાં આવેલ. પ.પુ. ભાઈશ્રી દ્વારા આજના દિવસને અનુલક્ષીને પત્રાંક : ૭૧૫નો સ્વાધ્યાય કરાવવામાં આવેલ. આણંદ ખાતે સંવત ૧૮૫રના રોજ પરમકૃપાળુદેવ શ્રીમદ્

રાજયંક્રિયાએ લખેલ "મૂળ મારગ સાંભળો જિનનો રે" એ પદ સમજવી મુમુક્ષુઓને તે પોતાના હદ્યમાં અવધારવા જણાવેલ.

આગળના ચૌદશના દિવસે "શ્રી આત્મસિદ્ધિ-શાસ્ત્ર"ની પૂજા ભજાવવામાં આવેલ હતી. ઉપરાંત શ્રી લાલાજી રણજિતસિંહજી કૃત શ્રી બૃહદ્દ આલોચના કરવામાં આવેલ હતી.

જન્મોત્સવની ઉજવણી અર્થે દેશ-વિદેશનાં મળી ૧૨૫ જેટલાં મુમુક્ષુ ભાઈ-બહેનો ઉપસ્થિત હતાં, જેમાં મુખ્યત્વે પ.પૂ.ભાઈશ્રી ઉપરાંત શ્રી વિકમભાઈ, શ્રી રસિકભાઈ, શ્રી વિનુભાઈ, શ્રી ભૂપતભાઈ, શ્રી દિપકભાઈ, શ્રી કરશનભાઈ, શ્રી લલિતાબેહન, શ્રી રમાબહેન તથા ટ્રસ્ટી શ્રી વરજીવનદાસ શાહ વગેરે મુખ્ય હતાં.

તીથલ મુકામે

અંજન શલાકા તથા પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ

પૂ.જિનયંક્રિયા મહારાજ સાહેબની પ્રેરણા અને માર્ગદર્શનથી શાંતિધામ આરાધના કેન્દ્રમાં નૂતન શિખરબંધી જિનાલયનું નિર્માણ થયું અને તેમાં મૂળનાયક શ્રી મંગળકારી પાર્શ્વનાથ પ્રભુ, શ્રી આદિનાથ પ્રભુ, શ્રી મહાવીર સ્વામી પ્રભુની મૂર્તિ તથા શ્રી પદ્માવતી દેવી, શ્રી સરસ્વતી દેવી, શ્રી મણીભદ્રવીર, શ્રી ધંટાકર્ણ મહાવીરની મૂર્તિની અંજન શલાકા તથા પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ તા.૪ થી ૮ દિસેમ્બરના રોજ ભવ્ય રીતે સંપન્ન થયો.

આ મહોત્સવમાં શ્રી સરસ્વતી દેવીની મૂર્તિ ભરાવવાનો નકરો મુમુક્ષુભાઈ શ્રી નરેન્દ્રભાઈ રૂપાણીએ આપેલ અને પ્રતિષ્ઠાની બોલી અમેરિકાના મુમુક્ષુ ડૉ. દિનાબેન મૂકેશભાઈ અજમેરાએ લિધેલ. આ ઉપરાંત સરસ્વતી દેવીની તેરી ઉપર શ્રી ગૌતમસ્વામીની મૂર્તિ ભરાવવાનો તથા પ્રતિષ્ઠાનો

નકરો મુમુક્ષુભાઈ શ્રી કીર્તિભાઈ બોરડીયાએ લિધેલ. આ બધા મુમુક્ષુઓ તથા પૂ. જિનયંક્રિયા મહારાજ સાહેબના આગ્રહથી પૂ.ભાઈશ્રી આ મહોત્સવમાં તા.૬ અને ૭ દિસેમ્બરે હાજર રહેલ હતા અને તેમના શુભ હસ્તે આ પ્રતિષ્ઠાવિધિ કરવવામાં આવેલ.

શાંતિધામ આરાધના કેન્દ્રના ટ્રસ્ટીઓએ પૂ.ભાઈશ્રીનું બહુમાન કરેલ હતું.

ખૂબ જ ભવ્ય અને સુંદર જિનાલયનું નિર્માણ થયેલ છે. અને ખૂબ જ પવિત્ર વાતાવરણમાં ભવ્ય રીતે આ પ્રતિષ્ઠાવિધિ કરવામાં આવેલ.

પરમ પૂજ્ય બાપુજીની પુષ્યતિથિ

માગશર સુદ-૧૦, તા. ૮-૧૨-૨૦૦૮ના શ્રી રાજસોભાગ આશ્રમ, સાયદલામાં પૂ.બાપુજીની પુષ્યતિથિ બ્ર.મિનળબેન, બ્ર.લલિતાબેન તથા બ્ર. રમાબેનની હાજરીમાં ઉજવવામાં આવી. વહેલી સવારનું ધ્યાન તથા આજ્ઞાભક્તિ સમાપ્તિ ઉપર કરવામાં આવી. કુટિરમાં પૂ.બાપુજીની પ્રતિમા ઉપર હાર ચંડાવવામાં આવ્યો. તથા પૂ.બાપુજીને યાદ કરી વિશિષ્ટ સ્વાધ્યાય તથા ભક્તિ કરવામાં આવેલ.

તારીખ પ્રમાણે ૮ દિસેમ્બર-૨૦૦૮ના પૂ. બાપુજીનો દેહવિલય દિન. બ્ર.વિનુભાઈને ઘેર શાંતિ નિકેતન-મુંબઈમાં પૂ.ભાઈશ્રીની નિશ્ચામાં ઉજવવામાં આવેલ. રાત્રે ૮.૦૦ થી ૮.૩૦ સુધી ભક્તિ તથા પૂ.ભાઈશ્રીનો સ્વાધ્યાય રાખવામાં આવેલ. આ કાર્યક્રમમાં બ્ર.નિ. મિનળબેન, વિકમભાઈ, વિનુભાઈ, ભૂપતભાઈ તથા મોટી સંખ્યામાં મુમુક્ષુઓ હાજર રહેલ.

પૂ.બાપુજીની જ્ઞાનદશા તથા તેમના અનેક ગુણોને યાદ કરી અને મુમુક્ષુઓ ભાવવિભોર બનેલ હતાં.

"પ્રેમની પરબ" માહે ઓક્ટોબર-૦૮ થી ડિસેમ્બર-૦૮ / ટૂંકો અહેવાલ

"પ્રેમની પરબ" પ્રોજેક્ટની પંચાવન (૫૫) પ્રાથમિક શાળાઓને પાંચ વર્ષ પૂરાં થવામાં છે. પ્રોજેક્ટના પાંચ વર્ષ દરમ્યાન આ તમામ શાળાઓના વિદ્યાર્થી-શિક્ષકોમાં ભાવાત્મક પરિવર્તન દ્વારા સુંદર શૈક્ષણિક વાતાવરણનું સર્જન અને અપેક્ષિત પરિવર્તન દ્વારા શાળાઓના સર્વગીણ વિકાસના સંતોષ સાથે સાયલા તાલુકાની અન્ય બાકી ત્રેસઠ (૬૩) પ્રા.શાળાઓને ગ્રાણ વર્ષ માટે પ્રોજેક્ટમાં સમાવવાના માહોલ વચ્ચે માહે ઓક્ટોબર-૦૮ થી ડિસેમ્બર-૦૮ દરમ્યાન નીચે મુજબની શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિઓ કરવામાં આવી :

* તા. ૩-૧૦-૦૮ના રોજ શ્રી રાજસોભાગ આશ્રમ ખાતે "પ્રેમની પરબ"ના સહયોગથી અને પ.પૂ.ભાઈશ્રીના સાનિધ્યમાં સાયલા તાલુકાના પ્રાથમિક શિક્ષકોનું સ્નેહ મિલન અને શૈક્ષણિક સેમિનારનું આયોજન થયું. જેના મુખ્ય પ્રવક્તા શ્રી ડૉ. અરુણભાઈ દવે-સણોસરા અને શ્રી ડૉ. મોતીભાઈ પટેલ-સુરેન્દ્રનગર હતા. અતિથિ-વિશેષ તરીકે માન. શ્રી જે.ડી.ભાડ, કલેક્ટરશ્રી, સુરેન્દ્રનગર તથા તાલુકા કક્ષાના પદાધિકારી વર્ગ અને અધિકારી વર્ગ હાજરી આપી. આ કાર્યક્રમમાં કુલ ૬૦૦ શિક્ષકો અને ૧૫૦ આમંત્રિતોએ હાજરી આપી. બ્રહ્મનિષ શ્રી વિકમભાઈએ સંસ્થા પરિચય આપ્યો. પ્રોજેક્ટ ડાયરેક્ટર શ્રી ચંદ્રકાંતભાઈ વ્યાસે કાર્યક્રમની રૂપરેખા અને શિક્ષણમાં શિક્ષકની ગૌરવપૂર્ણ ભૂમિકાની સમજ આપી. કાર્યક્રમના બીજા સેશનમાં શ્રેષ્ઠ શિક્ષકના એવોડ વિજેતા શ્રી બિપીનચંદ ડી. રાવલ-આચાર્યશ્રી-સાયલા પ્રા.શાળા નં.-૧નું સંન્માન કરવામાં આવ્યું. તેમજ જાલાવાડના પ્રખ્યાત કવિશ્રી રમેશભાઈ આચાર્ય લિખિત કાવ્યસંગ્રહ "મેં ઈરણાઓ સુકાવા મૂકી છે."નું

આશ્રમના રાહબર પૂ.ભાઈશ્રીના હસ્તે વિમોચન કરવામાં આવ્યું.

* માહે ઓક્ટોબર-૦૮ દરમ્યાન પે.સે. શાળા નં.-૧ દ્વારા ગાંધીજિંતી અનુસંધાને ગાંધી પ્રદર્શન ગોઠવવામાં આવ્યું. જેમાં ગાંધીજના જીવનને લગતા પ્રસંગોનું સાહિત્ય, ફિલોગ્રાફ્સ મૂકવામાં આવ્યા. તેમજ વિવિધ સ્પર્ધાઓ ગોઠવીને વિજેતાઓને પુરસ્કાર આપવામાં આવ્યા. આ કાર્યક્રમમાં પ્રોજેક્ટ વતી શ્રી ચંદ્રકાંતભાઈ વ્યાસે હાજરી આપીને પ્રસંગોચિત ઉદ્ઘોષન કરેલ.

* ગુજરાત રાજ્યમાં શિક્ષણક્ષેત્રે જુદા જુદા ક્ષેત્રોમાં કામ કરતી સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ (N.G.O.)ની ગુજરાત વિદ્યાપીઠ-અમદાવાદ ખાતેની બેઠકમાં પ્રોજેક્ટ ડાયરેક્ટર શ્રી ચંદ્રકાંતભાઈ વ્યાસે હાજરી આપી. ઓક્ટોબર-૦૮ દરમ્યાન જુદા જુદા હેતુસર શિક્ષણ સંયોજક શ્રી શાંતિભાઈ ગોહિલે કુલ-૨૪ પ્રાથમિક શાળાઓની મુલાકાત લીધી.

* તા.૨૪-૧૧-૦૮ થી ૨૮-૧૧-૦૮ દરમ્યાન પ્રોજેક્ટ નીચેની જૂની પદ શાળાઓ અને તાજેતરમાં સમાવિષ્ટ કરેલ સાયલા તાલુકાની અન્ય હડ શાળાઓ મળી કુલ ૧૧૮ પ્રા. શાળાઓમાં ધો.-૪-પ-૬-૭ના વિદ્યાર્થીઓ માટેની "વાંચન શિબિર" સંપન્ન થઈ. જે દ્વારા વિદ્યાર્થીઓમાં વાંચનની સુટેવનું ઘડતર કરવામાં આવ્યું. દરેક શાળાએ વાંચન શિબિરના અહેવાલ કાર્યાલયમાં મોકલી આયા.

* તા.૨૫-૧૧-૦૮ના રોજ સર્વોદય પ્રા.શાળા (સાયલા પ્રા.શા.-૬)એ વાલી સંમેલનનું આયોજન કરેલ, જેમાં સો (૧૦૦) જેટલા વાલીઓએ હાજરી આપેલ. સંમેલનમાં શાળાના શૈક્ષણિક પ્રશ્નોની ચર્ચા થઈ અને સૌ વાલીઓએ વિદ્યાર્થીઓને નિયમિત શાળાએ મોકલવા પ્રતિજ્ઞા કરી. પ્રોજેક્ટ તરફથી આ કાર્યક્રમને આર્થિક સહયોગ કરવામાં આવ્યો. સમગ્રે કાર્યક્રમનું સંચાલન સી.આર.સી.-૨-સાયલાએ કર્યું.

પ્રોજેક્ટ વતી શ્રી એમ. પી. પટેલ અને શ્રી શાંતિલાલ ગોહિલે હાજરી આપી.

* તા.૨૫-૧૧-૦૮ના રોજ આકાશવાણી રાજકોટ ખાતે "શિક્ષણ જગત" કાર્યક્રમ અંતર્ગત નાગડકા પે.સે.શાળાના મદદનીશ શિક્ષક શ્રી પ્રવિષાભાઈ ખાચરે પછાત વિસ્તારનાં બાળકોને નવી ટેક્નિકો દ્વારા કર્દ રીતે શિક્ષણ આપી શકાય તે અંગે વાર્તાલાપ આપ્યો. જેનું પ્રસારણ તા. ૧-૧૨-૦૮ ના આકાશવાણી કેન્દ્ર રાજકોટ ઉપરથી થયું. તેજ રીતે સીતાગઢ પ્રા.શાળાનાં શિક્ષિક શ્રી હેતલબેન પટેલે "બાળ શિક્ષણ" કાર્યક્રમ અંતર્ગત આપવામાં આવેલ "થીમ" ઉપરથી સાક્ષરતા અભિયાન ઉપર નાટકની સ્કીપ્ટ લખીને મોકલાવેલ જેનું પ્રસારણ આકાશવાણી રાજકોટ કેન્દ્ર ઉપરથી તા. ૨૦-૧૨-૦૮ના રોજ થયું.

* "પ્રેમની પરબ" ના મોટા ભાગના કાર્યક્રમોમાં હાજર રહેનાર અને પ્રા.શાળાઓના વાર્ષિક બાલ મહોત્સવના નિર્ણયિક ગણનું સંકલન કરનાર કવિશ્રી રમેશ આચાર્ય લિખિત કાવ્ય- સંગ્રહ "મેં ઈચ્છાઓ સુક્રાવા મૂકી છે" ને ઘુમન સોસાયટી ઓફ ઇન્ડિયા તરફથી "શ્રી ઉમાશંકર જોખી પારિતોષિક" માટે પસંદ કરવામાં આવ્યો.

* તા.૧૬-૧૨-૦૮ના રોજ પ્રોજેક્ટ નીચે સમાવેલ નવી ટ્રેસઠ (૬૩) પ્રા.શાળાઓ માટે "એક ડગલું આગળ" પ્રસ્તાવના-પ્રારંભિક ચિંતન સભાનું આયોજન થયું. જેમાં કુલ-૬૧ પ્રા.શાળાના આચાર્યોએ હાજરી આપી. કાર્યક્રમનું દીપ પ્રાગટ્ય પૂ.ભાઈશ્રીના હસ્તે કરવામાં આવ્યું. અન્ય બ્રહ્મનિષ્ઠગણ અને મુમુક્ષુગણે હાજરી આપી. શ્રી સી.કે.વ્યાસે પ્રોજેક્ટની ભૂમિકા, હેતુઓ અને હવે પછીના કાર્યક્રમોની રૂપરેખા આપી. કાર્યક્રમના અંતે શિક્ષકો પાસે ફિલોક (પ્રશ્નોત્તરી) ભરાવતાં તમામ શિક્ષકોએ કાર્યક્રમને ઉત્સાહભર આવકાર્યો છે અને શિક્ષણના ક્ષેત્રમાં તેની ઉપયોગિતા અંગે અપાર

શ્રદ્ધા દર્શાવી છે તેવું તારણ નીકળ્યું.

— ચંદ્રકાન્તભાઈ કે. વ્યાસ
પ્રોજેક્ટ ડાયરેક્ટર (પ્રેમની પરબ)

◆ ◆ ◆

આનંદ સાથે અભિનંદન

પૂ.એલ.એમ.વોરા ગલ્ફ હાઇસ્કૂલ-સાયલાની ૧૨માં ધોરણની ગ્રાન્ડ વિદ્યાર્થીનીઓ સાયલાનાં સમગ્ર તાલુકામાં પ્રથમ, દ્વિતીય અને તૃતીય સ્થાન પ્રાપ્ત કરતાં મુખ્યમંત્રીશ્રીના કન્યા કલ્યાણ નિવિ ફંડમાંથી દરેકને રૂ. ૫૦૦૦/-નાં ઈનામનો ચેક એક એક મહોત્સવમાં મુખ્યમંત્રીશ્રી નરેન્દ્ર મોદીનાં હસ્તે આપવામાં આવ્યાં.

પ્રથમ : વરમોરા નિલમબેન ત્રિભોવનભાઈ (૮૪.૮૬%) દ્વિતીય : વાધેવા ઈલાબેન ખુમાનસિહ (૮૨.૨૮%) તૃતીય : પટેલ તૃતીબેન હસમુખભાઈ (૮૦.૪૩%)

ત્રણો બાળાઓ અને શાળાના સ્ટાફને ખૂબ ખૂબ અભિનંદન.

— — —

પ્રેમની પરબનાં ડાયરેક્ટર અને એલ.એમ.વોરા ગલ્ફ હાઇસ્કૂલના આચાર્યશ્રી ચંદ્રકાન્તભાઈ વ્યાસને તેમની લાંબાગાળાની અને વિશિષ્ટ શિક્ષણસેવાના ઉપલક્ષમાં "અચ્યલા" એજયુકેશન ફાઉન્ડેશન-અમદાવાદ તરફથી "સારથત" એવોડી-૨૦૦૮ એનાયત થયેલ છે. અમદાવાદ ખાતે એક વિશિષ્ટ કાર્યક્રમમાં ગુજરાતભરનાં શિક્ષણકારો અને ચિંતકોની ઉપસ્થિતિમાં આ એવોડી ભળતાં શ્રી રાજ-સોભાગ આશ્રમ અને આ વિસ્તારની શિક્ષણસેવાનું સંભાન થયું ગણાય. જે ખૂબ જ ગૌરવની વાત છે. અને આશ્રમ શ્રી ચંદ્રકાન્તભાઈને અભિનંદન પાઠવે છે.

◆ ◆ ◆

**શ્રી રાજ-સોભાગ સત્સંગ મંડળ સંચાલિત
આશીર્વાદ વિકલાંગ સેન્ટર, સાયલા
ઓક્ટોબરથી ડિસેમ્બર-૨૦૦૮-કાર્ય અહેવાલ**

દિવાળી પર્વ તથા શ્રી જયંતિકાકાની ઉપમી વર્ષગાંઠની ઉજવણી પ.પૂ.ભાઈશ્રી અને ટ્રસ્ટીગણો, મુમુક્ષુ અને બાળકોની હાજરીમાં ઉજવવામાં આવી જેમાં બાળકોને મીઠાઈ, યુનિફર્મનું વિતરણ કરવામાં આવ્યું તેમજ લીંબડી ક્રમતા કેન્દ્રના બાળકોએ લીંબડી શહેરના દાતાઓ તેમજ શ્રી અરુણભાઈ દોશી, ભૂપતભાઈ શેઠના સાનિધ્યમાં દિવાળી પર્વની ઉજવણી મીઠાઈ તથા કપડાં આપીને કરવામાં આવી.

ટ્રસ્ટની સામાન્ય સભા પ.પૂ.ભાઈશ્રીના સાનિધ્યમાં પ્રમુખ શ્રી જયંતિભાઈ શાહ, ડૉ. ભૂપણ પુનાની, નંદિનીબેન રાવલ, વિમલબેન થવાની, ભૂપતભાઈ શેઠ, વિનાયકભાઈ શાહ તથા શ્રી આર.એસ.જાદવની હાજરીમાં કરી.

શિબિર

સિવિલ હોસ્પિટલ સુરેન્દ્રનગર અને આશીર્વાદ વિકલાંગ ટ્રસ્ટ, સાયલા દ્વારા વિશ્વ માનસિક આરોગ્ય દિનની ઉજવણી કરી જેમાં સિવિલ હોસ્પિટલમાં માનસિક બીમારી અંગેનાં ભીતસૂત્રો, પોસ્ટરોનું પ્રદર્શન ગોઠવવામાં આવ્યું અને સક્સેસ કેસ સ્ટડીની માહિતી રજૂ કરી.

જિલ્લા માનસિક આરોગ્ય કાર્યક્રમ અંતર્ગત વિશ્વ માનસિક આરોગ્ય સમાહિતમાં જનજગૃતિના ભાગરૂપે કાનૂની સહાય શિબિરમાં સિવિલ જ્જ શ્રી કે.વી.બાસ સાહેબ, શ્રી ગઢવી સાહેબ તેમજ અન્ય એડવોકેટે હાજરી આપી અને માનસિક બીમારીના કાયદા વિષે જાણકારી આપી.

ઉપાસના તે કેર સેન્ટરમાં વિકલાંગ વ્યક્તિઓના અધિકારની કાનૂની શિક્ષણ શિબિર યોજાઈ જેમાં—

- ↗ શ્રી કે.વી. બાસ સાહેબ (પ્રિન્સિપાલ સિવિલ જ્જ, લિગલ સેવા સમિતિ ચેરમેન)
- ↗ આર.ટી.પંચાલ સાહેબ (બીજા એડી.સીની. સિવિલ જ્જ)
- ↗ પટેલ સાહેબ (ઘોથા એડી.સીની. સિવિલ જ્જ)
- ↗ શાહ સાહેબ (બાર એસોસીએશન વકીલ)
- ↗ શેઠ સાહેબ (બાર એસોસીએશન પ્રતિનિધિ, વકીલ)
- ↗ જોખી સાહેબ (બાર એસોસીએશન સુરેન્દ્રનગર)
- ↗ બિન્દુબેન અવરસ્થી (ત્રીજા એડી.સીની., સિવિલ જ્જ) તથા ૧૦૦ વિકલાંગ વ્યક્તિ અને તેમના વાલીઓએ હાજરી આપી તેમને વિકલાંગ વ્યક્તિઓના હક અને ફરજ વિશે વાત કરી સમગ્ર શિબિરનું આયોજન શ્રી આર.એસ. જાદવ તથા સ્ટાફ મેમ્બરોએ કર્યું.

તાલીમાર્થી

- ↗ માનસિક બીમારી કાર્યક્રમ અને જિલ્લા માનસિક આરોગ્ય કાર્યક્રમ અંતર્ગત સાયલા તથા લીંબડી તાલુકાના વોલીયન્ટરને બે દિવસ તાલીમમાં સિવિલ હોસ્પિટલ, અમદાવાદથી શ્રી ડૉ. જી.કે. વણકર સાહેબ, ડૉ. ચિંતનભાઈ, ડૉ. અંકિતભાઈ અને ડૉ. દિલીપભાઈએ વોલીયન્ટરોને માનસિક બિમારીનાં લક્ષણો, કારણો અને ઉપાયો વિશે તાલીમ આપી.
- ↗ સાઈટ સેવર છતીસગઢ, યુ.પી અને એમ.પી થી ઉદ્દ્દીક્ષારોને ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં આર્થિક પુનવર્સનના વ્યક્તિઓની મુલાકાત કરાવી તેમજ તાલીમ આપી.
- ↗ સુરેન્દ્રનગર જિલ્લાના પ્રાથમિક શાળાના ઉદ્દીક્ષારોને ફાઉન્ડેશન કોર્સ કરવામાં આવ્યો જેમાં શિક્ષકોને ૨૧ દિવસ વિકલાંગતાને લગતી તાલીમ આપવામાં આવી.

ઉદ્ઘાસન વિશ્વ વિકલાંગ દિનની ઉજવણી

- ↗ ડેફલાઈન્ડ પ્રોજેક્ટના સ્ટાફ તથા ડેફલાઈન્ડ બાળકોએ ઉપરોક્ત ઉજવણીના ભાગરૂપે અમદાવાદ અંધજન મંડળના પ્રાર્થના હોલમાં એડવોકસી મીટિંગમાં ભાગ લીધો.
- ↗ ૫ બાળકોએ અંધજન મંડળ, અમદાવાદ ખાતે ચિત્ર સ્પર્ધામાં ભાગ લીધો.
- ↗ સાયલા ગામમાં પ્રાથમિક શાળા અને વિકલાંગ બાળકો દ્વારા રેલી કાઢવામાં આવી.
- ↗ સુરેન્દ્રનગર શહેરમાં ઉપાસનાના વિકલાંગો તેમજ જુદી જુદી સંસ્થાઓ અને પ્રાથમિક શાળાઓનાં બાળકો દ્વારા વઠવાણના ધારાસભ્યશ્રીએ રેલીને પ્રસ્થાન કરાવ્યું અને શહેરના વિવિધ માર્ગોમાં ફરી ટાઉન હોલ ખાતે નગર પાલિકાના પ્રમુખ દ્વારા તેનું સમાપન કરવામાં આવ્યું.

સ્ટાફ તાલીમ

- ↗ શ્રી આર.એસ.જાદવે ઉન્નતિ સંસ્થા ભચાઉમાં મેનેજમેન્ટ તાલીમમાં ભાગ લીધો.
- ↗ શ્રી દિપક ચૌહાણ અંધજન મંડળ, અમદાવાદ વિઝન એસેસમેન્ટની તાલીમમાં ભાગ લીધો.
- ↗ શ્રી સુરેન્દ્ર મકવાણા અને શ્રી હેતલ મદાણી વ્યવસાયલક્ષી તાલીમ અંધજન મંડળ, અમદાવાદ ભાગ લીધો.

મીટિંગ

- ↗ શ્રી મહર્ષિ અષ્ટાવક યોજના સાયલા તાલુકા અંતર્ગત મીટિંગમાં શ્રી આર.એસ.જાદવ તથા સુરસંગ રાડોડ ગાંધીનગર હાજરી આપી.
- ↗ નેશનલ ટ્રસ્ટ અંતર્ગત જિલ્લા કલેક્ટર કચેરી સુરેન્દ્રનગરમાં વિકલાંગ ધારાની મીટિંગમાં શ્રી આર.એસ.જાદવે હાજરી આપી.

↗ નેશનલ ટ્રસ્ટ અંતર્ગત સમાજ સુરક્ષા, સુરેન્દ્રનગરમાં લોકલ લેવલ કમિટીની મીટિંગમાં શ્રી આર.એસ.જાદવે હાજરી આપી.

સુરેન્દ્રનગર જિલ્લા સ્પે. ઓલિમ્પિક્સમાં આશીર્વાદનાં ૧૫ બાળકોને જુદી જુદી સ્પર્ધામાં ભાગ લીધો તેમાંથી ૧ બાળક સુરત રાજ્ય કક્ષાની સ્પે. ઓલિમ્પિક્સમાં ભાગ લીધો.

આશીર્વાદ તે કેર તથા ક્રમતા કેન્દ્રનાં બાળકોને નળસરોવર પ્રવાસે લઈ ગયા.

ઓસેડ પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત ૧૦ બાળકોનો નિવાસી બ્રિજકોર્સ કરવામાં આવ્યો જેમાં બાળકોને દૈનિક કિયા તથા શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિ શીખવવામાં આવી.

વિકલાંગો માટે સાધન સહાય સેવાયક્ષણ

દાતાશ્રી ચંચળબેન શાંતિલાલ મહેતા પરિવાર અને શ્રી રાજસોભાગ સત્સંગ મંડળના સહયોગથી ૧૮ ઉદ્ઘાસન કચ્છના વિકલાંગોને સેવાયક્ષણનો લાભ અપાવવા આશીર્વાદ વિકલાંગ ટ્રસ્ટનો સ્ટાફ ઉત્સાહપૂર્વક છેલ્લા ત્રણ માસથી વિકલાંગોનું સર્વેક્ષણ કરી જુદાં જુદાં ગ્રચાર માધ્યમો અને બ્યક્ટિગત સર્વેક્ષણ કરીને નવ જગ્યાએ તપાસણી કેમ્પ રાખી લગભગ ૧૧૦૦ જેટલા વિકલાંગો હાજર રહ્યા હતા. અંધજન મંડળની નિષ્ણાત ટીમ દ્વારા તપાસણી કરીને ટ્રાયસિકલ, વ્હીલચેર, કૂન્ટ્રિમ હાથ-પગ, કાને સાંભળવાનાં મશીન વગેરે મળીને ૭૮૧ જેટલાં વિકલાંગોને સાધનો આપવાની ભલામણ કરી અંધજન મંડળ દ્વારા આ તમામ સાધનો બનાવીને પૂરાં પાડ્યાં હતાં.

તા. ૧૮ ઉદ્ઘાસરે સવારે ૧૦.૦૦ વાગે ભૂજના અંધજન મંડળના કેમ્પસમાં પ.પુ.ભાઈશ્રી તથા નરેશ મુની મહારાજના વરદ્ધ હસ્તે દીપ

પ્રાગટ્ય કરીને સેવાયજ્ઞને ખુલ્લો મૂકવામાં આવ્યો. આ દીપપ્રાગટ્યમાં પ.પૂ.ભાઈશ્રીની સાથે શ્રી વિકમભાઈ તથા દાતાશ્રીના પરિવારના શ્રી જ્યસુખભાઈ, શ્રી ઈલાબેન, પુષ્પાબેન અને શ્રી જ્યસુખભાઈનાં સુપુત્રી શ્રી નિશાબેન અને તેમનાં બાળકો તેમજ અંધજન મંડળના સેકેટરી શ્રી નંદિનીબેન મુનશા અને સર્વ મહાનુભાવોએ ભાવપૂર્વક ખુલ્લો મૂક્યો અને તેને સભામંડપમાં બેઠેલા મુમુક્ષો અને શ્રી જ્યંતિભાઈ શાહ તેમજ સંસ્થાના ટ્રસ્ટીગણ, મહેમાનો અને વિકલાંગોએ હર્ષ સાથે તાલીઓના ગડગડાટથી વધાવી લીધો હતો.

આ સેવાયજ્ઞના પ્રારંભે સન્માનનો પ્રતિભાવ આપતા શ્રી વિકમભાઈએ જણાવ્યું કે સન્માન વિકલાંગોનું થવું જોઈએ અને તેમને સન્માનિત કરી સાધનો આપવાનો ભાવ પ્રગટ કર્યો અને શ્રી રાજસોભાગ સત્સંગ મંડળ અને આશીર્વાદ વિકલાંગ કેન્દ્રની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ વિશે ખ્યાલ આપ્યો.

શ્રી જ્યસુખભાઈ મહેતાએ પ્રાસંગિક ઉદ્ઘોધનમાં આ સેવાકાર્ય કરવાની પ્રેરણા પ.પૂ. ભાઈશ્રી અને શ્રી વિકમભાઈની પ્રેરણાથી આ લાભ અમારા પરિવારને મળ્યો છે અને શ્રી અરુણભાઈ દોશી પણ તેના સહભાગી છે તેવું જણાવી બધી સંસ્થા અને તેના કાર્યકરોનો આભાર માન્યો હતો.

શ્રી નરેશ મુની મહારાજે આ સેવાયજ્ઞમાં લાભ લેવા આવતા વિકલાંગોના ચહેરાનાં સ્મિત જોઈ દાતાશ્રીના પરિવાર, આયોજક અને કાર્યકરોને બિરદાવી વ્યસનમુક્તિ માટે સર્વેને અનુરોધ કર્યો હતો અને આશીર્વયન આપ્યાં હતાં.

અંધજન મંડળના સેકેટરી શ્રી નંદિનીબેન મુનશાએ તેમના પ્રાસંગિક પ્રવચનમાં શ્રી રાજસોભાગ સત્સંગ મંડળના આ સેવાકાર્યના પ્રવાહને આગળ વધારવામાં અંધજન મંડળ સાથે

રહેશે અને પ.પૂ.ભાઈશ્રીનાં દર્શન કરવાનો લ્હાવો મેળવી ધ્યાતા અનુભવી અને દાતાશ્રીનો પરિવાર તેમજ શ્રી રાજસોભાગ સત્સંગ મંડળનો આભાર માન્યો હતો.

પ.પૂ.ભાઈશ્રીએ તેમના પ્રવચનમાં દૂરથી આવેલા વિકલાંગ વ્યક્તિઓને આ સાધનો તેમના વિકાસમાં ઉપયોગી બને અને દરેક વિકલાંગો હસ્તા, બોલતા અને ચાલતા થાય તેવા આશીર્વાદ આપી આ સેવાયજ્ઞમાં સર્વ કાર્યકરોને આ કાર્ય કરવા બદલ અને કાર્ય કરવાની શક્તિ મળે તેવા આશીર્વાદ આપી બિરદાવ્યા હતા.

સમારંભના અંતે વિકલાંગ કેન્દ્રના માનદ્ર પ્રોગ્રામ મેનેજર શ્રી આર.એસ.જાદવે આ સેવાયજ્ઞને સહફળ બનાવવા સાથ સહકાર આપનાર સર્વનો આભાર માન્યો હતો.

પ.પૂ.ભાઈશ્રી, શ્રી વિકમભાઈ તથા દાતાશ્રીના પરિવારના શ્રી જ્યસુખભાઈ, શ્રી ઈલાબેન, પુષ્પાબેન, નંદિનીબેન, સુનિતાબેન, વિનાયકભાઈ અને શ્રી રાજસોભાગ સત્સંગ મંડળના બ્રહ્મનિષ અને મુમુક્ષોના વરદ્દ હસ્તે વિકલાંગોને સાધન વિતરણ કરવામાં આવ્યું અને દરેક વિકલાંગો અને વાલીઓ માટે ભોજનની વ્યવસ્થા કરવામાં આવી હતી. આ સેવાયજ્ઞમાં ૭૮૧ સાધનો વિતરણ કરવામાં આવ્યાં હતાં.

ઉલ્લેખનીય છે કે પ.પૂ.ભાઈશ્રી તથા શ્રી વિકમભાઈ અને દાતા પરિવારે દરેક વિતરણ સ્ટોલ ઉપર જઈ વિકલાંગોને સાધન અર્પણ કરીને પ્રોત્સાહિત કર્યો હતા તેમજ બીજા દિવસે પણ પ.પૂ.ભાઈશ્રીએ વિતરણ સ્થળ ઉપર આવી વિકલાંગોને તેમના ખબર અંતર પૂછી અને કાર્યકરોને પ્રોત્સાહિત કર્યો હતા.

શ્રી રાજ-સોભાગ આશ્રમ - સાયલા

‘એકાંત મૌન આરાધના’

અરજી પત્રક

(શ્રી રાજમાર્ગનું યોગારોહણ પ્રકલ્પમાં જોડાયેલ મુમુક્ષુ માટે જ)

નામ :	ઉંમર :	તારીખ/વર્ષ
સરનામું :		અર્પણતા
		અર્ધપ્રાપ્તિ
ફોન નં.		પૂર્ણપ્રાપ્તિ
		ઉચ્ચ શ્રેણી

સંસાર-તાપથી દુભાયેલા ત્રાહિત દુઃખી આત્માઓનું દુઃખ જોઈ પ.પૂ.ભાઈશ્રીએ બહુ અનુકૂળ કરી ‘એકાંત મૌન આરાધના’ શિબિરનું આયોજન કર્યું છે. શ્રી રાજમાર્ગનું યોગારોહણમાં જોડાયા બાદ મારો અધ્યાત્મ પુરુષાર્થ હજી વધુ પ્રબળ, વધુ જોમવંત, ધ્યેયલક્ષી બને તે માટે આ ‘એકાંત મૌન આરાધના’ શિબિરમાં મારા આત્માના શ્રેયાર્થે મને તક આપવા નભે વિનંતી છે.

આ શિબિર માટેના બધા જ નિયમો મેં વાંચ્યા છે અને તેનું ચુસ્તપણે પાલન કરવાની હું બાંધધરી આપું છું.

- ‘એકાંત મૌન આરાધના’ ની કેટલી શિબિરો ભરી છે? .....
..... તારીખ માટે અરજી કરું છું.
- હું ‘એકાંત મૌન આરાધના’ ની શિબિર નંબર ..... તારીખ ..... થી
..... તારીખ માટે અરજી કરું છું.

શુપ લીડરનું નામ :- .....

શુપ લીડરનો અભિપ્રાય :- .....

શુપ લીડરની સહી :- .....

સાધકની સહી :- .....

- નોંધ : (અ) શિબિર શરૂ થવાના એક મહિના પહેલાં અરજી પત્રક ભરીને આશ્રમમાં પહોંચાડવાનું રહેશે.
(બ) શુપ લીડરના અભિપ્રાય વગરનું અરજી પત્રક અમાન્ય ગણવામાં આવશે.
(ક) શિબિરમાં પસંદગી પામેલ મુમુક્ષુઓને વહેલી તકે જાણ કરવામાં આવશે.

- ખાસ નોંધ :- (ખ) પરદેશના તથા લાંબા ક્ષેત્રે રહેતા મુમુક્ષુઓ “શ્રી રાજમાર્ગનું યોગારોહણ” પ્રકલ્પમાં ન જોડાયેલ હોય તો પણ ‘એકાંત મૌન આરાધના’ શિબિર માટે અરજી કરી શકશે.

(પાછળ)

‘એકાંત મૌન આરાધના’

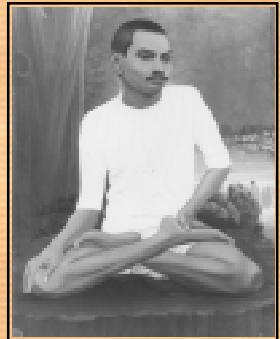
શિબિરના નિયમો

૧. એકાંત મૌન આરાધના શિબિર શરૂ થવાની હોય તે તારીખથી એક મહિના પહેલાં દેશ કે પરદેશના મુમુક્ષુઓ અરજી પહોંચાડવાની રહેશે.
૨. શિબિરને આગામે દિવસે મુમુક્ષુઓએ આશ્રમમાં હાજર થઈ જવાનું રહેશે. અને શિબિર પૂર્ણ થાય પછી જ આશ્રમ છોડીને જઈ શકાશે.
૩. રૂમમાં નાસ્તો કરવો નહીં.
૪. આખો દિવસ આત્માનું અનુસંધાન રહે તે શીતે દરેક કમ ઉપરાંત સતત ચિંતન-મનન અને સુવિચારણા કરવી.
૫. મૌનપણે એકાંતમાં રહેતા સાધકને વૈરાગ્ય-ઉપશમભાવ વધે તે પ્રમાણેની ચર્ચા ખૂબ જ ઉપયોગી થશે.
૬. શિબિર સંચાલક તરફથી જે કાંઈ સૂચના આપવામાં આવે તેનું ચુસ્તપણે પાલન કરવું.
૭. સ્વાધ્યાય, ભક્તિ, ધ્યાન અને સત્સંગના સમયે પાંચ મિનિટ પહેલાં સ્થાન ગ્રહણ કરી લેવું.
૮. મોબાઇલ ફોન, છાપું કે પત્રવ્યવહાર શિબિર દરમ્યાન સંપૂર્ણ બંધ રાખવા.
૯. આશ્રમની બહાર જઈ શકાશે નહીં.
૧૦. ઉપરોક્ત નિયમોનો ભંગ કરનાર સાધકને શિબિર સંચાલક શિક્ષા રૂપે જે કાંઈ પ્રાયશ્ચિત્ત આપે તેનું ચુસ્તપણે પાલન કરવાનું રહેશે.

જાન્યુઆરી-૨૦૦૮ થી ઓક્ટોબર-૨૦૦૮ સુધી રાખવામાં આવેલ શિબિર

મહિનો	એકાંત મૌન આરાધના શિબિર	આરાધના શિબિર
એપ્રિલ-૦૮	પચ્ચીસમી શિબિર તા. ૧૬ ગુરુવાર થી તા. ૨૦ સોમવાર સુધી	તા. ૧૬ ગુરુવાર થી તા. ૨૦ સોમવાર સુધી
મે-૦૮	છલ્લીસમી શિબિર તા. ૮ શુક્રવાર થી તા. ૧૨ મંગળવાર સુધી	તા. ૮ શુક્રવાર થી તા. ૧૨ મંગળવાર સુધી
જુન-૦૮	સત્યાવીસમી શિબિર તા. ૧૩ શનિવારથી તા. ૧૭ બુધવાર સુધી	તા. ૧૩ શનિવારથી તા. ૧૭ બુધવાર સુધી
જુલાઈ-૦૮	અઠચાવીસમી શિબિર તા. ૮ ગુરુવારથી તા. ૧૩ સોમવાર સુધી	તા. ૮ ગુરુવારથી તા. ૧૩ સોમવાર સુધી
ઓગષ્ટ-૦૮	શિબિર રાખવામાં આવેલ નથી.	શિબિર રાખવામાં આવેલ નથી.
સપ્ટેમ્બર-૦૮	ઓગણાત્રીસમી શિબિર તા. ૧૮ શુક્રવારથી તા. ૨૨ મંગળવાર સુધી	તા. ૧૮ શુક્રવારથી તા. ૨૨ મંગળવાર સુધી
ઓક્ટોબર-૦૮	શિબિર રાખવામાં આવેલ નથી.	શિબિર રાખવામાં આવેલ નથી.

(રિમાર્ક્સ : જુન/જુલાઈ ૨૦૦૮ ના મહિનાની મહત્વના પ્રોગ્રામની તારીખ નક્કી થઈ શકી નથી. આશી શિબિરની તારીખમાં ફેરફાર થવાની શક્યતા છે.)

આ કાળનું વિખમપણું એવું છે કે જેને વિષે ઘણા વખત સુધી સત્સંગનું સેવન થયું હોય તો જીવને વિષેથી લોકભાવના ઓછી થાય; અથવા લય પામે. લોકભાવનાના આવરણને લીધે પરમાર્થભાવના પ્રત્યે જીવને ઉલ્લાસપરિણાત્મિ થાય નહીં, અને ત્યાં સુધી લોકસહિતાસ તે ભવરૂપ હોય છે.

સત્સંગનું સેવન જે નિરંતરપણે ઈચ્છે છે, એવા મુમુક્ષુ જીવને જ્યાં સુધી તે જોગનો વિરહ રહે ત્યાં સુધી દફભાવે તે ભાવના ઈચ્છી પ્રત્યેક કાર્ય કરતાં વિચારથી વર્તી, પોતાને વિષે લઘુપણું માન્ય કરી, પોતાના જોવામાં આવે તે દોષ પ્રત્યે નિવૃત્તિ ઈચ્છી, સરળપણે વર્ત્યો કરવું; અને જે કાર્યો કરી તે ભાવનાની ઉત્ત્રતિ થાય એવી જ્ઞાનવાર્તા કે જ્ઞાનલોભ કે ગ્રંથનું કંઈ કંઈ વિચારવું-રાખવું, તે યોગ્ય છે.

ઉપર જણાવી છે જે વાર્તા, તેને વિષે બોધ કરનારા એવા ઘણા પ્રસંગ તમ જીવોને વર્તે છે, એમ જાણીએ છીએ; તથાપિ તે તે બાધ કરનારા પ્રસંગ પ્રત્યે જેમ બને તેમ સદ્ગુરૂપણો વિચારી વર્તવાનું ઈચ્છાવું, તે અનુક્રમે બને એવું છે. કોઈ પ્રકારે મનને વિષે સંતાપ પામવા યોગ્ય નથી, પુરુષાર્થ જે કંઈ થાય તે કરવાની દફ ઈચ્છા રાખવી યોગ્ય છે; અને પરમ એવું જે બોધસ્વરૂપ છે તેનું જેને ઓળખાણ છે, એવા પુરુષે તો નિરંતર તેમ વર્ત્યોના પુરુષાર્થને વિષે મુજાવું યોગ્ય નથી.

અનંતકાળે જે પ્રામ થયું નથી, તે પ્રામપણાને વિષે અમુક કાળ વ્યતીત થાય તો હાનિ નથી. માત્ર અનંતકાળે જે પ્રામ થયું નથી, તેને વિષે ભાંતિ થાય, ભૂલ થાય તે હાનિ છે. જો પરમ એવું જ્ઞાનીનું સ્વરૂપ ભાસ્યમાન થયું છે, તો પછી તેના માર્ગને વિષે અનુક્રમે જીવનું પ્રવેશપણું થાય એ સરળ પ્રકારે સમજાય એવી વાર્તા છે.

રૂડે પ્રકારે મન વર્તે એમ વર્તો. વિયોગ છે, તો તેમાં કલ્યાણનો પણ વિયોગ છે, એ વાર્તા સત્ય છે, તથાપિ જો જ્ઞાનીના વિયોગમાં પણ તેને જ વિષે ચિત્ત વર્તે છે, તો કલ્યાણ છે. ધીરજનો ત્યાગ કરવાને યોગ્ય નથી. (પત્રાંક-૩૭૧)

હવે પછીના સંસ્થાના કાર્યક્રમોની સૂચિ

- ૧. પૂ.બાપુજીનો જન્મદિવસ (ફા.સુ.-૨) તથા
જિનાલય અને આશ્રમની વર્ષગાંઠ (ફા.સુ.-૩)
- ૨. ચૈત્રી આયંબિલની ઓળિ
- ૩. મહાવીર જયંતી
- ૪. ૫. કૃ. દેવ દેહવિલય દિન
- ૫. પૂ.સોભાગભાઈ દેહવિલયદિન
- ૬. ગુરુપૂર્ણિમા
- ૭. પર્યુષણ મહાપર્વ
- ૮. આયંબિલની હોળી
- ૯. આત્મસિદ્ધિ અવતરણદિન તથા
પ્રભુશ્રીનો જન્મદિન
- તા. ૨૬-૨૭-૨૮ ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૯
ગુરુ-શુક્ર-શનિ, ફાગણ સુદ - ૧, ૨, ૩
- તા. ૧ થી ૮ એપ્રિલ, ૨૦૦૯, ચૈત્ર સુદ ૭ થી ૧૫
(નોમનો ક્ષય છે.)
- તા. ૭ એપ્રિલ, ૨૦૦૯, ચૈત્ર સુદ-૧૩
- તા. ૧૪ એપ્રિલ, ૨૦૦૯, ચૈત્ર વદ - ૫
- તા. ૧૮ જૂન, ૨૦૦૯, ગુરુવાર જેઠ વદ-૧૦
- તા. ૭ જુલાઈ, ૨૦૦૯ મંગળવાર અષાઢ સુદ-૧૫
- તા. ૧૬ ઓગષ્ઠથી ૨૩ ઓગષ્ઠ, ૨૦૦૯, રવિવાર
શ્રાવણ વદ ૧૧ થી ભાદરવા સુદ-૩/૪
- તા. ૨૬ સપ્ટે. શનિવારથી ૪ ઓક્ટો. રવિવાર ૦૯
આસો સુદ-૭ થી પૂનમ (સુદ-૧૦ બે વાર આવે છે.)
- તા. ૫ ઓક્ટોબર, ૨૦૦૯, સોમવાર
આસો વદ એકમ

BOOK-POST
PRINTED MATTER

To.

From :
SHREE RAJ-SOBHAG SATSANG MANDAL
SHREE RAJ-SOBHAG ASHRAM
On National Highway no. 8-A,
Sobhagpara, SAYLA-363430
Gujarat, INDIA
Tel : 02755-280533
Telefax : 02755-280791

Printed by : Neeladh Printers, Naranpura, Ahmed. Ph. : 27491627

“સત્પુરુષોનું યોગબળ જગતનું કલ્યાણ કરો.”